

AZ EURÓPAI PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK ELŐTT

Dr. Hannes Swoboda, az Osztrák Szociáldemokrata Párt vezető képviselőjelöltje

1. Már 1996 óta tagja vagyok az Európai Parlamentnek. Sokéves tevékenységem során testközelből láttam az elmúlt években az Európai Unió izgalmas fejlődését. Ezen azt értem például: a tagállamok növekedését 27-re, vagy az Euró bevezetését. Sokéves tapasztalatom és az európai eszme mellett való kiállásom oda vezetett, hogy ma már helyettes elnöke vagyok az Európai Szocialista Párt frakciójának. Ezeket a tapasztalatokat szeretném továbbra is jövedelmeztetni – Európáért és Ausztriáért.

Éppen a gazdasági válság idején fontos az Európai Unióban a szociális érdekeket és foglalkoztatottságot előtérbe helyezni, a belföldi piac érdekei elé. Én magam személyesen szeretnék közreműködni azért, hogy a következő bizottság köteles legyen egyértelműen a szociális törekvéseknek elsőbbséget adni. Ha a szociáldemokrácia a legerősebb párterő lesz az egész közösség Európájában, akkor mi igényt tartunk a bizottság elnökének kinevezésére.

2. Sok ember számára Brüsszel látszólag messze van, de de facto a Brüsszelben és Strassburgban hozott döntések befolyásolják mindennapi életünket. A képviselők irodába érkező polgári megkérdések száma világosan bizonyítja, hogy igenis nagy az érdeklődés és a jövőben még jobban igyekeznünk kell, hogy eleget tehessünk a követelményeknek valamint beleszólási lehetőségeket teremtünk.

3. Fontos problémákat közösen kell megoldani. Az európai integráció folyamat, és ennek időre van szüksége és folyamatosan is szükséges lesz a nemzeti érdekeket és álláspontokat egyeztetni valamint mérlegelni.

4. Különösen a mostani gazdasági válságban fontos, hogy az Európai Unió közösen cselekedjen és intézkedéseket hozzon a krízis leküzdésére. Erősíteni kell a munkavállalók jogait és a szociális alapjogokat. Számomra a munkahelyek, különösen a fiatalok munkanélkülisége elleni harc, harc a nyugdíjak biztosításáért, védelem a spekulációval szemben, tiszta szilárd szabályok a pénzpiacokon, az Európai Unió segítése a válságban, a szociális biztonság elsőbbsége és a bűnözés elleni harc állnak előtérben.

5. Fontos az Európai Uniót úgy alakítani, hogy a kihívásoknak és a tagállamok szükségleteinek megfeleljen. A jelenlegi gazdasági válság pontosan megmutatja, milyen lényeges a koordinált cselekvés és az egységes közös gondolkodás. Az Európai Parlament beleszólási jogát erősíteni kell, mint ahogy ez a Lisszaboni szerződésben is van fektetve. Ugyanakkor még vannak olyan területek is, ahol az Európai Unióban erősebben figyelembe kell venni és respektálni a nemzeti és regionális sajátosságokat.

6. Az európai integráció útján nagy visszaesés lenne Lisszabon bukása. A cseh szenátus legutóbbi döntése bátorítást adott és megmutatta, hogy győzhet egy pro európai irányvonal még olyan országban is, amelynek élén meggyőződéses európaellenző, Vaclav Klaus, elnök áll. A bővítés ma csak apró lépésekben halad. Az unió kapacitását figyelembe véve szükséges szemérmekkel kell kezelni a belépési folyamatokat. Mindenekelőtt azt a dimenziót kell adni az Európai Uniónak, ami erősíti a lakosságnak az unióban való bizalmát.

Fórumként a Bécsi Napló eddig is élt azzal a lehetőséggel, hogy választások előtt kérdéseket intézett az egyes pártok jelöltjeihez véleményük nyilvánítása céljából. Jelen esetben a két kormánypárt első helyen szereplő képviselőjét, Dr. Hannes Swobodát és Dr. Ernst Strassert kértük meg az alábbi kérdésekkel kapcsolatosan véleményük nyilvánítására a június 7-i EP-választások kapcsán. (szerk.)

1. **Ön pártja által jelöltette magát vezető képviselőnek a mostani EP-választásokra. Mi ösztönözte Önt, hogy az Európai Parlamentben pártja színeiben képviselje az osztrák érdekeket?**
2. **Az Európai Unióval szemben észrevehető az érdektelenség, még egyfajta bosszúság is észlelhető. Mire vezethető ez vissza?**
3. **Újból és újból hallani: nemzeti érdekek az EU törekvések előtt vagy épp ellentétesen az európai integráció csak lassan halad. Nem rejlik ellentmondás a két elképzelés, elvárás között?**
4. **Pontosan a jelenlegi gazdasági és pénzügyi válságban szolgáltatja az Európai Unió a lehetőséget a globális problémák könnyebb megoldására; a megoldások is egyszerűbbek közösen, mint az egyes tagállamoknak egyedül. Tényleg így van, vagy ez csak elképzelés tapasztalat nélkül?**
5. **Ön személyesen mit vár el az Európai Uniótól az európai integrációs folyamatban? Végül is a nemzeti önállóság hátrányára menjen ez végbe vagy maradjon továbbra is támadhatatlan kikezdehetetlen a nemzeti szuverenitás?**
6. **Egylőre megbuktak az európai alkotmány létrehozásának érdekében tett fáradozások. Óvatos lépésekre int az ú.n. Lisszabon-szerződés. Mi az Ön prognózisa?**
7. **Elsősorban az etnikai kisebbségek körül új feszültségek törtek ki az új tagállamokban. Brüsszel és Strassburg tudatja: a nemzeti kisebbségek kérelmei az egyes tagállamok hatáskörébe tartoznak. A tagállamok az európai normákra hivatkoznak. Hogyan látja Ön ennek a diszkrepanciának áthidalását?**

tése bátorítást adott és megmutatta, hogy győzhet egy pro európai irányvonal még olyan országban is, amelynek élén meggyőződéses európaellenző, Vaclav Klaus, elnök áll. A bővítés ma csak apró lépésekben halad. Az unió kapacitását figyelembe véve szükséges szemérmekkel kell kezelni a belépési folyamatokat. Mindenekelőtt azt a dimenziót kell adni az Európai Uniónak, ami erősíti a lakosságnak az unióban való bizalmát.

7. Az Európai Unióban szükség lenne a kisebbségi ügyekkel foglalkozó bizottsra, aki kiváltképpen a romák megoldatlan problémaival törődik. Pontosan kisebbségi kérdésekben fontos az összehangolt cselekvés, mivel ezek az összes tagállamot érintik. De itt is szükség van a nemzeti és az összeurópai érdekek közötti kiegyenlítődésre. A tagságtörzör tárgyalásoknál az Unió részéről mindig ügyelnek arra, hogyan bannak a tagjelölt országok kisebbségeikkel, különösen az emberi jogokra való tekintettel.

Dr. Ernst Strasser az Osztrák Néppárt vezető képviselőjelöltje

1. Hogyha egy évvel ezelőtt megkérdetkeztem volna, hogy elfogadom-e az ÖVP vezető képviselőjelölt szerepét, úgy valószínűleg nem mondtam volna. De időközben megváltozott a helyzet. Az egész világ teljesen megváltozott. Jelenleg a II. világháború óta egyik legsúlyosabb válságot éljük át. Az átrendeződés és az újrafelállás jelenlegi szakaszában arról van szó, hogy a politikai összefüggésekről valamint döntéshozókról szerzett tapasztalattal és tudással gazdaságilag józan ésszel vigyük előbbre Ausztria dolgait.

Az osztrák érdekeket az európai grémiumokban a legmegfelelőbb és leghatékonyabb módon képviselni, ezt jelentik számomra az EP-i választások.

2. Európában a több demokrácia szükséges.

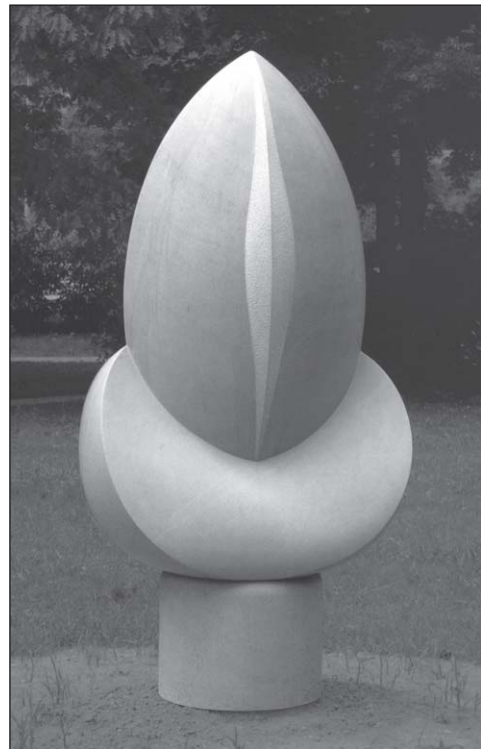
A polgároknak több befolyásra kell szert tenniük. Azért küzdök, hogy az európai képviselőház más intézményekkel szemben megerősödjön és a választók több beleszólási joggal rendelkezzenek.

Mint európai képviselőnek az lesz a feladatomban, hogy az osztrák polgárok szükségleteit megismerve megvalósítsam majd intenzívebb érintkezés által megértessem, hogy miért cselekszik az EU ügy, ahogy cselekszik.

3. A szubsidiaritás elve az európai közösség egyik fontos pillére. Ez az alapelv egyrészt megőrzi a tagállamok illetékességét olyan területeken, ahol a közösségi eljárás nem tudja jobban szabályozni ezeket. Másrészt ott cselekvőképes az európai közösség, ahol valamely probléma a tagállamok saját intézkedései révén nem oldható meg kielégítően. Nagyon fontos, hogy egyensúlyban legyen a két ellentét, hogy az egyes tagállamok javán lehessem munkálkodni.

En annak érdekében fogok cselekedni, hogy a nemzeti érdekek egyensúlyban legyenek az Európai Unióval, de csak ott cselekedjen az Európai Unió, ahol az feltétlenül szükséges.

4. A 2008 őszen kitört pénzügyi válságra gyorsan és elszántan reagált az európai közösség, és rövid időn belül védőpajzsot állított föl az európai pénzügyi piacok és a hiteligazdálkodás számára. Mivel az Európai Unió tagállamainak kormányai kéz a kézben együttműködtek a takarékbetétek nemzeti tőkebiztonsága javításában és egybehangozták segélyintézkedéseiket a bankok részére a jótállási átvételek és a részesedési tőke rendelkezésre bocsátás pontjaiban, ezért el lehetett kerülni a pénzügyi piacok összeomlását és esetleges versenytorzításokat az európai hiteligazdálkodásban. Az Euró a mi védőpajzsunk a krízis ellen. Ha a jelenlegi pénzügyi és

Születés (márvány)

gazdasági válságban még Schillingünk lenne, úgy a valutaspékuláció által veszélyeztetve lennének a kis betétek.

5. Mint már említettem a szubsidiaritás elve az európai közösségnek fontos pillére. Európai kontextusban a nemzeti érdekeket továbbra is respektálni kell és figyelembe kell venni azokat a nemzetközi szerződésekben, és csak ott cselekedjen az Európai Unió, ahol a tagállamok saját erejükkel nem képesek megoldásokra. Ezáltal őrizi meg Ausztria a többi európai államhoz hasonlóan nemzeti önállóságát.

6. Az „alkotmány” kifejezés háttérbe szorult, mivel egyesek ebben annak a jelét látták, hogy szuperállammá fejlődhet az Európai Unió.

Olyan új szerződés, mint a reformszereződés új útra terelné az Európai Uniót. Szociálisabbá, nyitottabbá és döntésképesebbé tenné a közösséget. Ez biztosítja a demokráciát az összes tagállamban és erősíti ezt európai szinten. A polgároknak több beleszólási jogot biztosít, erősíti a régiókat, a nemzeti parlamenteket és az európai képviselőház szerepét.

7. Mi hiszünk Európa nyelvi és kulturális sokrétűségében, ez magába foglalja a hazánk népcsoportjai mellett tett hitet és más országok kisebbségeit való kiállást. Valljuk, hogy államunk biztosítja alapjogainkat és jogi feltételeket teremt az egyén szabad és akadálymentes kibontakozásához nyílt társadalomban. Ide tartozik a kisebbségek védelme és a társadalom sokrétűségének megőrzése. Mi azt akarjuk, hogy a mi magas társadalmi normánk példamutató legyen Európában.

Németből fordította Rumpler Diána

Csupán személyi változások a magyar külpolitikában?

Balázs Péter, az új magyar külügyminiszter 2009. április 21-én olyan nyilatkozatot adott az MTI-nek, amelyből arra lehet következtetni, hogy megváltozik a magyarországi külpolitika arculata. Balázs Péter hangsúlyozta, hogy szerinte a külpolitika nem lehet más, mint nemzeti. Magyarország esetében a nemzet határai tágabbak az állam határainál. „Én ezt úgy oldom fel magamban, hogy én ennek az államnak lettem a külügyminisztere. (...) Ugyanakkor azt gondolom, hogy Magyarország egyike azoknak az államoknak, amely történelmi öröksége folytán anyaországnak nevezheti magát. Az anyaország azt jelenti, hogy nemcsak a saját állampolgáraiért visel felelősséget, hanem azokért is, akik valamilyen módon elszakadtak”. Talán nem mindenki érzi át azt az erkölcsi kötelességet, amely egy anyaországhoz méltó lenne – vélekedett a miniszter.

Nagyon koncentrált diplomáciai akciókra van szükség a jelenlegi helyzetben – mondta Balázs Péter és arról is beszélt, hogy a tervek szerint már egy héttel hivatalba lépése után tárgyal a szlovák külügyminiszterrel.

Erre már csak a tervezett új szlovák nyelvtörvénnyel kapcsolatosan is szükség van. A külügyminisztérium szóvivője szerint megvizsgálják, hogy összhangban van-e Szlovákia nemzetközi kötelezettségvállalásaival a szlovák államtörvény szigorítása. A szlovák Nemzeti Tanács elnöke a március 12-i tárgyalás során megerősítette az Ország-

gyűlés elnökének, hogy a tervezett törvénymódosítás semmilyen értelemben nem lesz hatással a szlovákiai kisebbségek anyanyelv-használatára. A szlovák miniszterelnök pedig több alkalommal ígéretet tett arra, hogy kormánya semmilyen lépést nem fog tenni, amely változtatna a kisebbségi status quo-n, azaz a kisebbségek jogállásán és az őket érintő ügyek szabályozásán.

Ezzel szemben a szlovák parlament április 16-án első olvasatban szigorított államnnyelvtörvényt fogadott el. Megszavazás esetén ez a nyelvtörvény augusztus elsején lép életbe. Ezt követően a törvény megsértéséért akár 5.000 eurós pénzbüntetés is kiszabható lesz.

A törvény értelmében az emlékműveken, emléktáblákon a szöveget először szlovákul kell feltüntetni, csak azután következhet a más nyelvű szöveg. Ezt a sorrendet a különféle közfeliratoknál, reklámoknál, közléseknél is be kell tartani. A közszégi rádiók a egyesben lakott területeken először államnnyelven, majd a kisebbség nyelvén szóalhatnak meg.

A módosított jogszabály szerint egyebek között engedélyezik a kisebbségi nyelvek használatát azokban a szociális és egészségügyi intézményekben, amelyek olyan településen működnek, ahol a kisebbségi lakosok aránya eléri az összlakosság 20 százalékát.

A koncentrált diplomáciai akciók elsősorban az

Folytatás a 2. oldalon

Magyar összefogás „Erdélyben”

Vajdó magyarságunk legfeljebb epizódokra nyúló kibontakozási élményt nyújtott az elmúlt két évtizedben. Ha valami bizakodásra kezdett okot adni, hamarosan rácaffoltak a tények, jelesen a széthúzás, meghasonlás különböző formáiban.

Az „anyaország” válságai közepette legfeljebb egyes szomszédos államokban megfigyelhető, távlatosnak tűnő jelenségek ébresztették a bizakodást. Mindenekelőtt a Magyar Koalíció Pártja (MKP) létrehozásával a szlovákiai magyarok politikai érettségét lehet említeni. Okos politizálásuk, sőt, a kormányzásban való részvételük cáfolni látszott a kételkedő érveit. Az egymás után megalakult kisebbségi érdekképviseletek, országos pártok különböző szinten és intenzitással jelezték, hogy közvetlenül kézbe akarják venni kisebbségi magyarjaik sorsának alakítását.

Amíg az egyik oldalon a reménytelenül vakbuzgók elégedetlenségük nyilvánításával hatottak fékezően, megalkuvást emlegetve a többségi társadalmak elzárkózása ellenében, a másik oldalon ellenpártokat szültek a civódások. Ennek eredményeként megkérdőjelezhetővé vált az egyes irányzatok hatékonysága, sőt ésszerűsége.

Ebben a hullámzásban – különösen 2009 tavaszára – amikor a példaképnek számító – MKP-t is belső torzalkodások bényítják, megletetés erejével hatott a Romániai Magyar De-

mokratikus Szövetség (RMDSZ) alig várt rügyfakadása jelesen a 2009. április 25-én megtapasztalt 9. kongresszusán Kolozsvárott. A kishitűek, megmakacsult kételkedők talán arra is gondolhattak: hihetetlen nekirugaszkodással most azt a látszatot kelti az RMDSZ, mintha csupán csábító bűvöletek felkeltésére lenne képes, a kongresszus összképe azonban arról győztetett meg, hogy valami egészen sajátos, erőteljes kódot megmozgató folyamat indult be.

Nem elégséges azonban pillanatnyi benyomások rögzítése. Meg kell kockáztatni, távlatban felvillantani azokat a kezdeményezéseket, amik végül is az RMDSZ-en belül új kisebbségpolitika lehetőségeire engednek következtetni.

Gyorsan felejtő korunkban nem árt emlékeztetni a bénító félelem és kiszolgáltatottság ragályára, amikor panaszról, siránkozásról nem teltt többre. Akkoriban pl. Szócs Géza Ellenpontjaival szinte szédelgőként hatott, hiszen ki is vehette volna komolyan azokat a mikrorezdüléseket, amik néhány megszállott fejéből pattantak ki. A közel két évtizeddel ezelőtt megszületett RMDSZ kezdetben egyáltalán önmaga érzékelésével kísérletezett: van-e erő, bátorság arra, hogy nagyon szerényen felvilantsa az élniakarás szándékát, mindenekelőtt számolva a román hatalmi gépezet nyomásával. A tapogatózásból egyre határozottabban

Folytatás a 7. oldalon

Határok nélkül

Magyar állampolgárok külföldön

(Népszabadság) Összességében csaknem kétszer annyi külföldi tartózkodik Magyarországon, mint ahány magyar állampolgár Európa más államaiban. A KSH legutóbbi adatai szerint 2007-ben körülbelül 98 ezer, hosszabb-rövidebb ideig ott élő magyart tartottak nyilván valamelyik európai országban, ugyanakkor több mint 170 ezer külföldi élt valamilyen jogcímen nálunk. Hetven-nyolcvanezren bevándoroltként vagy letelepedettként, mintegy harmincezen EGT tartózkodási engedéllyel, ők tehát az unióból, illetve az Európai Gazdasági Térség más országaiból érkeztek. Évente három-négyezer külföldi távozik ugyan, ám az egyenleg pozitív, hiszen 2007-ben több mint 22 ezren jöttek.

A magyarok kevésbé mozgékonyak, hiszen a 2006-os - kivétel nélkül külföldi statisztikai hivataloktól származó és korántsem teljes - adatok szerint körülbelül 26 ezer honfitársunk próbált szerencsét valamelyik EU-tagállamban, illetve Svájcban. Ebben az esztendőben 18 ezren távoztak is onnan, ám a statisztika nem mutatja, hogy hazatértek-e, vagy csupán továbbköltöztek. Így azt sem tudni, hogy abban az esztendőben ténylegesen mennyien mentek el Magyarországról. A népesség-nyilvántartásból is csupán annyi derül ki, hogy kivándorlá-

si szándékát évente csupán öt-hatszáz ember jelenti be, míg ezer körül térnek vissza. Vagyis a külföldön kalandozók döntő többsége csak átmenetileg, és főként munkavállalás céljából, hagyja el az országot.

A legtöbbben Németországban élnek: 56 ezer magyart tartottak nyilván: 18 ezren távoztak, és éppen ennyien érkeztek. Ausztriában 18 ezer honfitársunk volt, s közülük 2200-an el is hagyták az országot, miközben 3700-an jelentkeztek be. Nagyobb számban - négy-négy és fél ezren - vannak még magyarok Olaszországban, Spanyolországban és Svájcban, míg Angliában, illetve Hollandiában 2500 körülire tehető a számuk. Szlovákiában a 2006-os statisztika szerint 2100 magyar tartózkodik életvitelszerűen.

Az uniós csatlakozás hatására alig nőtt a külföldön tartózkodó magyarok száma. Igaz, a 2006-os adatok még nem mutatják annak hatását, hogy időközben számos EU-tagállamban feloldották az újonnan csatlakozókra vonatkozó foglalkoztatási korlátozásokat. A statisztika így csupán néhány országban mutat jelentősebb változást. Például Ausztriában 13 ezerről 18 ezerre, Spanyolországban 1300-ról 4700-ra nőtt a magyarok száma, Angliában viszont hatezerről két és fél ezerre csökkent.

Statisztikai adatok Magyarországról

Népesség: 2001: 10 millió 200 ezer, 2008: 10 millió 40 ezer.

Házasságkötések: 2001: 44 ezer, 2007: 29 ezer. Születések: a nők 1/3-a nem szül gyermeket. 100 megszületett gyermekre 70 terhesség-megszakítás jut. 3 gyermek közül legalább 1 olyan anyától születik, akinek nincsen férje. 850 ezer gyermek - öt gyermek közül kettő - szegénységben él.

Válások: 2001: 1000 házasságból 559, 2007: 1000 házasságból 610 válással végződik.

Megélhetés: 1998: 19 ezer Ft, 2002: 50 ezer Ft, 2008: 69 ezer Ft; 2008-ban a nettó átlagkereset 115 ezer forint. Az élelmiszerek ára 2007 júniusa és 2008 júniusa között 14%-kal emelkedett. Közepes méretű lakás havi távfűtési díja 20.000 Ft; közepes méretű lakás bérleti díja 60.000 Ft; közepes méretű lakás átlagára 15 millió forint.

Nyugdíjak: Közel 3 millió nyugdíjas él Magyarországon. Közülük 2 millió töltötte be a nyugdíjkorhatárt. A létminimum összege 2007-ben 60 ezer forint volt; a nyugdíjak átlagos összege 74 ezer forint; 100 ezer nyugdíjas kap havonta 150 ezer forintnál magasabb összeget.

Szegénység: 2001-ben 1,7 millió, 2008-ban 3,1 millió ember élt létminimumon.

Munkanélküliség: 2001: 5,8% (240 ezer ember), 2008: 8,1% (340 ezer ember). A munkajukat elvesztett emberek átlagosan 15 hónap alatt találnak új munkahelyet.

Szociális segélyből él 153 000 család (kb. 700 000 ember). A segélyezettek 40%-a 30 évnél fiatalabb.

Hogyan? A háztartások havi bevételeik 23%-át élelmiszer vásárlására, 27%-át lakásuk fenntartására, 15%-át hitelek törlesztésére, 14%-át közlekedésre, 7%-át hírközlésre fordítják. Marad 14% ruházatra, egészségmegőrzésre és gyógykezelésre, oktatásra, pihenésre és szórakozásra, megtakarításra.

Orvosi ellátottság: 2001-ben 38 000, 2007-ben 33 000 orvos dolgozott.

Társadalmi körkép: 2008: 5 400 000 túlsúlyos, 3 050 000 rendszeres dohányos, 1 000 000 alkoholbeteg, 1 000 000 cukorbeteg, 1 000 000 depressziós, 1 806 000 rokkant nyugdíjas, 1 650 000 tüdőbeteg, 10 ezer megszüntetett kórházi ágy. - 1990-ben 540 ezer, 2007-ben 810 ezer rokkant nyugdíjas élt Magyarországon.

Öngyilkosság: Magyarországon naponta 7 ember követ el öngyilkosságot, a legtöbben a dél-alföldi tanyavilágban. 2001-ben a dél-alföldi régióban 105

pszichiátriai kórházi ágy jutott 250 ezer emberre. 2008-ban a dél-alföldi régióban 36 ágy 250 ezer emberre.

Rák: Magyarországon 2007-ben 100 000 ember közül 346, Európai Unióban 227 ember halt meg rákban.

Állami adósságtörlesztés: Évente átlagosan 1200 milliárd forintot költ Magyarország kölcsöneinek törlesztésére. Mennyi pénz ez? Jelenleg minden adófizető havonta 25 000 forintot fizet a soha el nem fogó adósságra.

Adó: Magyarországon 100 forint jövedelemből 70 forint az adó; Ausztriában 100 euró jövedelemből 43 euró; Szlovákiában 100 korona jövedelemből 30 korona az adó.

Államadósság: 2002. május: 8 400 milliárd Ft (840 000 Ft/fő); 2002. december: 9 000 milliárd Ft (900 000 Ft/fő); 2003: 11 000 milliárd Ft (1 millió 100 ezer Ft/fő); 2004: 12 500 milliárd Ft (1 millió 250 ezer Ft/fő); 2005: 13 000 milliárd Ft (1 millió 300 ezer Ft/fő); 2006: 16 000 milliárd Ft (1 millió 600 ezer Ft/fő); 2007: 16 500 milliárd Ft (1 millió 650 ezer Ft/fő); 2008 nyara: 17 000 milliárd Ft (1 millió 700 ezer Ft/fő).

Állami költségvetés: 2001: bevétel 3841 Mrd; kiadás 4322 Mrd; 1 évi hiány 481 Mrd, 2007: bevétel 6669 Mrd; kiadás 8326 Mrd; 1 évi hiány 1656 Mrd.

Államháztartási hiány: 2000: 3 százalék, 2006: 9,2 százalék.

Életkor: Az Európai Unió tagállamai közül Magyarországon a legrövidebb az emberek várható élettartama.

Forrás: Csendes Csaba a Hitel c. folyóirat legutóbbi számában megjelent írásából. (A cikk még a pénzügyi válság előtt készült.)

A KISKUNFÉLEGYHÁZI MÓRA FERENC KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET 2009. május 16-án, **Móra Ferencnek emléktáblát avatott** az Oberschützen/felsőlővői az internátus falán. Az avatóbeszédet **Laczkóné dr. Szabó Klára** egyesületi elnök tartotta. Közreműködtek a Móra Ferenc Gimnázium és a Constantinum Katolikus Gimnázium diákjai.

A BÉCSBEN ÉLŐ VETŐ MÁRTA szítanyomataiból nyújt válogatást a 2009. május 26-án a Bécs IX. Kerületi INTAKT Galériában megnyílt kiállítás.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta - ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat, a Bécsi Napló 2009/2. számában közzétett 43.452,81 Euro összeg 2009. május 21-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Dombi Csaba	20,-	Kotton Susanne	30,-
Mag. Herbach Zsuzsanna	30,-	Kovács Péter (Budapest)	100,-
Dr. Jusits István & Margit	50,-	Pogány Géza	20,-
		összesen:	250,-

A támogatások eddig befolyt teljes összege 43.702,81 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett egyben a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök, Radda István főtitikár, Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1., Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, IBAN: AT 556 000000007255731 BIC: OPSKAT WW

Verőfény

KÁNYÁDI SÁNDOR ELŐTT TISZTELEGVE

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének Bécsi Magyar Iskolája az idén áprilisban rendezte meg Verőfény címmel szokásos szavalóversenyét. A mostani alkalommal egyúttal Kányádi Sándor előtt tisztelgtek, aki az idén töltötte be nyolcvanadik életévét.

Soha nem látott létszámban jelentkeztek a versenyre magyar nyelvű és magyarul tanuló nebulók. A legfiatalabb három éves volt, a legidősebb 18. Kilencven fölött volt a megjelenetek és szerepeltek száma. A helyezések értékét is ehhez kellett mérni! Persze az érdeklődés mögött ott van a szülők, nagyszülők készítése, biztatása, akik szeretnék, ha gyermekük, unokájuk tovább vinné a magyar kultúra, a magyar vers szeretetét. Először nekik kell gratulálni a magas színvonalhoz, másodsorban felkészítő tanáraiknak.

A **Típegők** kategóriájában a háromtagú zsűri nem állapított meg helyezéseket, de három gyermek szereplését külön kiemelte. Név szerint **Sági Dávidét**, **Nagy Andreáét** és **Hoyos Gábelét**.

A **Betűvetők**, kisiskolások kategóriájában első

helyezést ért el **Grasser Natalie**, második lett **Rühr-Nöbl Sarah**, s két harmadik helyezést alapított meg a zsűri, **Öllinger Péter** és **König Péter** holtversenyben érte el ezt a fokozatot. Külföldjében **Balog Sophia** részesült.

Az **Érdeklődők** kategóriáját kettébontották a nagyszámú résztvevő miatt. Az első kategóriában **Mosó Hanna** végzett első helyen, második **Kovács Krisztina**, harmadik **Grasser Caroline** lett.

A kategória második csoportjában **Nagy Domokos** lett az első, **Tök Tamás** a második helyen végzett, s harmadik lett **Pauls Izabella**.

A **Felfedezők** kategóriában is két harmadik helyezést szűlett. **Kaszás Tekla** és **Mosó Anita** állhatott a képzeletbeli dobogó harmadik fokára. A második helyen **Kovács Ervin**, az első **Sass András** végzett.

A nagyok, a **Ballagók** kategóriában **Lengyel Boglár** lett az első, második helyezést **Fésűs Lilla**, s harmadikat **Szabó Kincső** ért el.

A késő délutáni tartó versenyről senki nem ment haza üres kézzel, minden résztvevő emléklapot és könyvet kapott ajándékba.

(böröndi)

NEGYVENÖT ÉVES TÓTÉK BÉCSBEN

a bécsi „Europa”-Club

(Híradó, 2009.04.26.) A szervezetet **56-os emigráns fiatalok hozták létre a magyar nyelv és kultúra ápolására. A klubot az évforduló alkalmából Árpád fejedelem-díjjal tüntette ki a Magyar Művészetért Kuratórium.**

Asszimiláció helyett integráció - ezt a célt tűzték ki az „Europa”-Club alapítói akkor, amikor mintegy 12 ezer 56-os menekült telepedett le Ausztriában. Az 56-os forradalom örökségének ápolásáért a Klub a Magyar Örökség díjat is megkapta korábban.

– Egy közösséget 45 éven keresztül összetartani, megőrizni, fenntartani, különösen az anyaországtól vasfüggönnyel elválasztva, nem volt kicsi dolog. Rendkívül büszkék vagyunk erre az eredményre – mondta Smuk András elnök.

A 45. születésnapot a bécsi Collegium Hungaricumban ünnepelte a klub. Az Árpád fejedelem-díjat átadó Gubcsi Lajos kuratóriumi elnök szerint tevékenységük fontos része a határon túli magyarság támogatása, illetve a velük való kapcsolattartás. Az ünnepi műsor is ezt tükrözte, hiszen a bécsi „Europa”-Clubot a Léváról érkezett Garam-menti Néptáncgyűttes műsora köszöntötte.

KONCZ ATTILA

TÓTÉK BÉCSBEN

A Bornemisza Péter Társaság saját tagjaitól szervezett színjátszó csoportja 2009. május 9-én két alkalommal nagy sikerrel adta elő Örkény István Tóték c. darabját. Tót szerepében maga az elnök, Dr. Bartók Miklós, az őrnagyében Erőd Mary-Luce remekelt.

Kellemes meglepetés és biztató kezdet, hogy a vendégegyüttesek hosszú sora után a bécsi magyarok soraiból pattant ki az a gondolat, ami az önszerveződés elvét követve természetesen saját színjátszássá növekedhet. A Bornemisza Péter Társaság színjátszó csoportja évente tervezi egy-egy darab betanulását és bemutatását az itteni magyar közönségnek.

•

SZŐCS GÉZA KITÜNTETÉSE

A bécsi székhelyű **Európa Akadémia** évente ota évente egy alkalommal kitüntetés-sel jutalmazza Közép-Európa politikai és szellemi életének kiválóságait. Az Akadémia 2009. évi **Nagydíját Szőcs Géza** erdélyi költőnek és politikusnak ítélte oda. A díj átadása az Európa Naphoz kötődve május 13-án, a bécsi Laudon kastélyban volt.

Csupán személyi változások a magyar külpolitikában?

Folytatás az 1. oldalról

USA-ra, az Európai Unió-ra, Oroszországra, Kínára, és „természetesen a szomszédokra, mind a hét szomszédra” vonatkoznak – mondta Balázs Péter miniszterként tartott első sajtótájékoztatóján.

A szlovák-magyar kapcsolatokról szólva kiemelte továbbá: természetes, hogy a szomszédok között mindig több a vita, ha pedig problémák vannak, akkor azt nyíltan meg kell beszélni. Mindent meg fog tenni, hogy „megoldáscentrikus” legyen a magyar-szlovák viszony.

Balázs Péternek alapvetően jó a véleménye a magyar-román kapcsolatokról. Úgy fogalmazott: kormányok jönnek, kormányok mennek, de a kapcsolatok szépen fejlődnek.

A szerb féllel is szoros az együttműködés. Az ország azért is fontos, mert ha Szerbiát sikerül stabilizálni, akkor a környező országok is stabilizálódnak a Nyugat-Balkánon.

A tárcavezető a határon túli magyarok szervezeteivel is tervez találkozót. A kétoldalú kapcsolatok megkerülhetetlen témája, hogy az ottani magyarok hogyan élnek – jelentette ki.

A külügyminiszter a MOL-lal kapcsolatban kiemelte: Magyarország már az osztrák befolyás növekedését is el akarta kerülni az olajvállalatban. Ugyanez vonatkozik az orosz tervekre is. Magyarország pontosan szeretné látni, hogy milyen üzleti, netán politikai megfontolások vannak az akció mögött.

Az OMV osztrák olajcég március végén jelentette be, hogy eladta a MOL-ban lévő teljes, 21,2 százalékos részesedését az orosz Surgutneftegasnak, az ügylet értéke az OMV közleménye szerint 1,4 milliárd euró volt.

Oroszország új expanzióba fogott, ez azonban nem feltétlenül negatív jelenség. A magyar gazdaság számára is jelent ugyanis előnyöket, ha stabil, kiszámítható, átlátható partner Oroszország. Utóbbi kijelentés Balázs Péter első nyilatkozatának visszafogottabb változata, amikor miniszterjelölési meghallgatásakor úgy nyilatkozott: **„Kétségtelen jelei vannak Oroszország expanziójának, amit a magyar diplomáciának kezelnie kell”.**

Az új külügyminiszter a Sme c. szlovák lapnak adott interjúban (április 28.) megerősítette, mennyire komolyan gondolja külügyi elképzeléseit: Budapest a szomszédos országokkal fenntartott kapcsolatokban nem kerülheti meg a nemzeti kisebbségek kérdését. Kifejtette, a szomszédos országokban olyan magyar közösségek élnek, amelyek egykor a nemzetről szakadtak le. Budapestnek ismernie kell törekvéseiket, céljaikat, gondjaikat, s azt is, hogyan viszonyul hozzájuk mai államuk.

„Ha vannak valamilyen problémák, nem hallgathatunk róluuk. A szomszédos országokkal fenntartott kapcsolatokban az ottani magyarok, illetve a magyarországi kisebbségek helyzetét nem lehet megkerülni”. Ha vitás kérdések vannak, meg kell nézni, mit mondanak a nemzetközi normák, amelyek betartására a felek kötelezték magukat.

A magyar-szlovák viszonyban meglévő problémák rendezésével összefüggésben Balázs Péter elmondta: „Az értelmes tárgyalásokat azzal kell kezdeni, hogy őszintén elbeszélgetünk, kitesszük az asztalra a problémákat, s megmondjuk, hogy melyik ország szerint mire lenne szükség megoldásukhoz. Nem jó, ha a belpolitikai indulatok a külpolitikába keverednek.”

ÚTVESZTÉS UTÁN

A változatos magyar történelem során többször elhangzott már a jankiáltás, hogy „valahol utat tévesztettünk... Az első világháború előtti fél évszázad egyik legdinamikusabb európai országának, a rendszerváltozás előtti negyedszázad „legvidámabb szocialista barakkjának”, s a kilencvenes évek „legsikeresebb rendszerváltó országának” tekintett Magyarország nemzetközi hitelessége, pénzügyi pozíciója, partneri vonzereje már a világválság kialakulása előtt megropant s Európa sőt a világ legsebezhetőbb helyzetű országainak csoportjába került.

Válsághelyzetek mindig a leggyengébb helyzetű országokat, vállalatokat érintik a legsúlyosabban. Nem meglepetés, hogy a válság elmúlt fél évében érzékelhető kiéleződése a kimagaslóan külgazdaság érzékeny Magyarország esetében az európai és a nemzetközi átlagot jóval felülmúló mértékű növekedési és külkereskedelmi visszaeséssel, pénzügyi feszültséggel, nemzetközi pénzügyi mentőöv igénybevételével járt. A hosszú időn át jóléti álmokba ringatott magyar társadalom a közelmúltban kényszerült szembenézni az eltorzult fejlődési pálya felhalmozódott következményeivel.

Az útvészítés leghatározott oka pénzügyi természetű. Magyarország abban hasonlít az Egyesült Államokra, hogy hosszú ideje több jövedelmet használ fel mint amennyit megtermel. A rendszerváltás utáni első évtized átlagában a GDP-hez viszonyított államháztartási deficit kerekén 5%-ot, 2002-2006 átlagában már 7,5%-ot tett ki. A lakossági megtakarítások aránya kirívóan alacsony, az elmúlt 6 év átlagában a GDP 2%-át sem érte el. A nagyarányú államháztartási deficit így a külső pénzügyi függőség növekedéséhez, eladósodáshoz vezetett. Az ország adósságállománya 2002-2008 között a GDP 52%-áról 70%-ra nőtt s a kamatfizetések igénybe vették a GDP átlagosan 4%-át. Elérkezett az igazság pillanata: a pénzügyi összeomlásveszély és a válság elhárítása gazdaságpolitikai, teljesítményi fordulatot követel.

Nincs sikeres gyógymód a kórokozók feltárása nélkül. Magyar sorsanalízis nem feledheti a történelmi gyökereket, az önmutogató költségek, a dszentroid életmód hagyományait, a fejlettebb országok fogyasztási, életviteli szokásai-

nak majmolását. A „fenn az ernyő nincsen kas” több mint évszázados múltú mondás némileg magyarázza a lakossági eladósodás jövedelmekhez viszonyított magas arányát. A takarékoság soha sem volt magyar erény. Elsovdásában viszont szerepet játszott a megtakarításokat megadóztató kormány s a fogyasztást, hitel-igénybevételt ösztönző üzleti mohóság.

Az államháztartás négy évtizede meginduló eladósodása politikai gyökerű. Az 1956. évi nemzeti forradalmat a hatalom viszonylagos fogyasztásbővítéssel, a „gulyáskommunizmus” meghirdetésével a lakosság szeretetének vagy legalábbis passzivitásának megvásárlásával kívánta feleltetni. Ez súlyos külső eladósodáshoz vezetett. A rendszerváltás küszöbén magyar sajátosság volt az 1 főre jutó külső eladósodás 2000 dolláros, a kis KGST országok átlagát több mint kétszer felülmúló szintje. E politikai-történelmi örökségtől az ország azóta sem szabadult meg. A kormányzati hatalom megszerzésére vagy megőrzésére törekvő pártok választási években jóléti ígéretekkel rendszeresen kiugró mértékű deficitekkel kívánták választóik támogatását megszerezni.

Az elmúlt évtizedben folyamatosan erősödött a tartózkodás a racionális, de népszerűtlen gazdaságpolitikai lépésektől. Népdalban foglalt bölcsesség, hogy „jegenyefák nem nőnek az égig”. Az ország jövedelemfelhasználásának szigorítási követelményei gátolták a korábbi nemzetközi konjunktúra teljesebb kiaknázását, jelenleg viszont a válság tompítását elősegítő, növekedést ösztönző államháztartási politika kialakítását.

Az éremnek persze két oldala van. A pénzügyi feszültségek egyik oldalának, a túlzott jövedelemfelhasználásnak valamiféle kezelése megkezdődött. Nem érdektelen azonban szemügyre venni, mi az oka az ország elégtelen s az elmúlt években korántsem dinamikus ütemű jövedelemtermelésének. Az uniós tagsággal együtt járó piacbővülési és erőforrás szerzési lehetőségek, több szomszédos ország uniós tagságából fakadó kapcsolathozóvítás elvileg járulékos növekedési hajtóerőt jelenthetett volna. E hajtóerők kiaknázását valamint a jelenlegi válság tompítását egyéni életvezetési s országvezetési deficitek gátolták.

A második világháború után a nacionalista vesztéssel riogató marxista majd a neoliberalis országvezetés a szomszédos országoknál jóval nagyobb mértékben szorította háttérbe az erkölcsi, történelmi, hazafias nevelést. A csenevész történelmi kultúra, nemzeti önismeret hungaricum lett. Gazdasági következmény a fogyasztói értékrend elsődlegessé válása, a teljesítményi motiváció, felelősségérzet, szolidaritás, tisztességesség megroppanása. Az elmúlt másfél évtized mennyiségi fejlesztésre összpontosító szerencsétlen oktatási reformjai nyomán kedvezőtlenül alakult az oktatás minőségi színvonal, szerkezete, összehangoltsága a munkapiaci kereslettel. Magyarország az emberi erőforrások fejlesztésében is az európai sereghajtók csoportjába került.

A magyar gazdasági teljesítmények ma már nemzetközileg is számon tartott leromlásában elsődlegesen az országvezetési, államigazgatási, szervezetműködtetési színvonal zuhanása játszott közre. A szakmai hozzáértést háttérbe szorító pártpolitizálás, a lakosság minijóléti álomba ringatása, a vezetést kommunikációra szűkítő szerepfelfogás, a fejlesztési stratégia hiánya, üzletemberek és rövid távú üzleti érdekek államigazgatási túlsúlya, az erőltetett fiatalításból fakadó tapasztalati deficit, téves döntések, illetve esetenkénti tértelenség aláásta az ország teljesítményeit, nemzetközi versenyképességét.

Sikeres válságkezelés széles körű társadalmi-politikai együttműködést, konszenzust igényel. Az ország mai politikai megosztottsága nem függetleníthető attól, hogy a magyar főketulajdonosok zömének hatalmi pozícióit nem teljesítmények hanem a rendszerváltoztatás időpontjában, a „jó időben elfoglalt jó hely”, illetve az új külföldi partnerekkel kialakított odaadó együttműködési készség alapozta meg. Ez viszont kevés az új főketulajdonosi osztály gazdasági és politikai hatalmának, a nehéz gazdasági helyzetben elkerülhetetlen lépések társadalmi elfogadhatóságához.

A második világháború után földtulajdonát, lakóházát, műhelyét, kereskedését elvesztő több mint egymillió magyar család a többi sorsárs-országtól eltérően „társadalmisított” tulajdonát

Rügyezés (bronz)

az alkotmányellenesnek minősített reprivatizáció hiányában nem kapta vissza négy évtizedes nehéz helyzete ellenére. A „társadalmisított” tulajdon a rendszerváltást követő privatizáció révén jórészt a korábbi nomenklatura törvényes tulajdona lett. A lakosság jelentékeny hányada így nehezen fogadja a kisajátító apák leszármazottainak jelenlegi gazdasági s politikai pozícióit, közteherviselésben mutatott tartózkodó magatartását. A megosztottság korántsem pillanatnyi lelkiállapot.

Az ország ma sorsársországainál súlyosabb árat fizet eddigi tévelygéseiről s korántsem bűnhődte meg még a múltat s jövődőt. Válságok kimenetelét végül is mindig a válságra adott válaszok alakítják. A nemzetközi pénzügyi hitelesség helyreállítása ma megkerülhetetlen követelmény. Sikere azonban csak pénzügyi egyensúlyi mutatóványoktól nem várható. A megoldás átfogó társadalmi, vezetési, koncepcionális, erkölcsi és teljesítményi megújítást igényel.

KADÁR BÉLA (Budapest)

A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR AUTONÓMIA TANÁCS

A Kárpát-Medencei Magyar Autonomia-tanács (KMAT) ez évi soros ülésén az egész világot átfogó pénzügyi és gazdasági válság, valamint a Magyarország, Szlovákia, Szlovénia és Románia Európai Unióval való csatlakozása óta eltelt időszak tapasztalatainak összefüggésében elemezte a magyarság helyzetét.

A magyar nemzet számára kiemelten fontos, hogy Magyarország és szomszédai mielőbb túljussanak a világválság okozta gazdasági nehézségeken. Ennek feltétele olyan új társadalmi-gazdasági világrend kialakítása, amely a nemzeteken belüli és a nemzetek közötti szolidaritáson, valamint a demokratikus alapértékeken és az emberi jogok tiszteletben tartásán alapul.

A számbeli kisebbségben élő magyar nemzeti közösségek jelenleg a válsággal és annak megoldásával kapcsolatos folyamatoknak nem alakítói, hanem elszenvedői. Ez elsősorban annak a következménye, hogy sem a demokrácia kiépülése, sem az Európai Unió csatlakozása, illetve annak perspektívája nem teremtette meg azokat a struktúrákat, amelyek lehetővé tennék, hogy ezen közösségek érdemi – törvény által szavatolt – döntéshozói és végrehajtói jogosítványokkal rendelkezzenek saját maguk, illetve az általuk lakott régiók igazgatásában.

A magyar politikai érdekvédelmi szervezetek kormányzati részvétele Romániában, Szlovákiában és Szerbiában néhány éven át lehetővé tett bizonyos korlátozott befolyást a társadalmi folyamatok alakításába, ám a kormányzati részvétel befejeződésével együtt ezek a szerény lehetőségek is megszűntek. Bebizonyosodott, hogy kisebbségi nemzeti közösség saját – a pártpolitikai széljárástól független – autonóm intézményrendszer hiányában kiszolgáltatott marad a manapság egyre inkább felerősödő többségi nacionalizmusok által táplált asszimilációs törekvésekkel szemben.

Sajnálatos módon Szlovákiában és Ukrajnában a gazdasági válság ellenére jelenleg is jelentős kormányzati és törvényhozói erőket köt le olyan diszkriminatív jogszabályok előkészítése illetve alkalmazása, amelyek nyelvi és kisebbségjogi téren tovább rontják a magyarság helyzetét, sértik jog- és esélyegyenlőségét, és akadályozzák a társadal-

2009. május 15-i budapesti plenáris ülésének ZÁRÓNYILATKOZATA

mi-gazdasági folyamatok alakításában való érdemi részvételét. Ha nem is olyan mértékben, de hasonló folyamatok jelei mutatkoznak Szerbiában, ahol nem ritka a magyarok elleni fizikai vagy lelki agresszió, vagy Romániában, ahol a közigazgatási intézmények vezetésének gátlástalan átpolitizálása Erdély több régiójában az etnikai tisztogatásban nyilvánul meg. Horvátországban pedig az alkotmányerejű törvények időnként nem, vagy csak korlátozott mértékben érvényesülnek, anélkül, hogy ennek bármilyen jogi és politikai következményei lennének.

Abból kiindulva, hogy a magyar kisebbségek a többségi államok polgárai, a KMAT résztvevői emlékeztetik az érintett kormányokat a különböző (béke)szerződésekből, nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségeikre és felelősségükre annak érdekében, hogy ne csorbuljanak a kisebbségek jövőjét biztosító jogok a teljes és tényleges egyenrangúság alapján.

Ezen negatív jelenségek ellen való eredményes fellépés érdekében új alapokra – a kölcsönös szolidaritás alapjaira – kell helyezni a kisebbségi helyzetű magyar közösségek és Magyarország, illetve a magyarság és az általa lakott országok kapcsolatát.

A KMAT résztvevői szükségesnek látják, hogy a mai Magyarország és szomszédos országokban élő nemzetrészek közötti együttműködés ne a magyarországi belpolitikai megfontolások szerint, hanem a politikai erők párbeszéde és lehetőség szerinti konszenzusa alapján alakuljon. Elvárják, hogy a mindenkori magyar kormány nemzetpolitikája legyen összhangban ezen konszenzussal meghatározott célkitűzésekkel. Továbbá elvárják, hogy a magyar kormány használja ki az összes rendelkezésére álló lehetőséget és eszközöket annak érdekében, hogy Szerbia és Ukrajna rendezze a magyar közösségek jogi helyzetét, beleértve az autonómiájuk biztosítását az Európai Unióhoz történő csatlakozásukat megelőzően.

A párbeszéd és a konszenzus kiinduló pontját

képezze a szomszédos országok magyar közösségei problémáinak katalógusszerű összegyűjtése, tehát a „magyar kérdés” definiálása. Az együttműködés pedig nyilvánuljon meg a közös jövőtervezésben, a nemzetpolitika irányainak közös meghatározásában, valamint a nemzetközi szinten történő közös fellépésben egyaránt. Erre az elmúlt években konkrét példát szolgáltatott a Kárpát-medencei Magyar Képviselek Fóruma (KMKF) keretében konszenzussal elfogadott dokumentumok, amelyek azonban csak akkor érik el pozitív nemzetépítő hatásukat, ha a magyar kormány politikájának sarokpontjaivá válnak.

A KMAT résztvevői a KMKF-ben eddig elért eredmények túlmenően szorgalmazzák, hogy magyar politikai erők nemzetpolitikai konszenzusa vegye figyelembe a szomszédos országokban élő nemzetrészek politikai és társadalmi igényét olyan közösségi autonómiastruktúrák megvalósítására, amelynek az Európai Unió számos tagállamában működnek.

A KMAT tagjai az európai gyakorlaton alapuló közösségi autonómiák rendszerét alkalmas eszköznek tartják a kisebbségi helyzetű magyar közösségek problémáinak megoldására; megvalósítását a magyar és a vele együtt élő, szomszédos nemzetek szolidaritása stabil alapként tekintenek.

A KMAT résztvevői ugyanakkor felhívják a figyelmet arra, hogy az Európai Unió más tagállamaiban működő közösségi autonómiaformák meghonosítása iránti igény jogi korlátozástól és politikai, vagy adminisztratív nyomásgyakorlástól mentes megfogalmazásának lehetősége minden országban a szólásszabadság és a demokrácia egyértelmű mérőszámát képezi.

Az elmúlt években az autonómia irántuló magyar nemzetiségi igény – a gyakori nyomásgyakorlás ellenére – számos dokumentum, állásfoglalás, külpolitikai megnyilvánulás és demonstráció formájában kifejezésre jutott. A társadal-

mi elvárás kiemelkedő dokumentálása a 2006. decemberi és 2008. februári között Székelyföldön tartott belső népszavazás, amelynek keretében a régió közel 210 000 szavazó korú polgára tett hitet Székelyföld területi autonómiájának szükségessége mellett.

A KMAT résztvevői tudatosítják, hogy a demokratikus társadalmi berendezkedés terén elért vitathatatlan eredmények ellenére a szlovák, a román, a szerb és az ukrán politikai elit és közvélemény ma még nincs felkészülve a nemzetiségi autonómia rendszerére irányuló magyar javaslat megfogadására. Pedig a demokrácia egyik alapvető ismérve az állam készsége polgárai problémáinak megismerésére és megoldására. A magyarsággal együtt élő, szomszédos nemzetek az EU-csatlakozási folyamat során nyilvánosan megfogalmazott demokratikus elkötelezettsége jó kiindulási alapja lehet a problémákról és a megoldási lehetőségekről – így az autonómia irántuló magyar javaslatról – való párbeszédnek. Magyar részről fel kell készülni a dialógusban való részvételre, és partnereink irányában kezdeményezni kell az érdemi párbeszéd elindítását.

A közösségi autonómiák rendszerének megteremtése iránti igény összehangolt és határozott képviselése fontos része a magyar nemzetstratégiának, ugyanakkor erősíti a közép-európai térség nemzeteinek közös érdekét, miszerint csak jól működő, stabil államok képesek állampolgáraik szükségleteinek megfelelni, és aktív részt vállalni a pénzügyi és gazdasági világválság után egy igazságos és működőképes világrend felépítésében.

A KMAT kiemelkedően fontosnak tartja a magyar politikai szervezetek sikeres szereplését az európai parlamenti választásokon. Ezért üdvözl minden olyan – az erdélyi magyar összefogáshoz hasonló jellegű – megállapodást, amely mind számában, mind hatékonyságában erősíti a magyar jelenléte Európában és ennek támogatására szólítja a Kárpát-medence magyar közösségeinek választópolgárait. Ugyanakkor elvárja leendő képviselőitől, hogy jelenlétükkel és kiállításukkal Európai Ügyvéti átműködő Magyar Ügyet következetesen és hatékonyan képviseljék az Európai Unió különböző fórumain.

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLÉ

Összeállította: Fetes Kata

Csallóköz (SK)

Küzdelem Bős-Nagymaros ellen

A vízlépcső építése elleni küzdelem, a rendszerváltás szimbólumává vált. Húsz évvel ezelőtt ez a projekt fogta össze a beruházás ellenzőit, a környezetvédőket és a Kádár-rendszer kritikussait.

Németh Miklós miniszterelnök 1989. május 13-án politikai nyomásra függesztette fel Magyarország területén a bős-nagymarosi vízlépcső munkálatait.

1977 szeptemberében kötötte meg Magyarország és Csehszlovákia a bős-nagymarosi vízlépcső megvalósításáról szóló államközi szerződést. A megállapodás szerint a létesítmények 38 százaléka Magyarországon, 62 százaléka Csehszlovákia területén helyezkedne el. Az elkészült beruházás 50-50 százalékból a két ország közös tulajdona lett volna. A szerződés felbontása után néhány évvel a felek a Hági Nemzetközi Bírósághoz fordultak a vitás kérdések megoldásáért. A bíróság, mind a folyó elterelését, mind a vízlépcső-szerződés felbontását jogtalannak minősítette és leszögezte, azt a tényt, hogy a nagymarosi vízlépcső nem épül meg Szlovákiának kell tudomásul vennie, azt pedig, hogy a bős-i erőmű továbbra is működik Magyarországnak. Az erőmű körüli vita, Szlovákiában a rendszerváltás után a korábbi sikertelenség, illetve Magyarország és Csehországgal szemben megfogalmazott nemzeti törekvés egyik jelképe is lett.

A Duna-kör ügyvezető elnöke szerint, a bős-nagymarosi vízlépcső - politikai kontextustól függetlenül is minden szakmai hibát magában foglal. Szakértők egybehangzó véleménye szerint a vízlépcső ügyét csak egy olyan kompromisszumos megoldással lehet végleg lezárni, amely egyszerre kezeli az ökológia, az erőmű és a hajózás szempontjait.

AZ IGAZI KÁRPÁTI IGAZ SZÓ (UA)

Közgyűlést tartottak a külhoni magyar újságírók

A szlovéniai, horvátországi, vajdasági és kárpátaljai újságírókat tömörítő Külhoni Magyar Újságíró Egyesület Konvenciója (KMÜEK) Ungváron tartotta IV. Közgyűlését.

A 2005-ben alakult szakmai érdekvédelmi szervezet alakulása óta széles körben épített ki kapcsolatokat az anyaországon kívüli szerkesztőségek és újságírók között. A magyarországi újságíró egyesületekkel is megvalósult szakmai és egzisztenciális problémák megoldását segítő együttműködésük.

A közgyűlés résztvevői az anyanyelv megőrzésében az írott és elektronikus sajtónak elsődleges szerepet tulajdonítanak. Az európai színvonalú, magyar szellemiségű minőségi média terjesztését tűzték célként maguk elé.

Tervek között szerepel egy, a magyar régiók sajtóját szemlélő világhálón megjelenő gyűjtőportál, valamint a régiókat bemutató negyedévente megjelenő kiadvány megvalósítása. A konvenció támogatja egy, a magyar újságírók érdekeit képviselő, Brüsszelben székelő nemzetközi szervezet létrehozását.

ÚJSZÓ (SK)

Szlovákiaiak a magyar munkanélküliek között

A magyarországi gazdasági válság hatása a szomszédos Szlovákiában is érezhető hatású. Eddig körülbelül 3 ezer Magyarországon foglalkoztatott szlovákiai magyar veszítette el munkahelyét.

Ez a szám a gyakorlatban lényegesen nagyobb, mert azok nem jelennek meg a szomorú statisztikában, akiket a közvetítő cégek máshová helyeztek el magyarországi munkaviszonyuk megszűnése után.

A Komáromi Járásban 2009 januárjában 426 személyt vettek nyilvántartásba a közzét munkanélküli hivatalban. Ezek mindegyike Magyarországon dolgozott. E körzet munkanélkülieinek aránya az első negyedév végére 11,67% lett, ami az egy hónappal korábbinál 1,22%-al magasabb.

Az Érsekújvári Járásban több mint 8 ezren keresnek munkát. Itt áprilisban 10%-ot meghaladta a munkanélküliek száma. Az év negyedik hónapjában a vártnál kevesebb dolgozónak mondtak föl Magyarországon. Angliából és Írországból nem érkezett vissza jelentős számban munkavállaló.

MagyarOnline.net MUNYI (HU)

Emléket állítanak a vasfüggöny lebontásának

Budapest a Terror Háza Múzeum előtti zöld területen műalkotással állítanak emléket a vasfüggöny 20 évvel ezelőtti lebontásának.

A kompozíció arra emlékezteti szemlélőit, hogy 1949-89 között egy vasfüggönynek nevezett határzár választotta el Magyarországot Nyugat-Európától. A város főpolgármestere szerint szükséges az emlékmű felállítása a közös múlt emlékezés elősegítésére, valamint a különböző politikai erők közötti párbeszéd elősegítése érdekében.

A főváros kulturális bizottsága nagy többséggel támogatta a kompozíció felállítását annak ellenére, hogy egyes résztvevők szerint az Andrassy út nem a legszerencsésebb helyen kerül felállításra.

A szobor jelképe lesz annak, hogy Magyarország nem csak az 1956-os eseményekkel, de a vasfüggöny lebontásával is történelmet írt.

Szükség van ma Magyarországon a társadalmi konszenzus keresésére és a történelmi tanulságok megfogalmazására.

ELMUNDO (ES)

Spanyol Filmhét Budapesten

A spanyol Nagykövetség és a Cervantes Intézet napjaink spanyol filmművészetét mutatta be az immár hagyományává vált rendezvényesorozaton.

A magyar főváros május 14-20. adott otthont azoknak a spanyol filmeknek melyek nagy része még nem került a nemzetközi filmforgalomba. Az egyetlen kivétel ezek közül Jaume Balagueró és Paco Plaza, 2007-ben készült közös alkotása a Rec című horrorfilm.

A levetítésre kerül „Magány” (Jaime Rosales 2007), „14 km” (Gerald Olivares 2007), „A legjobb oldalam” (Rosar Aguilar 2007) című munkája minden bizonnyal az újdonság erejével hatott.

ÚJ MAGYAR KÉPES ÚJSÁG (HR)

Egyéves a kórogyi tájház

Egyre nagyobb érdeklődést kelt az immár egy éve működő falusi tájház Körögyön.

Tulajdonosa a megnyitáskor maga sem hitte, hogy ilyen gyorsan népszerűsödik a hagyományörzésnek ez a formája.

Iskolai csoportok és nyugdíjas egyesületek egyaránt szívesen keresik fel a létesítményt, mely elődeink korát, életmódját idézi. Minden korosztály talál itt olyan érdekességet melyet szívesen ad ismerősei tudtára. A gyerekeket elsősorban az állatok és a múltban használt játékok érdeklik, de ők sem vetik meg a finom falusi ételeket, mellyel a tájház tulajdonosa kedveskedik vendégeinek. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen, ma már néhány kiadó szobát is létrehozott, hogy a külföldről érkező érdeklődők igényeit is kielégíthessék.

A kórogyi tájház július 11-én zenésztalálkozónak ad otthont.

Szeretettel várják azon zenészek és zenekarok jelentkezését is, akik már régebben nem fogtak hangszert, de egy alkalom erejéig ismét szívesen muzsikálnának.

INTERJÚVAL MAGYARSÁG (RO)

Magyarországi segítség az árvíz után

Átadták a tavalyi nagy romániai árvíz károsultjainak Galac megyében a Magyar Karitásztól költségen épült házakat.

A 16,2 millió forintból sajnos nem jutott minden rászorulóknak új ház a Szeret folyó iszapjával betemetett, vagy lakhatatlanná rongált helyett. A projekt jársz-vasári vezetője szerint óriási a szegénység, valóban mindenki rászorulna a segítségre. Az elsődleges szempont mégis az volt, hogy elsősorban a családokon, az idősekben, a tehetetlen emberekben és a fogyatékkal élőkön segítsenek.

A házak építésével megbízott székelyudvarhelyi cég tervezőmérnöke olyan fából épített, belső szigeteléssel ellátott családi házakat tervezett, amelyek akár nagy családok számára is alkalmasak lehetnek. A fából való építkezés újszerű a vidéken, ahol eddig csak vályogból építkeztek.

HU-RA

Ausztiai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének magyar nyelvű hálórádiója
www.hungaronetvoice.net
www.hungaronetvoice.eu

Ma, 1984-ben

Miután a diktatúra szalonképtelenné vált, Magyarországon is egyre-másra alakultak jogvédő mozgalmak. Sokan remélték, hogy élhetnek még jogaikkal, és kedvük, erejük, képességeik szerint dolgozhatnak majd, igényeik szerint pihenhetnek, lakhatnak, művelődhetnek. Ha netán bajba kerülnek, bízhatnak a társadalom szolidaritásában éppen úgy, mint intézményeinek támogatásban. Betegség esetén gyógykezelés jár nekik, vitás ügyekben pártatlan bíróság ítélkezik, mert az igazságszolgáltatás nem lesz tekintettel fajra és nemre, vagyoni helyzetre és beosztásra.

Két évtized múltán arra eszmélnek, hogy kevés maradt reményeikből. Elynomóik korábban rettegetek tőlük, és félték a külföldi sajtó visszhangjától is, ezért különféle úton-módon kompenzálták volna a szabadság megvonását. Amit elvihetsz, vidd el! - sügték fülbe és lehunyták fél szemük. Mi gondoskodunk rólad! - veregettek vállon, és cinkosan hunyorítva körbe mutattak: a többieknek fele ennyi sem jutott. Immár nincs mitől tartaniuk, lassan befejeződik a jogfosztás is. Mindazt elragadják tehát, amivel nemrég a szabadság hiányát ellensúlyozták. Sorban felmondják a legatyásított állam kötelezettségeit. Boldogulj magad! - de úgy, hogy eshetőségét közben a minimálisra szorítják. Szelemélyes siker eztán csak az erkölcs és a tétéles jog ellenében képzelhető el, törvénytiszteelő polgárként, jogkövető magatartást tanúsítva azonban nem.

E szép új világ tételesen cáfolja a naív feltevéseket mindarról, amit a bizakodó hajdan vélt, hitt, gondolt önmaga és jövője felől. Európai Unióhoz csatlakozás ide vagy oda, jele sincs a főzárkózásnak. Élethez való jogától nem csak a prehisztorikus körülmények között hajléktalanul az utcán tengődő esik el, írott malasztánál többet annak sem jelent, aki valamilyen rozzant födelet tudhat feje fölött, mivel ő sem jut elemi létfeltételekhez. Ha tartós munkanélküliként kiesik a szociális ellátásból, rendszeres jövedelem híján nem kap gázt és áramot. A természetes fűtőanyag ára pedig olyan magas, hogy csupán lopni lehet. Még vízellátása sem biztosított, a közutakat ugyanis rendre elzárják. Ha megbetegszik, legfőbb sürgősségi ellátásra jogosult. És hiába váltana ki a közgyógyellátási - régiesen szólva: szegénység - bizonyítványt, mikor arra sincs pénze, hogy elutazzon a szükséges patikaszer felíratására és átvételére.

A „mindenért fizetni kell” elvének kérelhetetlen érvényesítése során a korábban gondoskodás címen fosztogató állam kihátrál vállalt kötelezettségeiből. Akit cserben hagy, társai részvételre sem apellálhat, mivel a többség ténylegesen, vagy saját közérzete szerint a szegények közé sorolódik. A lakosság közel egyharmada ellátatlan. Rabizzák: tegyen, amit akar! Csöndben ellárnak tőle, halj meg mielőbb, jöllehet a temetés költsége passziójára sincs fedezete.

Jogtalanság sújtja a társadalom fennmaradó kétharmadának zömét is, mivel gyakorlati alkalmazhatóság híján a jogérvényesítés csupán elméleti. Akinél szava pusztába kiáltott szó, politikai akaratnyilvánítása mulatságos handabandázás, váltig ismételtgetheti, hogy „én nem ilyen lovat akartam!”, másikat ügysem kap. Paradox módon a demokratikus szabályokkal bilincselik meg és kényszerítik a szándékával ellenkezőre, hogy azoktól fogadjon el parancsokat, kiket posztjuktól rég megfosztana. Feudális recept szerint köteleseinek szüntelen bővítésével szegik kedvét a „hözöngőnek”. Az APEH-től a titkosszolgálatokig vagy fél tucat hatalmi apparátus öröklik a különféle adószolgálatok maradéktalan teljesítése felett. Dézsmaszedőik szemében az adó- illetve a járulékfizetés elodázásával csupán az államrend felforgatása vetekedhet. Fejkvótákat írnek elő, vétkektől függetlenül összecszerűen megadva a kirovandó büntetéseket: akármit találjanak is az ellenőrök, ennyit meg ennyit kell behajtaniuk, hogy vezetőik jóléte zavartalan legyen.

A nagy irányító és szolgáltató szervezetek többsége már régóta működésképtelen, befizetésiért így mit sem kap a jobbág. Még a becsapód és megrovidított hitelező illúziójában sem ringatózhat, mivel nap mint nap orra alá dörgölik, hogy neki azután semmi sem tartozik. Olyan birka, akit csak nyírni kell, etetni azonban fölösleges. Attól például, hogy jövedelmének komoly részét elvonják, mint egészségbiztosítás jár-

lékot, még nem válik tényleges biztosítottá, a magyar egészségbiztosítás ugyanis lényegében nem funkcionál, mindössze fizetési jogcímként tündököl.

Az alkotmány szerint ma bárki gyakorolhatja a szólásszabadságot - de csak odahaza. Amint másutt is véleményt mondana, megtaníják röpülni, és ha egyszer utcára kerül, mindig akad valamilyen ügy a verésre, előállításra, szabálysértési bírságra. Igazáért persze a bírósághoz is fordulhat, ott azonban mintha nem ismernék a törvény előtti egyenlőség elvét, mivel jóváhagyólag tudomásul veszik a nagy szervezetekkel szembeni hátrányát. Míg annak érdekeit speciálisan képzett jogászok védik, alkalmazottai pedig kétségel tanuskodnak javára, ő beérheti a kirendelt jogásszal, és - ahogy a diktatúrában megszokhatta - ügye mellé nincs honnét kerítenie szólásra bátor tanút. Önmagának kell helyt állnia, és nemegyszer a hatósággal szemben is, melynek tagjai - a rend őrei - pimaszul törvényt szegnek, egymást mentegtetve hamis tanúzásra vetemednek. Ennek láttán pedig az igazságszolgáltatás képviselői csupán a karjukat tárták szét: ugyan mit tehetnek? Buzgalmuk hasonlóképp lankad, mikor az illegális pártfinanszírozás eseteivel kerülnek szembe. Nincs rá paragrafus - mondják - és amúgy sem bizonyítható.

Krisis idején bárki szedheti a sátorfáját. Egy külhoni érdekeltségű vállalkozó tetszése szerint kivonulhat a magyar piacról, egy erőlenebb helybéli viszont - ha nem elég gazdag - hová költözne? Korlátok, tiltó táblák fogadják mindenütt, és ha ezek le is dőlnek egyszer, helyváltoztatási jogának gyakorlásához továbbra is hiányoznak a feltételek. Mozgósítható alap, valamint nyelvismeret híján mitévő lehetne a nagyvilágban?

Magyarországon a hivatali diktálás és a pénz sűg, a diktátumának alvettet pedig köteles engedelmkedni. Ott, ahol nem szuperál a hagyományos ügyintézés és a funkcionális analfabétizmus egy évszázaddal korábbi állapotot idéz, egyik napról a másikra előírhatják például az elektronikus adatátvitelt akkor is, ha hiányoznak hozzá a technikai feltételek, valamint a kellő jártasság. Maguk sem tudják ugyan, mi végre teszik, hiszen nincs mód a kiszajtolt többletinformáció hasznosítására, mégis újabb és újabb adatszolgáltatásra kötelezik, míg a különféle hatóságok - és más, hasonló szerepet vivő szervezetek - tetszésük szerint, önkényesen tájékoztatnak munkájukról. Adózottatás közben örömet intik is a svéd modell követésére, a nyilvánosság kezelésénél viszont agyafalosan kerülnek, hogy akár csak emlékeztesse nekik.

Itt minden fontos döntés titkos. A Társaság a szabadságjogokért nevű civil szervezetnek úgy kellett kiperelnie a kormánytól ülésének tematikus összefoglalóját. Hűsz, negyven, kilencven évre zárolják a közügyek aktáit, ami pedig napvilágra kerül, ellenőrizhetetlen. Szakmányban csalnak, a diktatúra mocskának kitarítása még mindig politikai játszmák tárgya. Hol előveszik az ünyöktörvényt, hol ejtik megint. A sok ferdítésnek, sunyi megtévesztésnek jogi következménye nincs, a becsapással fizettetik meg tehát a svindlerek sikerének díját.

Semmibe veszik a szellemi létet, a szellem - ha erre téved - amúgy is elvonul, amint meggyőződik a butítására tett kísérletekről. Pontos, tehát gazdagon árnyalt kifejezési módját bajosan szűkítené közleményeinek tartalmi magvára, nagy monológjának megannyi veretes mondatát egyetlen valamirevaló Jago sem cserélné föl egy kurta röffénssel: „ide a lovát!” Ha egy tanulni, művelődni vágyóknak nem kedvez a szerencse, ismereteinek bővítése és készségeinek fejlesztése szinte lehetetlen. Hogy rátaláljon az elméletileg számára is elérhető képzési formákra, eleve rendelkeznie kellene az elsajátítandó információs- és nyelvtudással. Anyagi javak híján pedig a kulturális igényeirel is lehet. Egy operajegyért, vaskos könyvért, tapasztalatokban bővelkedő utazásért annyit kellene robotolni, hogy a várható jelenlegi szerény élettartama mellett okosabban teszi, ha búcsút vesz tőlük. Ameddig olcsó alkohollal, nylonzacskóba öntött ragasztó kábító gőzével szét nem dőlja agyát, legföljebb magában rágódhat iskolai emlékein, vajon honnét olyan ismerős neki a „jogtalanság a legritább bélyeg” gyanús, lázító sora?

SNEE PETER

Szavalóverseny Stuttgartban

Második alkalommal került május 9-én megrendezésre a „Kis Kincsesláda” szavalóverseny, melyet a cserkészsapat és az iskola közösen hívott életre.

Mindenki teszi a dolgát: székék, asztalok kerülnek a helyükre, reflektor, a zsűri asztala, s rajta sok-sok díj. Utolsó simitások, s végre elkezdődik...

A kicsik kezdik, majd egyre idősebb szavalók következnek. A felnőttek versenyé előtt kis szünetet tartunk, s kihirdetjük az eredményeket a gyermekek 5 korcsoportjában. Az öröm, s bánat után kiszaladnak játszani az őrsvetőkkel. Gyerekek!

A felnőttek csodálatos verseket mondanak, adnak elő, élnek át velünk együtt. Döbrent, síri csend van a teremben. Elmerülünk egy álomvilágban, s álmodunk egy kicsit.

Boldog pillanatok az eredményhirdetés után: Na, nem az ajándékok miatt, hanem a tudat tesz boldogga, hogy sikerült egymásnak valamit, valami felemelően szépet adni.

Németország nagy, de úgy tűnik, hogy Csákvári Dániel ref. lelkesnek nem volt messze Hannover, vagy Köcher Tímea nem sajnálta a fáradságot Fuldából gyermekeivel hozzánk elvonatozni, de a heidelbergi és frankfurti cserkészek sem sajnálták az idejüket. Mai világunkban is megvan az igény a szépre és jóra. Volt Radnóti vers Szilágyi Domokos, Petőfi, Wass Albert, de olyan is akadt, aki előadta Sík Sándor Megyeri hitvallását vagy a három és fél éves Klement Botond, aki Petőfi képet szorongatva elszalvarta a Nemzeti dalt.

JABLONKAY LYDIA cspk.

A VILÁGMÉRETŰ MONETÁRIS ÉS PÉNZÜGYI VÁLSÁG IV.

(Folytatás az előző számból)

PÉNZÜGYI KÖVETKEZMÉNYEK

A Bretton Woods-i monetáris rendszer (1945-1976) megszűnte után, óriási, kaotikus rendszertelenség és zűrzavar uralkodott el a nemzetközi pénzügyi piacokon, amely tág teret és kaput nyitott mindenféle-fajta csalások és szélhámoságok előtt. Egyik példája az ilyen becsapásoknak a 2008 decemberében kirobbant, híres/hírhedt **Madoff-botrány**.

A Bernard Madoff által alapított „Bernard Madoff Investment Securities” (Hedge Fund, New York) kártyavárként dőlt össze a pénzügyi válság következtében, eltűntetve – az eddigi legnagyobb csalásként ismert piramis-játékkal – 50 milliárd dollárt (!). Ez a minden hájjal megkent, ügyesen köklérkedő, bevándorolt orosz vigélegény, kb. tízezer pénzmohó, kicsi, közepes, és nagy pénzintézetet (bankok; beruházási alapok; nyugdíj-kasszák stb.), számtalan naív jótékony-sági szervezetet stb. csapott be, s rajtuk keresztül kb. hárommillió magánszemélyt (naív, szerencsétlen flótások) palizott be, rázott át szerte a világon, 22 országban, a már régóta ismert „Ponzi”-féle pilótajáték-trükkal. Egy józanul, objektívan gondolkodó real-közgazdász beleborzong, ha arra gondol, hogy mennyi értelmes, tisztességes profitot hozó beruházást lehetett volna megvalósítani ebből a hatalmas, eltűntetett összegből a realgazdaságban (új energia források; környezetvédelem; kutatás és fejlesztés stb.).

Ehhez a kámforrá vált 50 milliárd dollárhoz képest „kismiskának” tűnik a **Stanford-botrány**, a texasi milliárdos, Robert Allen Stanford cége által (Stanford International Bank) véghez vitt másik csalás, amely „csak” 8 milliárd dollárt tüntetett el, szintén pilótajáték-trükkal, s amely 2009 februárjában robbant ki. Ebben az átrázásban, több tízezer, pénzmohó személy bánja elvesztett pénzét, főleg latin-amerikai országokban. A tapasztalat azt mutatja, hogy az ilyen rendkívüli, abnormálisan magas kamatok ígérő, csillogó-villogó cégekbe, általában az adófizetés elől bujkáló, eltitkolt „fekete” pénzek áramlanak. De előfordulhat, hogy az illegális szektorokból (kábitószercsempészet; prostitúció; leánykereskedelem stb.), „pénzmosást” kereső tőkék keresnek itt „megnyugvást”. Az irreálisan, hatalmasra fejűjödött, zavaros, nemzetközi pénzpiacokon, ma számtalan, ilyen csillogó-villogó, családtechnikákban dörzsölt cégek, útonálló haramiák módjára szedik áldozataikat válogatás nélkül.

Az Egyesült Államok nemzetközi befolyása elkerülhetetlenül hanyatlásnak indult. Az elmúlt 25 évben folyamatosan halmozta deficitjeit (költségvetési; külkereskedelmi; fizetés-mérlegi stb.), mialatt Kína valamint más ázsiai és olajtermelő országok rendre többellett zártak, azaz, az USA jelentősen többet fogyasztott, mint amennyit megtermelt. A kínaiak és az olajtermelő országok egyre többet fognak birtokolni a világból, mivel hatalmas dollártartalékból és az amerikai államkötvényekben fekvő pénzükrét valódi esz-

közöket (termelő stb.), reáljavakat fognak vásárolni. Ez pedig megváltoztatja lassan a hatalmi viszonyokat. Az erőegyensúly eltolódása Ázsia javára, az amerikai és a vele összefonódott, európai pénzoligarchák – és az őket szolgáló módon kiszolgáló, busásan megfizetett pénzmenedzserek – által az elmúlt 25 évben elkövetett óriási hibák, tévedések, mulasztások és bűnök eredménye.

REALGAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEK

Amikor e sorokat írjuk (2009. február), még nehezen látható, mérhető, teljes mélységében és szélességében, e súlyos monetáris és pénzügyi válságnak a realgazdaság minden ágára /szektorára gyakorolt, pusztító, romboló hatása. A *realgazdaság* foglalkoztatja, ad munkát és kenyeret, a teljes munkaképes lakosság 97–98%-ának, s tevékenységi köre szinte 100%-osan átfogja a valódi értékeket, jövéletet teremtő, értelmes, az emberi szükségleteket/kívánságokat kielégítő *gazdasági ágazatokat és szektorokat*, mint például: *ipar (nehéz; könnyű; tartós- és fogyasztási cikkek stb.)*; *építőipar (lakóházak, utak stb.)*; *erdő- és mezőgazdaság; bányászat; kereskedelem (kis- és nagy stb.)*; *közlekedés (légi, vasúti, úti, stb.)*; *szállítás (úti, légi, stb.)*; *turizmus*; *kutatás és fejlesztés; oktatás; egészségügy; szórakoztatás; kulturális tevékenységek stb.* Szinte minden normális ország gazdaságában – kivételek az abnormális „adó-paradicsom” országok –, a hazai össztermékben (GDP) megtestesült „hozzáadott érték”, „value-added”, „valeur-ajoutée” (bérek; szociális kiadások; adók; kamatok; nyereségek; osztalékok; értékcsökkenési leírások stb.) több mint 95%-át a *realgazdasági ágazatok/szektorok* állítják elő, szemben a pénzügyi szektor néhány százalékos, szerény összgazdasági hozzájárulásával.

Ez a tény világosan jelzi, hogy a jelenlegi, elvadult fináncpénzügyi rendszer mellett a monetáris rendszertelenség világában, a pénzügyi szektor – minden 4–5 évben, rendszeresen felbukkanó, pusztító, romboló válság-buborékaival – halálos rákként roncsolja a realgazdaságot és viszi a megsemmisülés felé a nyugati, demokratikus civilizációt.

Tény, hogy ez a monetáris és pénzügyi válság elsőnek az *ipari termelésben*, az *építőiparban* valamint a *hozzájuk kapcsolódó beszállító/szolgáltató ágazatokban* kezdte meg pusztító, romboló, recessziót kiváltó hatását, mint például: autógyártás, gépgyártás, kémiai termékek, tartós fogyasztási cikkek, stb. Az eladás és termelés visszaesik (recesszió), ami magával hozza a tömeges elbocsátási hullámokat, a *munkanélküliséget*. A Genfben székelő Nemzetközi Munkügyi Szervezet (International Labour Organization) előrejelzései szerint, kb. 50 millió ember veszítheti el állását a világon, 2009-ben, a válság miatt. Ez azt jelenti, hogy a világ munkanélküliségi rátaja elérné a 7,1%-ot 2009-ben (5,7% 2007-ben), amely százalék 230 millió munkanélkülit jelentene. Az Európai Unióban 3,5 mil-

ió munkahely szűnik meg 2009-ben, s a munkanélküliségi ráta elérné a 8,75%-ot 2009-ben, majd 10%-ot 2010-ben (ez az Európai Bizottság letörölhetően szégyenfoltja, teljesen hibás gazdasági integrációs stratégiájának valamint a pénzoligarchiával való korrupt összefonódásának az eredménye!)

Az Egyesült Államokban 2,6 millió munkahely szűnt meg 2008-ban és a munkanélküliségi ráta elérte a 7,2%-ot. Az ugyancsak Genfben székelő Nemzetközi Migrációs Szervezet (International Organization for Migration) 100 millióra becsüli a világon dolgozó, összes vándormunkások számát, akik elsősorban a legrosszabbul fizetett és védett ágazatokban dolgoznak (hotel; kiskereskedelem; építőipar; háztartások stb.) olyan országokban mint: Egyesült Államok; Közelkeleti Olajmonarchiák; Svájc; Németország; Oroszország; Spanyolország; Olaszország stb. Ezek a vándormunkások évente kb. 500 millió dollárt küldenek hazájukba (fejlődő, elmaradott országok) családjuk és rokonságuk támogatására, amely összeg több mint a fele az összes fejlődő/szegény országoknak nyújtott, hivatalos gazdasági segélyeknek. Nos, most reális veszély van arra, hogy a vándormunkások tekintélyes része elveszíti az állását 2009-ben, s ezzel nyomorba dönti családját, rokonságát.

Ami a monetáris és pénzügyi válságnak a *hazai össztermék (GDP)* alakulására gyakorolt, várható hatását illeti, a legnagyobb bizonytalanság uralkodik még 2009 elején.

Íme néhány óvatos, ideiglenes előrejelzés 2009-re (százalékban): Egyesült Államok: -1,6; Kanada: -1,2; Japán: -2,6; Euró Zóna: -2,0; Nagy-Britannia: -2,8; Németország: -2,5; Franciaország: -1,9; Olaszország: -2,1; Spanyolország: -1,7; Írország: -1,7; Svájc: -0,2; Oroszország: -0,7; Ukrajna: -5,4; Lengyelország: +1,2; Cseh Köztársaság: -0,8; Szlovákia: +2,2; Magyarország: -3,1; Románia: -0,4; Bulgária: +0,8; Szlovénia: +0,4; Horvátország: -0,6; Törökország: -1,2; Észtország: -5,6; Lettország: -9,1; Litvánia: -4,1.

Valami csekély reménysugarat jelentenek Kína: +6,7; India: +5,1; és Brazília: +1,8.

Csak találgatások folynak arról, hogy a recesszió milyen alakot ölt majd: L, U, V netán W. A betűk formájából kiolvasható, hogy az L zuhanásszerű visszaesést, majd tartós stagnálást jelent; az U lassabb hanyatlást és lassabb fellendülést; a V meredek összeomlást és hasonlóan lendületlen kibontakozást; a W pedig gyorsan egymást követő le-föl ciklusokat. Mindaddig, egyenlőre, az L szára látszik jól kivethetően, mivel az ipari termelés mindegyik EU-országban meredeken zuhan, itt-ott két számjegyjű mértékben.

Ez a válság már tisztán megmutatta, hogy milyen nagyot tévedett *Milton Friedman (1912–2006)*, amerikai Nobel-díjas, ultraliberális közgazdász – a Chicagói Iskola alapítója –, amikor azt állította, hogy a piaci rendszer képes önmaga szabályozására. Ma már mindenki látja, hogy állami beavatkozás nélkül nincs megoldás.

Rügy (fa)

Ismét elfogadják *John Maynard Keynes (1883–1946)*, angol közgazdász, alap gondolatát, hogy az állam fiskális (adó) és költségvetési politikája központi szerepet játszik a vegyes (magán és állami tőke), szociális piacgazdaság irányításában. A mostani világválság kezd kísértetiesen hasonlítani a nagy 1929–1933-as világválsághoz, sőt egyes területeken, például az ingatlanpiacon, még rosszabb a helyzet.

Keynes 1936-ban publikálta nagy művét: „*A foglalkoztatás, a kamat és a pénz általános elmélete*”, de alapvető közgazdasági gondolatait csak a második világháború után sikerült átvenni a gyakorlatba (vegyes gazdasági struktúra magán és állami tulajdon között; megtakarítások versus beruházások valamint kínálat és kereslet mechanizmusainak egyensúlya; költségvetés fontos szerepe a munkanélküliség megszüntetésében valamint a beruházásokban; a teljes foglalkoztatás megvalósítása stb.). *Keynes* emberközeli közgazdasági gondolatai és tézisei harminc éven át biztosították a 2. Világháború után a teljes foglalkoztatást és soha nem ismert általános, magas jólétet a nyugati demokráciákban, egészen az 1980-as évek elejéig, a Bretton Woods-i monetáris rendszer (1945–1976) erőszakos felszámolásáig, amikor is újra színre léptek az elvadult fináncpénzügyi, pestises csatorna-patkányokhoz hasonló, sőt, pusztító, romboló erők, amelyeket az előzőekben már részletesen ismertettünk.

UNGER László, közgazdász (Genf)

Folytatás a következő számban:

A válság felelősei és tanulságai

HADIFOGOLYKÉNT A SAJÁT HAZÁJÁBAN

Tiszalök, 1953

„Az internálás rendszerének megszüntetésével kapcsolatban hozott kormányhatározat végrehajtására a külföldi állampolgárságú internáltak (és olyanok, akik eredetileg magyar állampolgárok voltak, de időközben hozzá tartozóik Magyarországról ki lettek telepítve) akik ellen bírósági eljárás lefolytatott nem volt, 1953. augusztus 15-ével a tiszalöki internálótáborba lettek elhelyezve. Összesen 1179 személy. Többségben nyugatnémetek (1000 fő), kisebb részüket osztrák, jugoszláv és néhány más állampolgár. A táborban elhelyezett internáltak előtt 1953. augusztus 17-én ki lett hirdetve, hogy fel lesznek ajánlva kormányainknak átvételre, és amikor azok választ adnak, el lesznek szállítva és át lesznek adva. Aki azonban közülük Magyarországon akar maradni, kérheti a letelepedési engedélyt megadását. A közlés után többen kijelentették, hogy Magyarországon kívánnak maradni, ezek, miután megkapták a letelepedési engedélyt, szabadon lettek bocsátva. Nem sokkal a tiszalöki táborban történt elhelyezésük után a Külügyminisztérium az illetékes kormányok szerveivel megkezdte a tárgyalásokat átadásuk érdekében. Átadásukig az internáltak megfelelő bérezés és ellátás mellett a Tiszalöki Erőmű építkezésénél vannak foglalkoztatva. 1953. október 4-én 21.20 órakor a táborban elhelyezett nyugatnémet, osztrák és jugoszláv állampolgárságú internáltak kiűrését kíséreltek meg.” – Így szól a Belügyminisztérium 1953. október 24-én kelt jelentése a tiszalöki internálótáborról. A förtelmes stílusú jelentés nem szól arról, hogy az internálótábor a Szovjetunióból hazaküldött hadifoglyokat tartott kényszermunkán, s hogy magyar állampolgárként ezek fogásába, s nem nyugatnémetek, jugoszlávok és más állampolgárságúak. S meghamisítja azt a tény-

is, hogy már 1950-től raboskodnak hazájukban, s helyette azt hazudja, hogy „1953. augusztus 15-ével lettek elhelyezve”.

A tiszalöki internálótábor történetéről sokan szólnak már, a valóság azonban továbbra is rejtve van. A túlélők száma mára megfogyatkozott. Ezek közül **Tasnádi Frigyessel** beszélgettünk Tiszalöken, aki ma sem tud elérkezni a külső szólni arról a nyolc évről, amit elvettek az életéből. Az interjú két részletben közöljük.

- Édesapám nem volt katona, a gyárból, ahol dolgozott, ki kellett menni valami gázvezetéket megjavítani. Akkor valahonnan valaki rálőtt. Ez 1945. február 3-án volt, s ötödikén meghalt.

- A tiszalöki internálótáborról kezdtünk el beszélgetni, s itt a Szovjetunióból „hazatért” német magyarországi német származásúakat tartották fogva. Ezek szerint Ön is sváb.

- Igen. A nevem megtévesztő, mert magyarosított. Mind a két oldalról német származású vagyok, ezért is kerültem a német hadseregbe. A Sztójay-féle törvény alapján a németeknek joguk volt sorozni a német származásúak között. A tiszalöki táborban háromnegyed részt ilyen származásúak voltak.

- De magyar állampolgárok.

- Hát persze. Ebből később nagy viták is ke-rekedtek, mert ha magyar állampolgárok, akkor milyen joga tartották őket itt. Ha német állampolgárok, akkor szintén felvetődik, hogy miért?

- De a Szovjetunióban magyar hadifoglyoknak számítottak?

- Igen. A magyarországi magyarnak voltak elkönnyelve, még ha a német hadseregben harcoltak is. Érdekes módon ezt a Szovjetunióban nem is firtatták.

- Térjünk vissza a kezdetekhez. Mikor vonult be?

- 1944. október 24-én, Szálasi alatt. Akkor már úgy volt, hogy a leventéket az utca fogdosták össze a csendőrök.

- S hol esett hadifogságba?

- Csehországban. Ott vonultunk be amerikai fogságba. Nem estünk, bevonultunk. Fegyverrel együtt. Ott tettük le a fegyvert. Ugyanis amikor a második sebesülésem után kikerültem a kórházból, utóvéd századhoz kerültem. Akkor olyan már, mint front nem létezett. Futás volt. Az utóvédnek az a feladata, hogy feltartsa az oroszokat, amíg a java eliszkol.

- Ha amerikai fogságba esett, hogyan került a Szovjetunióba?

- Úgy, hogy egy jó hónap múlva egyik este bejött vagy húsz teherautó, s a rajtuk lévő katonák kezdtek szolágnatni az embereket, hogy mindazok, akik a Luftwaffennél, a hajózáznál szolgáltak, szálljanak fel az autóra. A Waffen SS, a Vlaszov hadosztály maradványa is. Mi indultunk volna, bár akkor már egy külön századba válogattak bennünket. Ugyanis a háború utolsó heteiben mindazokat leválasztották a csapatokról, akik nem németországi születésűek voltak a Waffen SS-nél. Én is itt szolgáltam. Egy László nevű százados volt a századparancsnok, helyettese egy Rostás László nevű szintén százados. Ők azt mondták, hogy vissza! – Nem látjátok, hogy kiket hívnak? A javát, s ezeket biztosan elítélik. Úgyhogy nem másztunk fel az autókra. Így ottmaradtunk. Másnap reggel jött egy egész autókolumbia, mindenkit felzavartak, s vagy ötven kilométert színlítottak át az orosz zónába. Ott lezavartak bennünket az autókról, s visszamentek. Átadtak bennünket az oroszoknak. Így kerültünk orosz fogságba.

- Hol raboskodott?

- Az első két évben Dombászban, egy szén-

medencében. S 1947 nyarán engem az oroszok hazaengedtek. Az oroszok sosem nézték, hogy kinek van tetoválvá a hónalja. El is jöttünk egészen Fokszányiig. Ott minden nap szedtek össze egy szerelvényre való, s vitték be az országba őket. Akkor politikai változás történt, megjelent egy magyar küldöttség, ezt Veres János vezette. Ettől a naptól kezdve a hazamenőket megnézték. Így megtalálták a hónunk alatt a tetoválvást. A húsz ezer hadifoglyból hetvenünket visszaküldték a Szovjetunióba még három évre. Ez azt jelenti, hogy a fogságom nyolc és fél évéből hat és fél évet szerettem hazám disznó vezetőinek köszönhetek.

Másodjára Harkovba kerültem. Itt változó munkát végeztünk, hol faterlepen, hol építkezésen, szinte mindent csináltunk. A faterlepen ért egy baleset, eltört a térdem, s ekkor, mint munkaképtelent, átirányítottak Voronyezsbe. Az utolsó két évet itt töltöttem, s innét jöttem aztán haza.

- Ez a hazajövetel hogyan történt? Hisz egyszer már úgy tűnt, nem kell a hazájának.

- Annak az elitnek nem voltam kíváncos.

- Volt idehaza rokona, vagy kitelepítették őket?

- Sajnos nem telepítették ki. Biztosan tudják, hogy a harmincas években volt egy olyan hullám, hogy aki állami intézményeknél dolgozott és német neve van, az magyarosította. Apám akkor, ha jól tudom ez 1936-ban vagy 1937-ben volt, magyarosította a nevét. Zellerből lettünk Tasnádiak. Hangzatos magyar név. Anyám erdélyi szász lány volt. Mind a két oldalról német vagyok, de magyarnak mondom magamat. 1944-ben volt egy ellenhullám, hogy aki magyarosította a német nevét, az vegye vissza. Apám azt mondta, hogy neki elég volt egyszer megszokni

Folytatás a 6. oldalon

A 68-as menekültek hatása az ausztriai cseh és szlovák népcsoport fejlődésére

„Máshonnan jöttünk” – címmel jelent meg a közelmúltban Marie Brandeis könyve. A német- és cseh nyelvű kötet 40 interjút foglal magába, melyet emigrációban élő csehekkel és szlovákokkal készített a szerző. A beszélgetések különböző sorsokat tárnak fel az olvasó előtt, legyen az menekült nemes, tudós, színművész, zenész vagy vállalkozó. Valamennyien azóta is Ausztriában élnek és dolgoznak. Sokan közülük tagjai azoknak a cseh és szlovák egyesületeknek, melyek nyelvük és hagyományuk megőrzését tűzték ki célul. E cikk szerzője is egy ilyen menekült cseh család leszármazottja, aki az egyesületek életében felelős munkát végez.

A Prágai Tavasz 1968 augusztusában történt leverésének nem csak Csehszlovákia lakosságára nézve volt széles körű hatása, hanem a cseh és szlovák nép összetételében is jelentős változásokhoz vezetett.

Tízszázalékos elcseszlóvákiai otthonukat, hogy elkerüljék az úgynevezett „normalizáció”-t; a kritizálókat a munkától való eltiltás, politikai üldözés és elzárás fenyegette. Ausztria átutazó országként szolgált, igaz, hogy néhányan közülük Ausztriában maradtak. 1968 és 1974 között mintegy 12.000 cseh és szlovák kapott menedéket Ausztriában. A menekültek számára nem volt áttekinthető a bécsi cseh és szlovák kisebbség helyzete. Ehhez hozzájárult, hogy a népcsoport demokratikus és egy kommunisbarát csoportra oszlott, mely az egyesületek tevékenységében is megmutatkozott. Legkézenfekvőbb volt saját egyesületeket alapítani. Ezek egyike az Ausztriai Cseh és Szlovák Kultúrklubja.

Miért nem illeszkedtek a „újak” a már meglevő szerkezetbe?

Ehhez meg kell jegyezni, hogy az akkori egyesületi vezetőket meglepte az új helyzet és az újonnan jöttek és az egyesületi vezetők közötti generációs különbség, mely egymással szembeni meg nem értéshez vezetett. Sokan az újonnan érkezettek közül nem akartak egyesülethez tartozni és érthető módon saját megélhetésük építésére összpontosították figyelmüket.

Az egyesületek vezetőinek negatív magatartása vezetett a már említett egyesület alapításokhoz valamint a „régien itt lakók” és az „újak” elkülönüléséhez. Így jött létre három tábor a népcsoportban. A „Prágabarátok”, a „demokraták”

és az „újak”. Mindez a népcsoport fejlődésében súlyos hátrányt jelentett és ahhoz vezetett, hogy a „bécsi csehek és szlovákok” tovább asszimilálódtak és kerültek a népcsoporttal, illetve annak egyesületeivel való kapcsolatba.

Csak az évtizedek múlásával jött létre közeledés és egymás kölcsönös elismerése, melyet az 1989-es események, a kommunizmus Csehszlovákiai bukása pozitívan befolyásolt, de a folyamat máig sem fejeződött be. Mai napig különbséget tesznek „régien” (a monarchia idején alapított) és „új” (kb. 35 éve alapított) egyesületek között.

Le kell szögezni, hogy a menekültek nagy része nemcsak beilleszkedett az osztrák társadalomba, hanem nagymértékben asszimilálódott is. Sajnos már nem állapítható meg, hogy az asszimilálódás a háztartások szintjén milyen mértékű, de a népcsoport egyesületein és azok rendezvényein látható, hogy a népcsoport-egyesületekbe vezető integrációt csak kevesen találták meg. Sokan csak akkor látogatják a rendezvényeket, ha azok érdeklik őket, de a legtöbbszörnek nincs kapcsolata a népcsoport-egyesülettel. Azokról szólna, akik megtalálták az utat az egyesületekhez elmondhatjuk, hogy integrálódásuk majdnem tökéletes. Sokan közülük az egyesületi vezetés legmagasabb fokáig jutottak (pl. Sokol és Orel Tornaegylet, Omladina Színjátszóegylet, Akadémikusok Egyesülete, Ausztriai Csehek és Szlovákok Kultúrklubja stb.) és ellensúlyozzák a régien betelepültek miatti túlóregedést. Mégis könnyebb dolguk van azoknak, akik nem hangoztatják menekült voltak.

Ami az 1989 után Ausztriába érkezettek leti, más a helyzet. Ezek számára nyitott az egyesületekbe való integrálódás útja, melyet segít az egyesületek előregedése is. Mégis korlátozott azoknak a száma, akik az egyesületekben tevékenykedni akarnak. Természetesen van néhány kivétel, de a többségnek információra van szüksége és csak a rendezvényeken akar részt venni.

További problémát jelent a hagyományos települések szétesése. A népcsoport tagjainak több mint a fele már nem él Bécsben.

Az csak a jövőben dől el, hogy mit jelent az ausztriai népcsoportokra nézve Csehország és Szlovákia belépése az EU-ba.

RICHARD BASLER

KOSZTOLÁNYI

A dabasi Kossuth Zsuzsanna Szakképző iskola, mint koordinátor intézmény nagy-britanniai és finnországi együttműködéssel az oktató-nevelő munkát forradalmasító 3D/4D interaktív technológiát dolgozták ki. Ennek magyarországi ősbemutatójára május folyamán került sor Kosztolányi Gyula igazgató vezetésével, amely egyben az ő eddigi munkásságának fénypontját jelenti.

Ebből az alkalomból készült az alábbi beszélgetés.

A dabasi szakképzőiskola igazgatója Kosztolányi Gyula nyugdíjba készül, ami önmagában véve még nem rengeti meg a világot, hisz egy jól megérdemelt mindenkit megillet. Ez esetben más ügyben utaztam a Pest megyei járási székhelyre. Odaérkezésemig két dolgot tudtam Dabáról, egyik, hogy Kossuth Lajos édesapját itt temették el, a másik, hogy önkéntesen fontos köze van a fent említett iskolához.

Valóban, Kossuth Lajos édesapja itt nyugszik, Alsódabason napjainkban is látható a Kossuth-ház s iskolánk névadója Kossuth Zsuzsanna – Kossuth Lajos legkisebb húga az apa halála után e házába költözött. S ha már felőlem is érdeklődik, 1991-ben vettem át az intézményt; bár menekültem mint Jónás, nem akartam főnök lenni, mégis elvállaltam.

Közös munka eredményeként az alapítás óta tanulólétszámunk több mint tízszeresére nőtt, így a régió jelentős iskolájává fejlődött. Nemzetközi kapcsolatokat Angliával, Észtországgal, Finnországgal, Japánnal, Lengyelországgal, Németországgal, Olaszországgal, Romániával (Erdély), Szlovákiával, Szlovéniával és Ausztriával ápolunk. Ez utóbbi országban partnereink az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége és a Kalácsa Klub, valamint a bécsi „Berufsschule für Bürokaufleute”.

Iskolánkban található néhány különlegesség, mint például világszínvonalú strukturált villamoshálózat, csillagvizsgáló, internetlabor, Assyst CAD-CAM rendszer, informatikai hálózat – mintegy száz számítógép szolgálja a mindennapi életet és tanulást. Kollégiumunk ötven férőhelyes.

A felsorolt nemzetközi kapcsolatok mellett sok energiát fordít igazgató úr a kisebbségben élő magyarsággal való szoros együttműködésre, intenzív

foglalkozik a magyarság sorskérdéseivel. Sok helyütt így a Kufsteini találkozókra is hallhatta szavát.

Fontos dolognak tartom. Öt évvel ezelőtt tanterületünk egyhangúlag elhatározta, hogy felvesszük a kapcsolatokat a szomszédos országok magyar tannyelvű vagy magyartagozatos iskoláival és átadjuk uniós tapasztalatainkat. Négy évvel ezelőtti első rendezvényünk „A nő a magyar költészetben” című szavalóverseny volt. Ennek résztvevői Eszékről, Zentáról, Barótról, Munkácsról és Ausztriából érkeztek. Két évvel később ismét közéletünk egy meghívást, akkor „Petőfi magyarul és a szomszédos országok nyelvén” címmel. Nem hittem hogy sikerülni fog. Sikerült. Minden szomszédos országban fordítottak Petőfitől, akkor már felvidékről is eljötték – érdekes volt szlovákul hallani a Nemzeti dalt.

Furcsa, hogy egy műszaki jellegű intézmény ilyesmire vállalkozik.

Van néhány irodalommal vérgigézőtől kollégám, természetesen létezik irodalmi munkaközösségünk is. Pulyával is megindult a kapcsolat, diákjainkat szívesen fogadták. Egyszer nemzetközi teremfoci-bajnokságot rendeztünk. A csapatok Legyeltarnóból, Besztercebányáról, Dunaszerdahelyről, Felsőpulyáról és Barótról érkeztek.

Ön villamosmérnök-tanár, fülemnek kedvesen csengő vezetőknél. Vajon hány Kosztolányi létezik ha rokonságról van szó?

Négy évvel ezelőtt Pünkösdkor rendeztem egy Kosztolányi-világutazást, több mint háromszázan ünnepelhették egymást.

Hogyan fogja elviselni a nyugállományt ilyen eseményekkel zaklatott évek után?

Addig még van két jó hónapom, azután több időm marad kisebbségi és Kosztolányis ügyekre. S. CSOMA JÁNOS

HADIFOGOLYKÉNT A SAJÁT HAZÁJÁBAN

Folytatás az 5. oldalról

az új nevet, s nem vette vissza. Ez volt a baj. Ezért nem telepítették ki őket. Meg talán azért, mert nekünk nem volt semmink.

- Furcsa, hogy a családja itt van, magyar állampolgár, magyarnak tartja magát, s a hadifoglyot mégsem fogadja vissza hazája. Ilyen ország a földkerekségen nincsen.

- De van, Magyarországon. Ez az ország az, ahol minden megtörténhet és mindennek az ellenkezője is. A második hazajövetel már Máramaroszigeten keresztül történt. 1950 novemberében indultunk el Voronyezsből. Már nem nagyon őriztek bennünket. Mondhatnám, az utolsó két évben a legjobb viszonyban voltunk a katonákkal is és a civilekkel is. Nem raboskodtunk jó körülmények között, de mindenki nyomorult volt körülöttünk, a lakosság is. Akkor még nem tudtam, hogy „visszasirom” az orosz hadifogságot, nyaralás volt ez ahhoz az embertelenséghez képest, ahogyan itthon bántak velünk.

- Hogyan történt a „hazatérés”?

Amikor a határra értünk, elbűsűdtünk órcinktől, s láttuk, hogy amott már magyar katonák állnak. Az orosz órcink felszerelése, öltözetje nem volt valami katonás, amikor megláttuk, hogy túldolalt fényes csizmájú vasalt ruhájú magyar katonák várnak bennünket, még büszkeség is volt bennünk. Lám, a magyar katona! Nem tudtuk mi ÁVH-ról, a magyar viszonyokról semmit. S amikor megszólaltak aztán, már lehetett sejtetni, hogy sok jó nem vár ránk.

Pestre hoztak bennünket, itt a Toloncház pin-

céjébe kerülünk. Itt voltunk egy hónapig, majd kivitték a tenyészállatvásár istállóiba, s itt is elöltöttünk vagy egy hónapot. Aztán innét vagoníroztak be bennünket.

- Édesanyja élt?

- Igen és egy nővérem.

- Tudott rólok valamit?

- Semmit. Amíg kint voltam az oroszoknál addig igen, mert onnét jöhetett levél. De itt teljes hírzárlat volt. Volt Tiszalökön olyan, akinek sikerült értesítést küldeni hozzátartozóinak a civil munkásokon keresztül, de nekem nem, mert én a táborban a konyhán dolgoztam, nem jártam ki.

- Amikor újra vagonokba kerültek, mit gondoltak, hova kerülnek?

- Azt hittük, hogy visszavisznek Oroszországba.

- Azért megdöbbenő ez, mert már másodszor kerültek haza, s most újra azt hiszik, viszik Önöket vissza.

- Az irány az volt, hisz láttuk, hogy milyen álmásokon megy keresztül a vonat. Nem tudtuk mi Tiszalököről semmit. A tábor félig volt csak kész, a kerítés megvolt, a barakkok teljesen frissek voltak. Fogalmunk sem volt, hogy itt erőművet terveznek építeni, s mivel nem tudtuk mit kezdeni velünk, kitalálták, hogy jó lesz az ingyen munkaerő, a rabzolga. Amikor kikészültünk a vagonokból még nem is sejtettük, hogy milyen három év vár bennünket hadifogolyként a saját hazánkban.

Folytatjuk

BÖRÖNDI LAJOS

AZ EMIGRÁCIÓ, MINT BETEGSÉG

A szociális mezőny, szülőföld meghatározó önmagunk kifejlődésében, erősíti önazonosságunkat. Emigrációban minden megváltozik, átértékelődik. Ennek érzelmi következményei, mint bizonyos fajta betegség jelenik meg többeknél. Molnár Ferenc egyik feljegyzése is erről szól (New Yorki gondolatok egy itteni betegségről, amelynek neve: emigráció). Ebben humorral ábrázolja az egyes fázisokat, ami álmatlansággal, ill. alátolt vételével kezdődik, majd komolyabb betegségi tünetekkel folytatódik, amit terápiával kell kezelni. Leírása vicces és mégis igaz megfigyeléseire épül saját emigrációjából. A pszichés okok között persze kutakodhatunk. A megbetegedés azonban jelzi, hogy valami nincs rendben és megállásra kényszerít, hogy gyógyulást jelentő kezelést kapjon az ember.

A betegségnek akár lelki, akár testi vonatkozásait vesszük figyelembe, sok mindenre lehet belőlük következtetni. Tudható, hogy az ember személyisége a szocializáció és az individualizáció folyamatain keresztül fejlődik ki. Az örökletes adottságok, hajlamok, tulajdonságok, ösztönök a személyiség egyik fele, másik fele a környezettel kölcsönhatásban jön létre.

Ha az énejlődés mentén zavarok támadnak, lyukak keletkezhetnek benne és sérülékenyebbé válik az érintett személy, elhárító mechanizmusok ennek megfelelően védik, csak nem mindig sikeresen. A stabil éntudattal rendelkezőknél jobban működő elhárító mechanizmusok mutathatók ki (pl. elfojtás), ami nyilvánvalóan több kín elviselését teszi lehetővé, vagyis több kell ahhoz, hogy akár külső, akár belső betegségbe essenek.

Stabil éntudat az énejlődés a korai szakaszában alakul ki, amikor az én és a tárgyrepresentációk szétválnak az introjekciók és identifikációk alapján. Így kristályosodnak ki az integratív folyamatok. Ez azt jelenti, hogy a gyerek először elfogadja, beépíti amit a külvilág neki kínál, aztán később saját igényeinek és képességeinek megfelelően differenciálja a külhatásokat. Ez adja az erőt neki, hogy énejlődésében a saját és a másik tartalmait szétválassza és integrálja. Megtalálja önmaga egyedi, egyszeri és megismételhetetlen énjét, Ricoeur szavaival élve „ipse” identitását; ez adja meg életéhez az alapot.

Mi történhet, ha patologizáló a környezet, nagy, elviselhetetlen a stressz (ami szociális jellegű is lehet) és nem elviselhető a szorongás mértéke? Ha a környezeti, szociális valóság mélyebb integrációja lehetetlenné válik, akkor a személy nem tud később sem megfelelően alkalmazkodni. Ez főleg akkor van, ha az emigrációban az én és tárgyrepresentációk megzavarták a felettes-én megfelelő egységge szerveződését.

Ez esetben nem lesz stabil az önazonosság. Az elhárító mechanizmusok védekeznek, elhá-

rítanak, de ha ez nem sikerül teljesen, jönnek a betegségek. Hogy ezek lelki vagy testi jellegűek mindig az egyéni mintázattól függ. Pszichésen az identitásdiffúzió, Erickson szavaival élve vagy akár korai sérüléseknél a személyiségzavarok (borderline, narcisztikus) kialakulásának alapja is lehet.

A szociális stressz egyik legelgyengítőbb kiváltója, ha az összetartozási szükséglet nem valósul meg. Ez lehet abúzus, izoláció, kirekesztés, cserbenhagyás vagy más negatív behatások. Maslow piramisában látható, hogy a szociális igény ugyan nem a fizikai létet ingatja meg, de az emberi léthez nélkülözhetetlen.

Emigrációban eltűnik a korábbi szociális háló, az összetartozás, hovatartozás önkéntelenül megkérdőjeleződik, s talán ez teszi igazán sérülékennyé az érintett személyt. Traumák átélése egyrészt az óhazában (amik az eljövételre készítették), vagy az új helyen, különösen nem igazán befogadó rendszerben óriási nehézségekkel járnak az ember egészségére nézve. Sokszor kialakul a „szociális magány” vagy „kirekesztettség”, ami – ha tartóssá válik – céltalansághoz és motiválatlansághoz vezet. Ezt többször a menekülttáborokban levőkről is leírják.

Emigrációs betegségről a felnőttéknél írhatunk, tehát nem „gyerekbetegség” ez, hiszen a gyermek még rugalmasan alakulóban van. A kivándorlók gyökértelenné válása másik műfaj, amikor, esetleg a munka után megy a karaván. Ez nyilván más változásokat hoz maga után: kötődések felszínessé válását, kapcsolatok felületességét, összetartozási nehézséget. Az összetartozás nem létezhet elkötelezettség és jövőre irányulás nélkül.

Ilyenkor keletkeznek a posztmodern identitás-elméletek, melyek a határok tágitásával, s egyben a határok felállításával járnak. Létrejön a multikulturalitás, a másság preferálása, új rendszerek alakulása, csoportok, nyelvek, kultúrák, újabb azonosulások.

Erős Ferenc Az identitás labirintusai c. munkájában írja le érdekesen ezt a folyamatot „az én eredendő magányosságának, fragmentálódásának, válságtudatának feloldására születetek meg” a posztmodern irányába mutatandó jelenségek, mint a „misztika, a zseni-kultusz, és a narcizmus”. Mindhárom menekülési mód a magányosság feloldására született.

A posztmodern narratív identitás, hogy az identitás élettörténeti konstrukció, s általa megérinthező a tényeken az „imaginárius én”, s háttérbe szorul az állandósághoz, folyamatosság-hoz, kohézióhoz való kötöttség. Szóval, bátran lehet új ember bárki saját határain belül.

Érdekes kihívás az identitás megtalálása, Luther szerint ez kegyelmi állapot...de közben konstruálhatjuk is, miközben ugyanúgy jelen lehetünk önmagunkban.

MARTÉNYI ZSÓKA

KÉRDÉSEK KERESZTTŰZÉBEN

Állásfoglalás

A Kárpát-medencei magyar szórványkérdés húsz év óta több-kevesebb intenzitással folyamatosan jelen van a magyarországi és a határon túli magyar politikai, egyházi, civil diskurzusokban. Választási programokban a kökemény politikumnak, az egyházaknak is kampánytéma, a győztesnek ígérgetési program, a vesztesnek hiányt sérelmező támadási alkalom, de egyaránt üzenet kifele és befele is a szétszórta és a Pannon-magyarságnak. A kérdés itt és ott is lengedez kis és nagy magyar zászlókon, szélnek, viharok, esőnek, fagyoknak kitéve. De sajnos a szórvány legvégül mindig magára marad, teljesen talán soha be nem gyógyítható sebeivel.

Egy nem túl szerencsés, kormányzati és Kárpát-medencei, parlamenti „ikerszülés” nyomán jött létre a magyar közéletnek ez a legújabb furcsa kétfejű sas. A 2008 októberében a magyar Miniszterelnöki Hivatal határon túli fősztálya keretében megalakult a Szórványtanács és 2009 januárjában létrejött a Kmkf Szórvány Munkacsoport. Két újabb (vagy inkább két-tészakadt) kísérlet arra, hogy a Kárpát-medencei magyarság nyelvi zsugorodására, etnikai térvesztésére közös cselekvési, támogatási tervet dolgozzon ki, hogy a magyar szórványkérdés kezelésére és az utód-államokban zajló, láthatóan egyeztetett „kisantanti” politikai-asszimilációs támadássorozat ellen valamilyen együtt lépünk fel.

Merjük hinni, hogy e két bizottságnak legalább az életre hívó nemzetteste és társadalmi „megrendelés” ugyanaz.

E tanács és munkacsoport létrejötte, jó ha nem felejtjük: nem előzmény nélküli. 1990-től a kétévente megrendezésre kerülő az ausztriai Kufstein-találkozó lassan húsz éve tartják folyamatosan napirenden a nyugati őshonos és emigrációs magyarság nagy sorskérdéseit. De a szervezőknek és házigazdának, az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Szövetségének idejében sikerült nyitnia: itt folyamatosan vannak jelen a Kárpát-medence szórványkérdései és képviselői is. Kitartásból és szórvány-következeteségből mindenképp Kufstein a példa és ez is maradt a legfontosabb magyar „szórvány-szórvány csúcs”. Mert miközben az anyaországban kormányok jöttek és mentek, fel-fel villantak nagy szórványcsúcsok, találkozók, nagy nemzeti könnyhullató összebörülési alkalmak, kormánytámogatott nagykonferenciák, ezek bizony meg- és elfogytak az ezredfordulóra. Közben pedig a tíz Kufstein következetesen és töretlen elszántsággal járta és járja a maga útját.

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a Kárpát-medence legelső hivatalos Szórványtanácsának születési helye Erdély, ideje pedig 1995. Ez pedig nem véletlen. Számbeliségében itt a legnagyobb méretűek a szórványgondok, a legszélesebb tematikus skálán jelennek meg a feladatok, de a legmélyebbek a problémakezelés történelmi hagyományai is. Jól átgondolt terv alapján, alapos előkészítés nyomán láttunk hozzá még 1994-ben a Romániai Magyar Szórványtanács megalapításához, RMDSZ háttérrel, annak védelme alatt, de az erdélyi civil és egyházi szféra teljes felvonulását. A szakmai csoport lényege a maiakhoz kísértetiesen hasonlóan az volt, hogy pontos csúcsszervezeti megbízatással elemezze az erdélyi szórványhelyzetet, minden területre kialakítsa álláspontját, terveit, szakmailag véleményezze az adottságokat. Lényege tehát az volt, hogy a szórványkérdéssel valamilyen formában érintkező romániai magyar országos szervezetek egy-egy tagot delegáltak a Tanácsba azzal a céllal, hogy vállalt szakterületük szórványvonatkozású kérdéseit feleljenek, azt képviseljék, és az ott szükséges feladatokat a vezetőség felé kijelöljék és számon kérjék.

1. 2009. március 25-én Budapesten megalakult a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma (KMKF) Külügyi és Európa-ügyi Albizottságának Szórvány Munkacsoportja.

2. Az alakuló ülésen a Szórvány Munkacsoport megválasztotta elnökét, Vetési Lászlót, három alelnökét, Csete Örsöt, Dulka Andort, illetve Klement Kornélt, és meghatározta működési rendjét, illetve tevékenységének célkitűzéseit.

3. A Szórvány Munkacsoport a KMKF Külügyi és Európa-ügyi Albizottságának szakértői-konzultatív testületként működik: a szórványhelyzetű magyar közösségek kérdése terén hozzájárul az albizottság és a plenáris ülés elé terjesztendő javaslatok előkészítéséhez.

4. A Szórvány Munkacsoport stratégiai elemzést állít össze a szórványmagyarság helyzetéről, magyarságtudata megőrzéséről, a szórványosodási folyamat fékezéséről és a szórványoknak a magyar-magyar együttműködésben való részvételi lehetőségeiről, oly módon, hogy a Külügyi és Európa-ügyi Albizottság az anyagot a KMKF 2010. évi Plenáris Ülése elé terjesztesse.

5. A Szórvány Munkacsoport szakmai szinten kölcsönös tájékoztatás és konzultáció útján együtt kíván működni a Kormány mellett tevékenykedő Szórványtanáccsal.

A Tanács nagy érdeme az volt, hogy pontosan tisztázza tudta a tagok legitimitását, a rájuk háruló konkrét szakfeladatokat, melyek soha nem lépték túl a profi szakmaiság körét és ezért a Tanácsból nem lett mindenről beszélő és semmit meg nem oldó „szabadidős szórványklub”.

Ma is meghatódottsággal olvasom végig az akkori munkatervet és szabályzatot, hogy milyen szép és átgondolt előkészítő munkát végeztünk. Sajnos azonban erre a tanácsra is rátelepedett egy idő után a „nem sok értelme van” politikai diskurzus. Én magam Erdélyben még mindig ennek a saját poráiban elhaló, soha meg nem szűnt, de egy évtizede nem működő szórványtanácsnak társelnöke volnék. Létét, a szakemberek akadékoskodásait a politikum unta meg legelőszőr, hasznát ugyancsak ó kérdőjelezte meg. (Mert nem csak poráiból feleledő főnixmadár van, hanem poráikban elhaló szórványtanácsok is.) Felégett kezdeményezések lettek ezek a tanácsstalanság és a vezetői türelmetlenség krematóriumában. De a kérdések ennél sokkal bonyolultabbak és összetettebbek. Mert mi is lenne egy ilyen tanács feladata és munkájának finalitása? Bármennyire is szeretnék sokan, nem lehet csak bokréta az őt létre hozó vezető csoport kalapján. Beszélgetni, sztorizni, sírni és elbeszélni a társadalom feje felett? Az ilyenfajta szakmai bizottságnak mélyen bele kell épülnie a tervezési, cselekvési és végrehajtó, támogatási rendszerekbe, egyfajta kellemetlen kontrollt kell gyakorolniuk és ellenőrzési hatalmat is kell kapniuk. De ha ezzel cselekvést átalakító és politikumot felülbírói jogkörhöz jutnak, akkor féket jelenthetnek a mindenkor hatalomnak és a támogatási rendszerek, forrásokat is birtokló vezetőknek. Valahol itt húzódik meg mindig a lassú elhalózás rejtélye.

Közben azt sem felejtjük el, hogy miközben itt tanácsok és szakbizottságok születtek, ezalatt szűnt meg a kérdésben a legmélyebben érintett egyetemes református egyházban majdnem minden szinten a szórványfelelősi cím és bizottság. A túlélés szempontjából ennél valamivel szerencsésebb volt a Magyar Református Tanácskozó Zsinat szórványbizottsága, mely vegetálva ugyan tovább élt, de feladatai soha sem konkretizálódtak. Aléptítmény nélküli fellegvár-csúcsszerv maradt, mely alatt már egyetlen egyháztest sem rendelkezett szórványfelelőssel, akik a tennivalókat kijelölhették, végrehajthatták és számon kérhették volna.

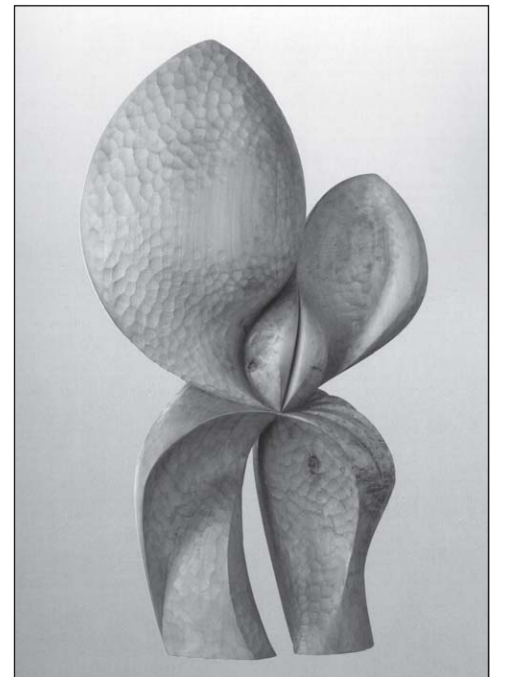
Én itt a válság titkát nem tudom megfejteni, de minden bizonnyal mély és súlyos magyarázata van annak, hogy az elmúlt két évtized szórványtanácsai szinte mind mostoha sorsra, a lassú elhalás, fölőlegessé válás sorsára jutottak. A kérdés megérne egy szélesebb társadalmi vitát.

Ilyen előzmények után, nem túl szerencsés, politikai-parlamentari ikerszülés nyomán jött létre a magyar közéletnek ez a kétfejű szórvány-sasa. A közvetlen indulást is érdemes felidézni. 2008 májusában Zobor-alján, Alsóbodokon a Magyar Koalíció Pártja stratégiai bizottsága egy szórványkonferenciát szervezett, amelyen történelmet írtunk: a jelenlevők nyilatkozatban kérték fel a magyar kormányt a teljes Kárpát-medencét átfogó szórványtanács megalakítására. Nagy kár, hogy a következő hónapokban sem sikerült megegyezniük a kezdeményezőknél és a felhívásban megszólított magyar kormányok, mert ezzel össze lehetett volna fogni az amúgy is szétforgácsolt erőket.

Amolyan „mesebelien” alakultak tehát a dolgok: „egyét gondoltunk, kettőt lett belőle”, de meg kell valanom, egyáltalán nem biztos, hogy ez így rossz. A két bizottság két jól elválasztható és külön útjait járó szellemet fogja át a Kárpát-medencei magyarságnak és a politikai-kormányzati civil elitnek. Két „tulajdonos-gazdával”, két politikai háttérrel és célfeladatokkal is rendelkezik. Lehet, hogy építő verseny fogja munkára sarkallni munkánkat? A két tanácsot szorosan összeköti az is, hogy mindkettő elnöke tagja a másik bizottságnak is, és együtt ötven vagyunk közös személyek. Mindkettő más és más utakon jár ugyan, de ezek között szűkszerű és törvényszerű lehet az átjárhatóság.

Közben pedig jól látszanak a különbségek és a saját feladatok. Az egyik a mindenkor magyar kormányzathoz kapcsolódik és törvényszerűen ennek szakszolgálatában áll. Ha megkérdezzük, szakértőként részt vesz a támogatási tervek előkészítésében, a prioritások megállapításában. Itt törvényszerűen a Kárpát-medencei szórványt, a trianoni leszakított országrészeket, országokat képviselik a felkértek. Jelenlétük nem párt és régiódelegált alapján történik, hanem kormányhivatali felkérésére, de mivel nem rendelkeznek testületi megbízatással, a személyi szakértőként a saját álláspontját képviseli. A Kárpát-medencei képviselők fóruma (KMKF) mögé felsorakozó szórvány-munkacsoportnak ennél sokkal nehezebb a dolga. Feladata a magyarok által lakott területek, országok, világreszek helyzetképeknek, szórványstratégiájának, cselekvési tervének kidolgozása. Hatalmas területek helyzetképeknek és tennivalóinak összefogása. Ez a munka már-már a lehetetlenség határát súrolja. Olyan feladatot kell vállalnia, amelyet egy évtizede még a Magyarok Világzövetsége jól kiépített tagozatai, régiófelelősei és képzett munkatársai végeztek, akik kiterjedt apparátussal másfél évtized alatt sem juthattak el a nagyméretű munka végére. Adatbázis, kapcsolatépítés, információ-áramoltatás, intézményteremtés: nehéz munka, de talán nem lehetetlen.

Eközben pedig tudjuk azt is, hogy a szórványkérdés teljes beszédmódja is válságban van. Ebbe a nemzetsíratástól az etno-marketing és diaszpóra-marke-

Mag (fa)

ting, a „kitartani az utolsó emberig”-től a „nem lehet”-ig, sőt „nincs semmi értelme”-ig minden belefér. De a jelszavak szintje is hihetetlenül gazdagodik. A szórványkérdésben legalább négy beszédmód, diskurzus van használatban. Az egyik a politikai pártoké és a magyar vezető hatalmi elité, egyházaké és a hozzájuk tartozó pályázati rendszereké, a másik a kutató szakmáé, a harmadik az érintett közösségeké, amelyek kazuisztikusnak, többnyire felülről mondott, szájba ragott nyelvezetet használnak, a negyedik a belső értelmiség „szórványkodó” nyelve, amely a cselekvésre, a cselekvéshez és pótcselekvéshez kapcsolódik, de gyakran a koldulásra, a *profi etno- és diaszpóra bizniszre* tekint. Számolni kell az egyre jobban terjedő és önhitető diaszpóra-babonákkal, mítoszokkal is, mert gyakran halljuk, hogy „csak ezt és ezeket kell megoldani, és akkor minden rendben lesz”. Ez így sajnos nagy tévedés.

Közös feladat is van bőven. Nincs világos és reménytel sugárzó szórvány jövőképünk. A szórványdiskurzus nyelvezete válságnyelv. Mit lehet és mi akarunk tenni? Mi az, amit már nem lehet? Hol fejeződik be a megváltoztatható és hol a változtathatatlan? E kettő között vannak legnagyobb mulasztásaink. Nem tudjuk, hogy honnan és hová akarunk eljutni. Szemünk előtt zajlanak megállíthatatlan folyamatok, rohamosan felgyorsuló modernizációban számolódik fel a Kárpát-medence magyarsága az utódállamokban, és tehetetlenül, világos tervek nélkül állunk a jelenségek szemében. Van-e, lehet-e reális esély a gyökeres változásra az adott keretek között? És ha vannak tervek, ki olvassa el ezeket? Ha elolvassa, kinek feladata cselekedni is valamit? Összeállhat-e mindez végre egységes cselekvési tervvé? Lesz-e magyar nemzeti minimum és benne szórványminimum? Hogyan lehet eladni kérdéseinket Európának a veszélyeztetett kisebbségek és etnikai csoportok közösségében? „Megoldás” nincs, csak kijelölt feladatok és kísérletek vannak, amelyek nyomán együtt keressük a kiutat, és közben próbálunk időt is nyerni a lélegzéstételhez is, hogy valahonnan friss levegőhöz jussunk.

Az összmagyar szórványgondokat is együtt kell tehát cipelnünk. A tengelyroppanásig agyonterhelt Nagy Magyar Szeker élé a járomba most két új igavonó szórványbizottság van bekötve.

Kérjük, bízzanak bennünk, hátha így kimozdulunk és jobban halad majd előre nagy ügyünk fáradt szekere.

VETESI LÁSZLÓ lelkész

Magyar összefogás „Erdélyben”

Folytatás az 1. oldalról

bontakoztak ki a bár óvatos, de félreérthetetlen elgondolások az önállósulás irányába. Ekkor új lépcsőfok vételével a kormányzásba való bekapcsolódás bizonyult a legjobb tanulási iskolának.

Az óvatos tapogatózáson túlmenően inkább a román hatalommal szembeni gyarapodó alkudozások voltak a jellemzők. Markó Béla, ma már markáns pártelnök akkoriban túlságosan gyengének vélte az erdélyi-romániai magyarságot a mindenhatónak tartott román nacionalista erővel szemben. Meg aztán annak a gyanúja is felmerült, kormányon belül az egyéni pozíciók biztosítása részesülhet előnyben a magyar kisebbség érdekeivel szemben. Minden emberi tökéletlenség ellenében tehát jogosultak voltak azok a kezdeményezések, amik az „autonómia” körül az RMDSZ-szel párhuzamosan, sőt, vele szemben felütötték fejüket.

Időközben EU-tag lett Románia, az RMDSZ meg ellenzéki helyzetbe került. Egyrészt új esélyek, másrészt hátrányos pozíciók kerültek előtérbe. Félő volt, hogy ez visszaveti az egymás ellen szegülő „erdélyi” magyar politikai erő-

ket, feleslegesen bizonygatva külön-külön egymás igazát vagy éppenséggel balekságát.

Igen, 2009. április 25-én erőre kapott RMDSZ-nek volt tanúja a 460 küldött és 43 meghívott vendég (egyek szerint összesen több mint hatszázán voltak jelen), köztük Traian Basescu államelnök, Emil Bloc miniszterelnök, a Demokrata Liberális Párt elnöke, Crin Antonescu, a Nemzeti Liberális Párt elnöke valamint Viorel Hrebenciuc, a Szociáldemokrata Párt képviselőházi frakcióvezetőjének személyes megjelenése és felszólalása. A kongresszust megelőzően ugyan erről suttogtak egyesek, míg aztán a helyszínen bebizonyosodott, hogy nem mendemondákra épített a kongresszusi forgatókönyv.

Miért a hirtelen páfördülés? Amíg az egyik oldalon kiszorult, kiszorították az RMDSZ-t a kormányzásból, a másikon eddig nem tapasztalt érdeklődés, jelenlét csakis arra enged következtetni, hogy a legfőbb román politikai erők igenis számolnak a magyar kisebbség politikai letéteményesével. Pillanatnyilag talán nem is az a legfontosabb, mit ígértek, ill. mennyiben igyekeztek fékezni az esetleges túl-

zott reményekben ringatózó magyarokat, sokkal inkább lényeges, hogy az RMDSZ történetében első alkalommal fordult elő ez a szintű román odafigyelés. (Hozzá képest a magyarországi hivatalosok inkább szerény, de annál inkább rácsodálkozó vendégeknél bizonyultak legfőbb szinten Gémesi Ferenc politikai államtitkár megjelenésével és felszólalásával.)

Az RMDSZ nem rögtönözött, hanem alapos munkával készítette elő 9. kongresszusát. Sokan úgy vélték, nincs ok izgalomra, meglepetésekkel nem kell számolni, hiszen most nincs tisztségváltás. Ha bárki csupán ezen akarta lemérni a kongresszus jelentőségét, előítéletnek esett áldozatul. Az RMDSZ figyelemre méltó csapatmunkát végzett, s ennek köszönhetően nem csupán alapszabály-módosítást dolgozott ki, hanem elkészültek a XVII fejezetből álló programmodosító javaslatok is, amik együttesen stratégiáknak nevezhetőek, és amit egyhangúlag fogadtak el a kongresszus. A dokumentumok egyöntetűen kiegyensúlyozott tanúskodnak; az RMDSZ a román politikai erőkkal partnernek tekinti magát. A romániai magyarságról így hangzik az önmeghatározás: „A ro-

mániai magyarság Románia állampolgárainak közösségébe tartozik. Ezen belül önmagát, mint őshonos nemzeti közösséget államalkotó tényezőnek, önálló politikai alanynak, s mint ilyen, a román nemzet egyenjogú társának tekint. Nyelve, etnikuma, azonosságadata. Kultúrája és hagyományai szerint a romániai magyarság, beleértve a csángó-magyarságot is, a magyar nemzet szerves része, ugyanakkor az Európai Uniót alkotó népek közösségébe is tartozik. Elengedhetetlenül fontosnak tartjuk, az uniós struktúrákban való jelenlétet és érdekérvényesítést.” (Programmodosító javaslatok 2.)

A fentebbi idézet a lélektani gyógyulásnak, öntudatosodásnak sarkalatos kifejezése. Amikor erősödést említettünk, utalni kell a Markó Béla – Tőkés László féle egyezsége, ill. az ennek nyomán életre hívott egyeztető fórumra, amin közösen vitatják meg a jövőben valamilyen romániai magyarságot érintő kérdést. A kongresszus jelmondata így hangzott: Magyar összefogás. Bízva ennek az összefogástól várható EU-parlamenti választások sikerében javaslat hangzott el: legyen június 7. a magyar összefogás napja. DEÁK ERNŐ

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

„Nem is volt olyan jó ifjúnak lenni. Zavar volt, köd, vágyakozás, tájékozatlanság, hamis fogalmak, még sokkal hamisabb képzetek, vágy és félelem, hogy elmaradunk a nagy versenyben... Lázállapot volt ez, megható és gyöngéd önkívület.” – írja Márai Sándor a Fűves könyvben. Igaza volt?

Három fiatalal beszélgetek ma, egyetemi hallgatók, akik most keresik helyüket a világban.

KUZSNER PÉTER: 32 éves, a Pápai Református Teológia és a Bécsi Zeneművészeti Főiskola orgonaszakos hallgatója.

Áldása a sorsnak, hogy a szüleim kiskoromban Sopronba költöztek. A város sokszínű jelené és múltja, Haydn és Liszt szelleme, Ausztria közelsége meghatározója az életemnek. Az osztrák mentalitás: a becsület, pontos munkavégzés, ahogyan mindenki megpróbálja a saját környezetét széppé és rendessé tenni, szimpatikus nekem. Ugyanezt a rendet, a munka örömet látom Haydn és Liszt partitúráiban is. A mindenség felölésére törekedtek. Példaképek ők számomra. Nyelveket tanulok: négy élő és három holt nyelvet tudok, a református teológia elvégzése lelki szükséglet számomra, a matematika és a biokémia is érdekel, de legfőképpen a zene! Minden billentyűs hangszerezen játszom: csembaló, zongora, fortepiánó, orgona.

Hogyan kerül egy magyar fiatal egy bécsi főiskolára?

Kétszer is felvételiztem Budapesten orgonaszakra, de nem vettek fel. Miután németből felsőfokú végzettségem volt, jelentkeztem Bécsbe. Minden különbözőbb bürokratikus tortúra nélkül megkaptam a vizsgaanyagot és azonnal felvettek. Tanulmányi hozzájárulást fizetek, de kevesebbet, mint itthon. Az akadémia színvonalja világhírű, remek tanáraink és kiváló kollégáim vannak. A diákok patrónus tanár irányítása mellett családias légkörben tanulhatnak. Hetente háromszor utazom Sopronból Bécsbe. Az akadémián lehetőségem van nemcsak a vizsgákra, de a hangversenyekre is felkészülni. Olyan korszerű orgonajátékot oktatnak, amire Magyarországon soha nem lett volna mód. Ösztöndíjjal Párizsban is jártam, ami zeneileg sokat jelentett számomra. Számos magyar diáktársam van, de nem élünk gettóban. Az osztrákok rendkívül befogadóak, eszükbe sem jut, hogy elveszem a munkahelyüket, a szakmai acsarkodások is minimálisak.

Idén végez a teológián és a zeneakadémián is. Mik a tervei?

Versenyeken szeretném megmérettetni magam: már készülök a jövő évi pécsi orgonaversenyre. Elkezdtem a doktorandusz képzést is Budapesten. Ez mindenképpen szükséges jó zenepedagógiai álláshoz. A tanítás mellett lehet koncertezni és mégiscsak lenne fix állásom. Szívesen maradnék Sopronban, de manapság nehéz álláshoz jutni. Külföldön egyszerűen nagyobbak a lehetőségeim. Remélem, ha a fertődi Eszterházy-kastély revitalizálása befejeződik, Sopronban és környékén még színvonalasabb zenei élet alakulhat ki, amiben nekem is szerep jut. A 2009-es év sorsforduló lesz az életemben.

SZALACHY NICOLETTE: Édesapja 56-os magyar, édesanyja osztrák. 23 éves, egyik bécsi főiskolán cégkommunikációs menedzsmentet tanul, mellette a Máltai Szeretet Szolgálatnál dolgozik ingyen, mint beteggondozó.

Mindig érdekelt a politika, a közösségi élet, ezért is választottam ezt a piackutatással, cégfizetési felméréssel, munkaszervezéssel és alkalmazottakkal való bánásmóddal foglalkozó szakot. A diplomamunkám is politikai témájú: A Kronen Zeitung és a Lisszaboni Egyezmény. A Kronen Zeitung Ausztria legnagyobb példányszámú megjelenő napilapja. Az osztrák lakosság fele ezt az újságot olvassa. Óriási befolyása van a közvéleményre. Kifejezetten EU ellenes és a Lisszaboni Egyezmény elfogadása ellen dolgozik. A diplomamunkám írását alaposan megnehezítette, hogy Bécsben szóba sem álltak velem és csak tartományi újságíró segítőkészségének köszönhetem, hogy a szerkesztőség munkájába betekintést nyerhettem.

Ha már a politikánál tartunk, nemrég hónapokig Budapesten dolgozott magyar vállalatnál. Észrevett valamilyen magyar politikai megosztottságból?

A környezetemben inkább teljes politikai fásultságot tapasztaltam. Viszont meglepett, hogy Erdély és Trianon témája mennyire eleven még mindig, késhegyig menő vitákat képesek folytatni róla. Megértem a fájdalmat, Erdély gyönyörű, magam is jártam ott, de sajnos ez a múlt. A jövő az EU, de erről alig hallottam valamit.

Hogyan fogadták leendő kollégái Budapesten?

Hihetetlenül kedvesen és nyíltan, pedig bevalom, félttem és kíváncsisággal vegyes izgalomban töltöttem el az első napokat. Mindenki segített, élveztem a munkát és a nyelvi nehézségeken is hamarosan túltettem magam. Gyerekkoromban nem beszéltem magyarul, pedig a rokonaim fele magyar. Az érettségi után Debrecenbe mentem kurzusra, aztán Budapestre, de a legtöbbet a munkám révén tanultam. Budapesten annyira otthon érzem magam, valahogy odahúz a szívem! Élvezek pesti fiatalok között lenni. Pesti buli hangulata utolérhetetlen! Most megvédem a diplomámat, aztán szeretnék külföldön tapasztalatokat gyűjteni és, ha elmúlik a gazdasági válság, szívesen visszatérnék Magyarországra dolgozni.

Lát valami különbséget a magyar és az osztrák munkaviszonyok között?

A magyarok ugyanolyan jól dolgoznak, mint bárki más. Talán az egyéni érdekelttség, az elkötelezettség a cégükkel szemben nem olyan, mint Ausztriában. Kevésbé jönnek egyéni ötletekkel. Parancsra, utasításokra várnak, nem szívesen vállalnak felelősséget. Persze tudom, hogy az idősebb generációt leszoktatták az egyéni ötletekről. Az emberek alkalmazkodnak a szisztémához. Felhíborítónak találtam viszont a hihetetlenül alacsony béreket, melyek ráadásul még hatalmas adóval is terheltek. Ilyen körülmények között valószínűleg én is keresném a kiskapukat az adózás elkerüléséhez.

Miként tekint egy fiatal a mai gazdasági nehézségek között a jövő felé?

Optimistán! Most nehéz időket élünk, de ez nem tarthat örökké. Bár kiszolgáltatottjai vagyunk az EU-nak, a magasabb politikának, de az egyes embereken is sok múlik. Össze kell fogunk, a kis közösségeknek és az európai országoknak is. Végezze mindenki rendesen a maga dolgát és akkor félelem nélkül, fiatalos könnyedséggel nézhetünk a jövőbe!

CSIPKAY GRÉTA: 25 éves, a Bécsi Közgazdaságtudományi Egyetem nemzetközi internetes üzletkötési szakának ötödéves hallgatója, sielésben magyar ifjúsági 2. helyezett, osztrák sioktatói oklevél birtokosa.

Sopronban kétnyelvű gimnáziumban érettségiztem. Egyedül én merem az osztályból Ausztriába tovább tanulni. Miután a soproni egyetemre is felvettek, a szabályok szerint átíratkoztattam a Bécsi Közgazdaságtudományi Egyetemre. Az első két évben kint is laktam. Most, hogy megismertem az osztrák egyetemi oktatás fortélyait, 2–3 nap után rohanok haza.

Más az egyetemi oktatás Ausztriában, mint Magyarországon?

Nagyon más. Nem töltjük az egész napot az egyetemen, nincsenek évfolyamok. Sok szempontból magunkra vagyunk hagyva, ha nem sikerül egy vizsga, fél évet kell várni az ismétlésre. A német mellett angol és spanyol nyelven is vizsgáznom kell. Szép az egyetemi élet, ám nagyon nehéz, de a professzorok rendesek és mi magyarok összetartunk. A bécsiek kedvesek, nincs előítélet, de nehezen nyílnak meg.

Miért választotta éppen az internetes üzletkötési szakot?

Az élet felgyorsult, minden a pénz és a munka körül forog. Nincs és nem lesz idő boltokba járni, keresgélni, gyorsabb és olcsóbb az interneten keresztül vásárolni. Ez a jövő útja. Ha családot alapítok, egyszerűbb lesz otthonról dolgoznom. Képviseletnek egy céget, vagy szakosodhatnék valami áruajtára, amiben én vagyok a legjobb, a legolcsóbb és az internet segítségével egész Európát behálózhatom. A szüleim fogorvosok. Sopronban óriási a verseny. A betegek ma már nem esnek be az utcáról az orvoshoz. Interneten tájékozódnak. Honlapot állítottam össze és a legmodernebb piackutatási módszerekkel segíték nekik.

Az egyetemisták Ausztriában sokszor dolgoznak is a tanulás mellett?

Igen. Én is megpróbáltam, bár munkavállalási engedélyt kapni, érthetetlenül nehéz. Pár hónapig dolgoztam nemzetközi cégnél. Csupa külföldi fiatalból állt a csapatunk, nem volt könnyű az együttműködés: különböző kultúrák, előítéletek. Alighogy összeszoktunk valamennyire, jött a válság és elbocsátottak minket.

Két év múlva végez, mik a tervei?

Magyar vagyok és vissza szeretnék jönni Magyarországra. Remélem, hogy mire végzek, nem lehetetlenedik el teljesen a helyzet. Bár sokszor kilátástalannak látom itt a jövőt, mégis azt kell mondanom, hogy a magyar fiatalok vágjanak bátran neki a világnak, tapasztalják meg, hogy máshol is vannak gondok, hogy az önsajnálattal nem visz előre, tanuljanak, aztán kamatoztassák a tudásukat itthon!

FERENCZY KLÁRA

MAGYAR ÉLET GRÁCBAN

Folytatás az előző számból

A Gráci Magyar Egyesület, (GME) vezető-sége büszkén hangoztatta egyesületük hűségét a Magyarok Világszövetségéhez. Szoros kapcsolatot tartottak nemcsak a Bécsi Magyar Munkásegylettel, hanem a Magyar Népköztársaság akkori képviselőivel is. Ezzel ugyan anyagi és részben kulturális támogatáshoz jutottak. Például budapesti művészek fellépésével operett- és slágeresteket rendeztek, de egyben a Kádár-rezsim kiszolgálói is lettek. Mindettől függetlenül el kell ismerni, amit a GME vezetői az itteni magyarokért tettek. Az ideológiai ellentétek különösen a Diákszövetség és a GME közé húztak mély árkot. Az együttműködés 1958-ban megszűnt, de a személyes kapcsolatok áttörték a tilalmat. A GME 19. századi célkitűzését, hogy az itteni magyarságot zászlajuk alá gyűjtsék, sohasem tudta megvalósítani. A „nyelvében él a nemzet” ideája is elhalványult és a kétnyelvűség vonult be az egyesületi életbe. De ezzel a jelenséggel előbb-utóbb számolni kell minden idegen nyelvterületen működő egyesületnek.

A két egyesület ideológiai és kulturális pólsa közt helyezkedett el egyéni arcúlatával a Keresztény Magyarok Egyesülete, a Christiana Hungaria. A két háború közti Magyarországot képviselő társadalmi- és kulturális programjával. Megünnepele a Hősök Napját és Október 23-át. Ebben együttműködött a Diákszövetséggel és a Katolikus Lelkészséggel. A Gráci Magyar Egyesülethez változó intenzitással tartotta a kapcsolatot. Előadásai leginkább két nyelven, magyarul és németül hangoztak el.

A katolikusok lelki gondozását 1945 és 1956 között részben tábori lelkesek, részben szerzetesek látták el, azután állandó lelkesít nevezett ki a püspökség. Leghosszabban P. Nyers János volt lelkesítők (1960-1995). Az 1972-1992 között működő 83. sz. Nagy Lajos király Cserkészcsapatnak a lelkesítés volt a fenntartója. P. Nyers sikertelenül próbált mindenki papjának lenni. A II. Vatikáni Zsinat óta létezik a világi munkatársakból álló lelkesítői (mai nyelvhasználatban) Pasztorális Tanács, mely különösen a lelkesítők nélküli időkben fontos szerepet játszik a gráci Magyar Katolikus Közösség életében. Tavaly 25. alkalommal rendezték meg a három napot igénybe vevő gyalogú Mária-célba, a Mindszenty – Vadon-Emléktárazandókat.

A vallásilag többséget jelentő katolikusok mellett, aránylag kis számban élnek itt evangélikusok és reformátusok is, akiknek kulturális jelentősége lelkesítők, Dipl. Dolm. Szépfalusi István idejében jóval felülmúlta a csoport nagyságának jelentőségét. Lelkigondozásukat az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet végzi. A két vallási közösség az ökumenizmusban közeledik egymáshoz.

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének megalakulása változást hozott a gráci magyar életben is. Tárgyesülete lett: a Keresztény Magyarok Egyesülete, a cserkészcsapat, a katolikus lelkesítés és a klub, amelyek ezáltal bekerültek a Bundeskanzleramt támogatási programjába. A Gráci Magyar Egyesület a Magyar Népköztársasággal szemben lojális „Dachverband”

Prihoda László halálára

Már vagy öt éve nem találkoztunk, nem is beszélünk egymással. Feltárcsáztalak, de telefonod hallgatott. Érdeklődtem utánad, azt mondta valaki, hogy egy öregotthonban élsz nagybetegen. Két-három hétre rá ismét kerestelek, akkor halálhíredet kaptam. Sokat gondolkodtam rád. Újra és újra végiglapozom azt a könyvet, mely megpróbálta életművedet összegezni részben eredménnyel, amennyiben az effajta kísérletek lehetségesek.

Kedves László!

Magányos típus voltál – képzőművészeknél nem ritkaság – én mégis közeledbe kerülhettem

György/Georg Kövöry (1922–2009)

Ő is egy volt a 200.000 közül, de megvetve lábát Ausztriában inkább német nyelvű újságíróként, kritikusként vált ismertté neve az osztrák közönség előtt. Mindemellert a magánéletben annyira megmaradt magyar-nak, hogy 2007-ben a Magyar Köztársaság Érdemrendjének Lovagkeresztjével is kitüntették. Ausztriában a professzor titulust érdemelte ki, miután Theodor Körner-díjat kapott.

Az 1922-ben Budapesten született Kővöry

tagja lett. Nekik is hamarosan megváltozott a helyzetük, amelyre a Népköztársaság megszűnése negatívan hatott. De előtte még meg kell említeni, az 1987-es menekülthullámot, mely egy időre közelebb hozta egymáshoz az egyesületeket, közösségeket, hogy együtt legyenek segítségére a tartományban elszállásolt új menekülteknek. A ruha és segélyakción kívül rendeztek számukra előadásokat is. Az egyesületek egyéni létgondja azonban nagyobb volt az együttműködés örömeinél. Időközben egyre többen haltak meg a 45-ösök, a még régebben itt élők és az 56-os idősebb generáció tagjai közül. A második generáció egyik egyesület sem tudta jövője biztosítására magához vonni. A vészharang megszólalt, de kongását senki sem akarta meghallani.

Ekkor szűnt meg a vasfüggöny. Ez lényegesen megváltoztatta az itteni magyar életet. Grác tiszteletbeli konzult kapott Mag. Roth Rudi személyében. Ő, felismerve a Grácban tanuló magyar diákok helyzetét, akiknek száma hamarosan vetekedett az ötvenhat utáni egyetemistáink számával, helybeli magyar személyiségekkel és az egyesületek vezetőivel létrehozta a Forum Hungaricumot. Ez tíz éven át magas szintű hangversenyek bevételeiből ösztöndíjjal segítette a magyar diákokat. A magyarországi változások lehetőségeket adtak az egyesületek szétválasztó ideológiai felbontására, amely még sokak fejében megmaradt.

A Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja már a Gráci Magyar Műsorismertető létrehozásával utat nyitott az együttműködésre. A Gráci Magyar Újság ezt kiszélesítette. Nemcsak meghirdeti a helybeli magyar közösségek programjait, hanem rendezvényeik beszámolóinak is helyet ad. A tizedik évfolyamába lépő lap már 500 magyar kezébe jut el és a honlapon is olvasható (www.gmuonline.net). Az újságban lapozgatva mindenki meggyőződhet arról, milyen sokszínű, gazdag programra hívják és várják a rendezők a gráci és stájerországi magyarokat. Az újság hűen tükrözi a gráci közösségek életét és megmutatja, hogy ha kevesen is, vagy talán nem is olyan kevesen vannak azok, akik áldozatos munkával vállalják a közösségek sokszor közönségre sem méltott szolgáltatását.

Jelentős változások álltak be a MEÖK és a MKK munkájában is. Korábban nyugaton élő magyar előadók, egyetemi professzorok, írók, költők előadásai szolgáltak a magyar nyelvhasználat megőrzésére a történelmi és kulturális értékeink ápolására. Közülük is már többen meghaltak. A vezetők kiöregedése, a közömbösség, a megszűnés veszélyére figyelmeztet. Ezt csak a generációk összefogása tudja megakadályozni. A táncházmozgalom, a magyar ovi és a filmklub létének ténye, a GMÜ szerkesztőgárda fiataljainak áldozatos munkája reményt ad arra, hogy vezet út a gráci magyar élet jövőjébe. De egymás megismerésével meg kell szüntetni előítéleteinket és bizalommal elismerni egymás másosságát. Ha figyelembe véve kettős ausztriai magyar mivoltunkat erre hajlandók vagyunk, elérjük célunkat: a múlt, a jelen és jövő szintéziséből fakadó közösségi életet.

UGRI MIHÁLY

olyannyira, hogy a nálad mulatott kvaterkázó délutánokon közvetlenül átélhettem a falakon függő művek által okozott élményt, te ott voltál mellettem, több száz kaktuszod társaságában. Jókat beszélgettünk művészetről, irodalomról, mindenféle másról. Festményeidről, rajzaidról sokan sokat írtak ritkán magam is, tehát ezekről nem szólnék, csupán arról, hogy mind ez ideig azt sem tudom, pontosan hol és mikor ért a halál. De hát az úgysem fontos, ami belőled lényeges, máshol található. Születtél Pozsonyban az Úr 1929. évében, meghaltál 2009 tavaszán. Nyugodj békében, szeretettel ölel János

Haydn halálának 200. évfordulója

Joseph Haydn a bécsi klasszicizmus nagy mestereként szokták emlegetni, két másik zeneszerző-óriás, Mozart és Beethoven mellett. Születésük szerint azonban egyikük sem bécsi, hiszen Haydn az alsó-ausztriai Rohrauban, Mozart Salzburgban, Beethoven pedig Bonnban született.

Miért emlegetjük őket mégis bécsi mesterekként? – A XVIII. század második felétől a nyugati zene sorsa Bécs kezébe kerül. Bécsben, a nagyvárosban a zene előadásának százféle lehetősége van: van operaház, több nyilvános hangversenyterem, de a zene színterül szolgál a főúri szalonok, polgári otthonok is. Bécsben találkoznak egymással a zeneszerzők és előadóművészek, s Bécs biztosítja a közönséget és a zeneműkiadókat is.

S mi bennük a klasszikus? – Klasszikusnak szoktuk nevezni bármely korszak kiemelkedő alkotásait, azonban a bécsi klasszicizmus fogalmával egy zenetörténeti korszakot, mégpedig kb. Bach halálától, 1750-től Beethoven haláláig, az 1827-ig terjedő időszakot szoktuk jelölni. Minden klasszicizmus egyensúlyra, arányosságra, szimmetriára törekszik. A bécsi klasszikus zeneszerzők – az elmúlt korszakkal, a barokkal szemben, bár számos elemét megtartják – döntően új zenei gondolkodásmódot alakítanak ki, új zenei nyelvezetet teremtenek, s ebben óriási szerepe volt Joseph Haydnnak.

Joseph Haydn 1732. március 31-én született a Lajta menti Rohrauban. Apja – foglalkozás szerint kádármester – bár a kottát nem ismerte, ügyesen hárfázott. Haydn a hainburgi rokon iskolamester révén korán megismerkedik a zene alapelemeivel. Mint Georg Reutter udvari karnagy felfedezettje, 1749-ig énekel a Wiener Sängerknaben tagjaként a bécsi Szent István székesegyházban. 1750 és 59 között nehéz anyagi körülmények közt él: zongoraórákat ad és kottát másol. Majd inasnak és zongorakísérőnek szegődik Porpora olasz zeneszerző és énekmester mellé. Míg az énekleckéket hallgatja, megismerkedik az opera stílusával, valamint az ekkor modernnek számító bécsi komponisták: Dittersdorf, Monn, Wagenseil műveivel.

Első vonósnyegyését 1755-ben Fürnberg báró rendelkezésére írja meg. E vonósnyegyest tulajdonképpen a véletlen szülte: Haydn azért írta két hegedű-brácsa-gordonkára a művet, mert a báró weinzierli kastélyában rajta kívül csak egy hegedűs, valamint egy brácsás és egy csellista volt. – A későbbiek folyamán a vonósnyegyest műfaja Haydn kezén alakul és fejlődik: tőle tanulnak a kortársak – s közben ő is tanul kortársaitól (főleg Mozarttól) quartettet írni.

Az ötvenes évek második felében írja első

zongoraműveit, azonkívül triókat, szerenádokat, valamint első operáját is, a Sánta ördögöt.

1759-ben Morzin gróf lukaveci rezidenciájára kerül, mint zeneigazgató. Itt írja élete első szimfóniáját. 1760-ban feleségül veszi Anna Maria Kellert, házassága azonban nem szerencsés. Gyermekekéldés és szeretet nélkül élnek együtt 1800-ig, az asszony haláláig.

Haydn 1761. május elején az Esterházy hercegek szolgálatába kerül. Csaknem harminc évet tölt Kismartonban és Eszterházán – mai nevükön Eisenstadtban és Fertődön – először mint másodkarmester, majd 1766-tól 1790-ig, a herceg haláláig mint első karmester. E harminc évről így vall: „Kísérletem egy zenekar élén, megfigyeltem minden hatást, javíthatam, nyesegethettem, vállalkozhattam, merhettem!” – Valóban: az Esterházy-udvarban minden lehetőség adott a zseniális muzsikuszámára: a hercegnek saját operája, világi és egyházi együttese, sőt cigányzenekara is van.

A hatvanas évek a kísérletezés korszaka Haydn számára. Állandó és közvetlen kapcsolatban áll a rendelkezésére álló muzsikusokkal, akiknek hangszeres tudását műveiben maximálisan kihasználja. Kipróbálhatja a különféle hangszíneket, kitalálhatja a zenekari beszédet, bizonyos hangulatok kifejezésének lehetőségeit, kikísérlelheti a komponálás minden csínját-bínját. – 1767-68-ban versailles-i mintára elkészül a színház Kismartonban. Több operát, marionett játékokat komponál a hetvenes években, e művei azonban kevésbé jelentősek.

Az 1770-es években megjelenik (Byron szávaival) a „század betegsége”, a Sturm und Drang, melyet általános hangulatként világfájdalom, túlfokozott érzékenység jellemez, gondoljunk csak Goethe: Götz von Berlichingen, vagy pedig az ifjú Werther keservei c. művére. A kornak e romantikus vonását fedezhetjük föl többek közt a Búcsú szimfóniában.

Ebben az időben találkozik a nagy barokk hagyományokkal, megismeri Bach zenéjét. Bizonyíték erre többek közt, hogy az op. 20-as vonósnyegyest közül az f-mollnak két-, az A-dúrnak három-, a C-dúrnak négyszólamú fúga a zárótétele. A barokkal való találkozást bizonyítja a D-dúr quartett variációs tétele is, melynek intonációja a legjelentősebb a fiatal Haydnál.

Az Esterházy-kastélyban úgy élt Haydn, mint a terézianus vagy jezofinus Ausztria bármely rezidenciáján élhetett volna. Szintre a véletlennek – és az ő különleges érdeklődésének köszönhetően, hogy megütötte fülét a magyar muzsika, melynek hatása különleges fűszerként, édeskes zínként több művében – például a G-dúr zongoratrió Rondo all'ungherese tételében

– fedezhető fel. Külön öröm számunkra, magyarok számára, hogy egy ilyen rendkívüli alkotóegység rögzítette a mai Burgenland területén az 1700-as évek második felében hallható magyar zenét, és nem utolsósorban a korabeli előadói stílust, előadásmódot.

Az Esterházy herceg szolgálatában töltött harminc év bibelődő, fúró-faragó műhelymunkájának köszönhetjük a klasszikus formák kialakulását, a klasszikus stílus létrejöttét, a klasszikus hangzásideál megteremtődését.

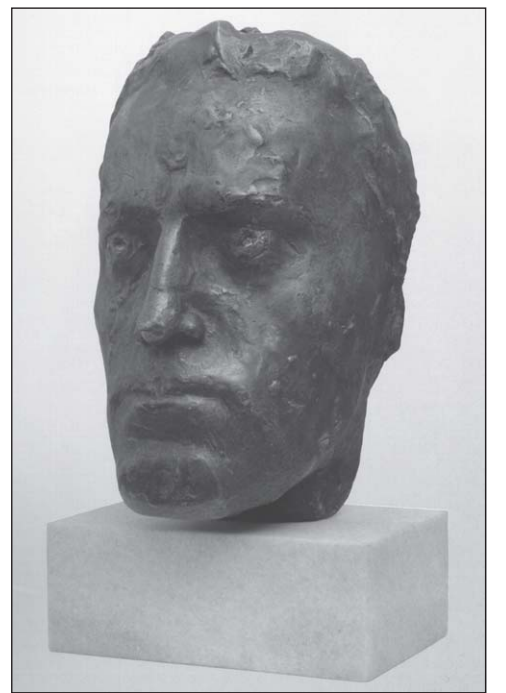
A zenei formákban egyszerűséget, letisztultást figyelhetünk meg. A nagyszabású művek alapeleme a könnyen követhető periódustéma. A formaalkotásban a visszatérésnek van nagy szerepe, a szerkesztésmódban a homofónia kerül előtérbe. Új műfajok születnek: a szonáta, a vonósnyegyest és a szimfónia. Uralkodó hangnemek a dúr. Az új hangzásvilágra jellemző, hogy eltűnik a barokk korban nélkülözhetetlen csembaló. A dinamika gazdagodik: már az első Haydn-művekben megjelenik a mannheimi mesterek vívmánya, a crescendo. Állandósul a zenekar összetétele: a négyszólamú vonóskarhoz a fa- és rézfúvókat párosával alkalmazzák, melyekhez üstdob is csatlakozik.

A kismartoni művekre egyre inkább felfigyel a külföld. 1784-ben Párizs felkérésére Haydn hat szimfóniát komponál. 1790-ben meghal Esterházy Miklós herceg. Az ekkor már Európa-hírű művész nagy utazásra szánja el magát: 1791-ben Londonba megy. Szimfóniáit – diadalmas siker közepette – maga dirigálja. Oxfordban 1791 júliusában az egyetem díszdoktorává avatják.

Az első londoni utat hamarosan második is követi 1794-ben. „Mérhetetlenül sokat jelentett számára a két londoni út, az osztatlan siker élete alkonyán s egyben alkotóereje teljében, tehát a „legjobbkor”, a legnagyobb világfórum reflektorában, a legszélesebb közönség, az új világváros polgári tömegei előtt. A művész itt tört ki valójában a régi világ keretei közül; amit eddig csak megálmodott, annak most kézzelfogható teljesülését látta: szavát mindenki megértette, mondanivalója egyszerűen mindenkié lett, s amiről úgy érezte, hogy valahol ott készül a jövőben, itt elébe hozta a jelen.” – írja Szabolcsi Bence.

London számára Haydn 12 szimfóniát komponált. Megírásuk szimfónikus munkásságának betetőződését s egyúttal lezárását jelentette.

Londoni útjai során találkozott másodsor a barokk zenével: tanúja volt az 1791-es nagyszabású Händel-ünnepségeknek, magába szívja a Händel-oratóriumok diadalmas tömegjeleneit, hatalmas lélegzetű dallamveit. Elsősor-

Őnarckép (bronz)

ban a lírai, statikus oratóriumok ragadják meg, ezek hatását érezhetjük a Teremtés és az Évszázadok c. oratóriumában. Mindkét mű szövege eredetileg angol, melyet Gottfried van Swieten báró, Haydn pártfogója, ösztönözje és barátja fordított németre.

Az utolsó Haydn-vonósnyegyest már szinte Schubert, Brahms hangját vetítik elének. Rendkívül egyszerű témáinak megmunkálása Bartók IV. vonósnyegyestére mutat előre. – 1806-ban, 74 éves korában így nyilatkozik: „A zeneművészet határtalan... Ami a zenében még történhet, sokkal nagyobb és több annál, mint ami eddig végbement. Gyakran olyan eszmék ébrednek bennem, amelyek még sokkal messzebbre vinnék előre művészetemet; de fizikai erőm nem enged többé, hogy kidolgozásukhoz fogjak.”

1809. május 31-én hal meg, s mint előbb idézett szavaiból kitűnik, „tele bőrrönddel” megy el, mint Bartók, de itt hagyott számunkra 104 szimfóniát, 83 vonósnyegyest, 21 vonóstriót, 41 zongoratriót, 126 barytontriót – és még sorolhatnám: divertimentókat, zongoraműveket, táncokat, nyitányokat, versenyműveket, operákat, egyházi műveket...

Életműve az előadóművészek és a hangversenyműsorok összeállítóinak kimeríthetetlen kincseshányaja.

Fegyelmzett, csak a zene törvénytörésének engedelmessé szelleme a legtöbbet adta, amit művész az emberiségnek adhat. Erőforrás lehet mindannyiunk számára.

RADICS ÉVA

HELYESÍRÁSUNK 400 ÉVVEL EZELŐTT

A modern faksimile-kiadások lehetővé teszik, hogy laikusok is tanulmányozhassák régi szövegeinket egyéb szempontok mellett még a helyesírás szempontjából is. Az alábbiakban Pázmány Péter 1606-ban, Grácban kiadott *Imádságos könyvének* 1993-as faksimile-kiadása alapján vizsgálom a magyar helyesírás négy évszázad előtti állapotát. „Magam mentességére” is hangsúlyozom, hogy messze nem tudományos ígérennyel, csupán egy „művelt magyar” kíváncsiságával, aki megfigyeléseit hasonló érdeklődésű olvasóival is szeretné megosztani, egyben segítséget nyújtani azoknak, akik az ilyen szövegek olvasásában kevésbé járatosak.

Pázmány korában nem létezik még holmi akadémia, amely a helyesírást szabályozná. Vannak persze a korábbi évszázadok során kialakult szokások az egyes magyar beszédhangok latin betűs lejegyzésére, ám e szokások nem szilárdultak szabállyá, továbbra is helye van a kísérletezésnek, az egyéni megoldásoknak. A könyvnyomtatás elterjedése bizonyos szabályozást eredményezett, de hogy egységesé nem tette a helyesírást, az könyvünkben is napnál világosabban kitetszik. Pázmány gráci nyomdász, Widmanstad Georg nyilván nem tudott magyarul, a helyesírásért tehát az író „felelős”, még a német betűkért is.

Két betű szolgál az s-hang jelölésére: a szó elején és belsejében általában a német hosszú *ß*, a szó végén mindig s-betű. Az sz-hangot egy német specialitás, a „schluss-s”, *ß* jelöli. Olykor a z-betű is sz-hangot jelöl, így a könyvben gyakori „szent” szó rövidítésékként: *Z.Lélec*. Ugyancsak: *gonoz*, *gonozzal*, de *véß*, *élß*, *leßefß* („veszel”, élsz, „leszel”). Több betű szolgál tehát ugyanannak a beszédhangnak jelölésére. A k-hangot például a szó elején és belsejében

k-val, a szó végén általában c-vel írja (*kérlec*), ám a „csak” szó kivétel: *cßak*. A c-hang írásjelét *cz*: *teomleocz* (tömlőc). A j-betűt egyáltalán nem használja, i-vel vagy y-vel jelöli: *io* (jó), *beoyteol* (bőjtől). A gy, ny, ty, ly hangok írásképében y helyett i-betű áll: *kegies*, *atiam*, *nialualia* (kegyes, atyám, nyavalya). A harmadik arra is példa, hogy a v-mássalhangzót a szó belsejében u-val írja. Viszont az u-magánhangzót a szó elején v-betűvel: *vr*, *vgy* (úr, úgy). Az ö-betűt, mint látjuk, nem használja: eo-val helyettesíti. Néha az ü helyett is ue áll: *duec* *leoe* *lleg* (dűcsösség, nyelvjárási alak dűcsőség helyett). De még olyan módja is van az ő és az ü írásának, amit szemléltetni sem tudok: hogy az o ill. u fölé egy ícipici e-betűt kanyarít. A hangzók hosszúságát vagy jelölő vagy nem; van úgy, hogy épp ott, ahol nem kellene, ami persze „sajtóhiba” is lehet. A g-betűt sokszor egy „fölsleges” h-val látja el: *meh* *eßmer* (megesmér, azaz megismer), *igalßagh* (igazság), *e világhi* (e világi) – ez utóbbi esetben megokolható a h-betűt: anélkül a -gi végződést gy-nek nézhetnénk. A *thaga* (tagja) szóban indokolatlan a h. Az *enni* alak félrevezető, ha „ennyi”-nek kell olvasnunk; pedig a *menni* is lehet „mennyi”. A *ßantalan* (számátlan) következetes n-nel írása talán nyelvjárási sajátosság.

Feltűnő, hogy szerzőnk előnyben részesíti a kiejtés szerinti írást mai helyesírásunk elemző toldalékolásával szemben: *bankoggiam* (bánkóggiam) *bánkóggiam* helyett, *aggiad* (aggyad) *adjad*, *legicz* (segícs) *segícs* helyett. Még pontatlanabb a *legicz* *hiu* *ßolgzadat* (segítds hív szolgálodat) első szavának helyesírása, hiszen még a tárgyas ragozásra utaló -d is elmaradt. Ez a -tsd végződés a kor helyesírásá-

nak megoldatlan problémája; Pázmány a legkönnyebb utat választva egyszerűen elhanyagolja és egy cz-vel „oldja meg”, amely, mint láttuk, valójában csak a c-mássalhangzó jele.

Összefoglalásképpen leszűrhetjük, hogy Pázmány helyesírása következetesnek nem mondható ugyan, hiszen még ugyanazt a szót sem írja mindig ugyanúgy (a „tisztítsd” az 5. lapon *tisztítsd*, a 6. lapon *tisztítzic*, a „szívünk” hol *ßzivünc*, hol *ßziünc*, hol *ßziünc*, hogy egyéb változatokról ne is beszéljünk), de ez – úgy tűnik – nem volt akadály a korabeli megértésének, s egy kis gyakorlattal a mai olvasó számára sem az. Említsük meg még, hogy mai „csendes” szavunk a régiségben „csendesz” volt, tehát a *cßendez* alak nem hibás. A *ßablazd* (szablázd) pedig alighanem nyelvjárási alak „zabolázd” helyett.

Tegyük ezek után próbára frissen szerzett ismereteinket Pázmány *Imádságos könyvének* három rövid szövegén:

Az Irgiség ellen.

Irgalmas kegielmem *ß*ten, ki a te teorueniedet a *ß*zeretet paranc*ß*olatiaba foglalád, Agy igaz keresztieni *ß*zeretetet az en *ß*züembe, hogy a te Z.vereddel megh valtót atiamfiat, *ß*zeret*ß*lem mint en magamat, es az en te*ß*temnec thagat, Eorrüllie az eo iauain mint az en maghamén, bankoggiam az eo nialualiaén mint az enimen, Es *ß*ak azt giüleoliam, a ki irigilleghe altal, bünbe eyte az emberi nemzetet, Amen.

A Haragh tartás ellen.

Kegies es kegielmem megh váltom, ki mint az artatlan barani, vgy vitél a haláira, *ß*ak fel *ß*em tátuan *ß*zadat, ki enni *ß*zantalan kinaidert, es gialazatidért nem fizetél gonozzal, a gonol*ß*zért, de *ß*cot inkab a te ellened vetettekért keoneorgél Z.Atiadnac: Olcz a mi

*ß*ziünkbe, a te *ß*endez, nagy türhető *ß*zelid*ß*egedet, es *ß*zablazd megh a mi haragus, bo*ß*zu allo kuan*ß*aginkat. Aggiad en *ß*tenem, valoba, es igazán megh *ß*lmernem, hogy az en bünceimert *ß*ockal teobbet erdemlettem annál, a mit *ß*zenuedec felebaratomtul, es hala adá*ß*al *ß*zenueggiem, valamint a te Z. Kezed ream boc*ß*at, hogy e vilaghi *ß*zenuedes altal, a te duec*ß*eo*ß*egednec eoreomébe re*ß*zes lehe*ß*lec.

*A Iora valo Re*ß*legnek geozedelmeért.*

Vram Iesvs Chri*ß*tus, ki en erettem, nem *ß*zantad *ß*emmi munkádat es farat*ß*agodat, en erettem ehezte, *ß*zomiuhozta, tellies é*ß*zaka imadkozta: Végy ki az en *ß*ziuembeol minden *ß*tenü dolgokra valo re*ß*teget, Aggiad hogy eoreommal *ß*zolgállia teneked, beoyteole*ß*be, vigiazá*ß*ba, *ß*züntelen valo imadkozá*ß*ba: Felebaratomatis, io akarattal *ß*eghellieim *ß*zükl*ß*egébe, taplalliam fogiatkozá*ß*iba, vigaztalliam kellerü*ß*eghibe, okta*ß*am tudatlan*ß*agába, eoreome*ß*t hordozzam az eo terhet, es mindenekbe *ß*zorgalmato*ß*on munkalkoggiam, tuduan, nem *ß*ak hogy reouid üdeom vagion, es az vtan nem munkalkodhatom, de ennec feoleotte, hogy dűc*ß*eo*ß*egés giümeole*ß*be vagion a mi munkaknac: Segicz azert en *ß*tenem, es valtagicz engem, ki az Atia es Z.Lélec *ß*tennel egietembe, él*ß*z es vralkodol mind eoreokeon eoreocké, Amen.

SENTE IMRE*

*) A Svédországban élő író, költő, műfordító a Bethlen Gábor-Alapítvány részéről Márton Áron-emlékérem kitüntetésben részesült, melynek átadására 2008. december 5-én került sor Budapesten. A kitüntetett az ünnepélyes díjkiosztáson személyesen nem vehetett részt.

LINCOLN ELNÖK AZT ÜZENTE...

Háborúk, gazdasági válság, banksőd, államadóság, hitelhiány... ezer gond szakadt az Egyesült Államok 44-ik elnökének nyakába. Nem csoda, ha ő a 16-ik elnökhöz, Abraham Lincolnhoz fordul útmutatásért, hiszen ő már megjárta ezt az utat. Lincoln születésének kétszázadik évfordulóján amúgy is idősebb, hogy felidézük gondolatait. Az ő tanácsa röviden: amikor a magángazdaság csődöt mond, az államnak kell segítséget nyújtani. Erről olvashatunk Boritt Gábornak Lincoln életéről és munkásságáról írt könyveiben.

„A legjellemzőbb már a kezdő politikusnál (is) az volt, hogy olyan gazdasági programokat sürgetett – akár az államháztartással, bankokkal, adózással vagy az állam fizetőképességével kapcsolatban –, amelyeket nem csak olyankor hangoztatott, amikor azok népszerűek voltak, hanem veszélyesen népszerűtlen esetekben is.” – írja Boritt „Lincoln és az Amerikai Állam gazdaságpolitikája” című könyvében. Az Amerikai Állam Lincoln megfogalmazásában: „Olyan sike-res (gazdasági) rendszer, amely mindenki számára utat nyit a felemelkedéshez, reményt és erőt ad.” Nem csoda, hogy Barack Obama olyan nagy szorgalommal tanulmányozza Lincoln írásait, felidézti és követni akarja Lincoln példáját.

Lincoln fiatal illinois-i képviselő korában az 1837-es válság (pánik) idején mindenekelőtt a bankok megerősítésében és a közmunkák (Michigan-csatorna és a Central vasút építése) foglalkoztatási hatásában látta a válság megoldásának kulcsát. „A bankhitel ad Amerikának új energiát, amely mint a gőzgép ereje mozgatja meg a gazdaságot” – olvashatjuk tőle, mint ha Széchenyi idézni egyenaz időtől írt Hitel című könyvéből. Lincoln Illinois-ban a köznép, a „Common Man” érdekében szállt harcba a spekuláció ellen, követelte a bankok állami ellenőrzését, a progresszív adózást, a bevándorlás támogatását, az oktatás fejlesztését és a magántulajdon gazdasági fejlesztését. Később, mint kongresszusi képviselő ismét szembesült az 1857-es válsággal és igyekezett ugyanazeket a szempontokat most már az egész Egyesült Államokra kiterjesztve érvényesíteni. Fontos ez azért is, mondta, hogy Amerika megerősödjön, hiszen az a „világ reménye, mindazok számára, akik hisznek a szabadságban”. Többek között javasolta az egységes állami pénz bevezetését (addig Amerikában minden bank saját pénzt bocsátott ki) és új főiskolák alapításához földterületek juttatását.

Lincoln ellenezte a mexikói háborút, mert egészséges „gazdasági fejlődés csak békében működhet”. Minden tőlünk függ – mondta – hiszen magunknak

alapozzuk meg, vagy veszítjük el a boldogulás lehetőségét, idézzük elő, vagy kerüljük el a válságot, egy szóval: saját sorsunk kovácsai vagyunk. Ugyanakkor hirdette: „egyenlő lehetőséget kell teremteni mindenki számára...”

Nem hiszek abban, hogy törvényt kellene hozni a meggazdagodás ellen, az több kárt okozna, mint hasznot. (De) bár nem kívánunk hadakozni a tőke befolyása ellen, azt akarjuk, hogy a legegyszerűbb embernek is ugyanannyi lehetősége legyen, mint bárki másnak.”

Egyszóval: abban hitt, hogy a gazdasági egyenlőség a politikai szabadság előfeltétele. Egyik sem lehetséges a másik nélkül. Lincoln gazdasági egyenlőségbe vetett hite igazolja a Függetlenségi Nyilatkozatban lefektetett elveit, valamint híres Gettysburg-i üzenetét: „This nation under God, shall have a new birth of freedom, and that government of the people...by the people...for the people...shall not perish from the earth.” Boritt Gábor könyvében említi, hogy Lincoln tisztelője volt Kossuth Lajosnak, de nem tér ki arra, vajon igaz-e az, hogy Lincoln ismerte Kossuth híres beszédét, amelyet 12 évvel azelőtt mondott az Ohio állami törvényhozásban (Joint Assembly) 1852. február 6-án: „The spirit of our age is democracy. All for the people, and all by the people, nothing about the people, without the people, that is democracy, and this is the ruling tendency of the spirit of our age.” (Ezt az eseményt örökíti meg a Columbus, Ohio-i Assembly épület falán elhelyezett emléktábla.)

Boritt Gábor 1940-ben született Budapesten, szüleit korán elvesztve árvaházban nevelkedett. 1956-ban jött az Egyesült Államokba, South Dakota-ban járt egyetemre, majd a Boston University-n szerzett mester fokozatot. A vietnami háború alatt katonai szolgálatot teljesített. Lincoln írásai korán megragadták érdeklődését és csaknem egész életét a vele kapcsolatos kutatásnak szentelve 16 könyvet írt, vagy részt vett Lincoln életéről és munkásságáról szóló könyvek szerkesztésében. Jelenleg Gettysburg College-ban a Civil War Studies professzora és a Civil War Institute igazgatója. 2008-ban a National Humanities kitüntetést kapta elismerésül „Abraham Lincoln és a polgárháború korának kutatása terén elért kiváló eredményeierért”. Életéről film készült: „Budapest to Gettysburg” címen. Mint Lincoln munkásságának egyik legjobb kutatóját és népszerűsítőjét tartják számon Amerikában.

Gabor S. Boritt: *Lincoln and the Economics of the American Dream*. University of Illinois Press, 1994. 386 p.

PAPP LASZLÓ

Málika és a szarkák jogai

- Takarodj, vagy beléd rúgok! – nagy testű, szarka névre hallgató svéd madárnak szól a magyar fől-szólítás. Ilyet Malika soha nem merne mondani még szarkának sem svédül. A szarka ugyan nem értené meg, de némely szomszéd igen. A poliészter-banya például képes a teraszát rondító műanyag virágokat öntözgetni, csak hogy szemmel tarthassa a közelében lakókat. Malika szerint legalábbis.

- Hát, fiam, egyet megtanultam ebben a hosszúra szabott életemben: olyan hely nincs a világon, ahol ne kelljen lakatot tenned a szádra.

Sóhajt, eteti tovább a madarakat, s nézi csúnya szemmel a tágítani nem akaró szarkát.

- Még szerencse, hogy ezek itt nem értenek magyarul, eddig rég följelentettek volna szarkakinzás miatt. Márpedig a madáreledelt nem a szarkáknak vásárolok!

Egyszerre három-négy cinegegolyót akaszt ki az orgonabokor ágaira. Pintyeknek, sármányoknak zabpelyhet szór, a feketeerigók számára főtt krumpelit, almahéjat dob a kerti bokrok alá.

- Na nézd meg, milyen kövér! Ilyen elhízott szarka nincs máshol a földkerekségen! Hát minek tutujgassam? Van gondja magára, mind elieszi a magvakat a kisebbek elől, ha nem vigyázok!

Hát vigyáz. Egyéb dolga úgy sincs az idős, nyugdíjas hölgynek. Kedvtelése sem sok van, ezek egyikehez, a perlekedéshez, a szarka ideális partner.

- Elkelve egy háziállat ide – kockázatom meg, de úgy néz rám, hogy rögtön meg is bánom.

- No persze, majd ha meszet ettem! -Tekintete körbevallan, mintha attól tartana, valaki meghallhat minket. Egész közel hajlik:

- A diktatúrában nem tartottam telefont, mert lehallgatták, s kiszolgáltattották tett volna. Itt nem tartok háziállatot...

Látja megrökönyödött arcomat. Hagyja a madarakat, s betuszkol a szobába. Egyenest a számítógép elé vonzsol. Gépe éjjel-nappal bekapcsolva, ha van valami, amit jobban szeret a zsörtölésnél, akkor az a világháló böngészés.

- Mutatok én neked valamit. -Rövid keresgélés után újságírókat vesz elő. Olvasom: a Halmstad melletti Kristingében lakik Johnny Larsson és családja. Valaki rendőrségi feljelentést tett ellene, állatkín-

zás miatt. Az állatbarát pórásra kötött kutyát vélt látni Larssonék lépcsője mellett. A kivonuló rendőr azonban potyára faradt, mert a szobában forgó eb a család porcelánállat-gyűjteményének volt egyik darabja, de elrepedt, s eldobásra várt.

- Hát fiam, legyen ez számodra is elrettentő példa. Ha úgy döntesz, gyereket szülsz, abba nem szólok bele, pedig azzal vége a szabadságnak, integritásodnak. A gyermekednél fogva ráncigálnak aztán. A kutyát-macsát viszont kerüld, mint a pestist!

Kutatva méricskél, s úgy ítéli, rám fér még egy adag meggyőző érvelés:

- Sose higgy az álszenteskedő szlogeneknek! Gyermeki jogok, állatvédelem... na persze! Ha jóindulatú, békés természetű vénasszony lennék, azt mondanám, jó irányba tett próbálkozások. De én egy sokat tapasztalt, s ennél fogva gyanakvó fehérszínű vagyok, s azt mondom, nem érett még az emberiség sem a gyermekek sem az állatok védelmére! Itt az erkölcs nevében még az érdekek irányít.

Most bekapcsolja a tévét, s a szöveges híroldalra állítja a képernyőt. *Minister lovar patryckningar mot djurplageri* – fut a szalagcím a szemem előtt.

- Figyeld csak, mi zajlik a médiában! Szíjják a svéd kedélyeket a lúdkopasztók ellen. Erlandsson, a mezőgazdasági miniszter valószerű csak Nils Holgersson kalandjaiból ismeri, úgy, mint Akkát, de azért elkötelezett harcosa a libajog-védelemnek. A svédeket könnyű fölültetni, naiv nép ez, s fogalmuk sincs a libatenyésztésről.

Arca hirtelen földérül.

- Juttasd majd eszembe, hogy elmondjam a naiv fiúról szóló viccemet. -Tekintete a kertet pásztázza. Feketerigó szedegeti az almahéjakat.

- Na szóval: híresen szekularizált Európánkban, a Talmud szerint is a Knesset után, most az európai törvénykezésnek is ki kellene mondania, hogy a libatömés, libafosztás „Cáár bálé chájjim” (vagyis állatkínzás). Akkor mi a hízósertés-nevelés, húscsirké-nevelés, tojójerke-nevelés, ahol az állatok agyonzúfolva, stresszben, sokszor egymást megcsónkítva, rácspadlón élnek le rövid életüket? Minek nevezem a karácsonyi pontyok sorsát, amelyek pár liter vízben tömegével fuldokolnak, hogy amikor reklámszatyorba rakják őket, a hazafelért úton vég-

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria
G. Donizetti, La fille du régiment, opera – Klosterneuburg, Stift, Kaiserhof; júl. 12., 15., 17., 18., 21., 22., 24., 29., 31., aug. 1., 4.
E. Humperdinck, Hänsel und Gretel, opera – Reinsberg, Burgarena; júl. 30., aug. 1., 4., 6., 8., 11., 13., 15.
J. Strauß, Cigánybáró, operett – Baden, Arena; jún. 27., 28., júl. 4., 5., 16., 17., 31.
C. Zeller, Der Vogelhändler, operett – Langenlois, Schloss Haindorf, Park, Arena; júl. 23–25., 31.
G. Gratzler, Gustav Klimt, musical, ősbemutató – Gutenstein, Theaterzelt; júl. 2., 4., 5., 10–12., 17–19., 24–26., 31., aug. 1., 2., 7–9.
A. L. Webber, T. Rice, Evita, musical – Staatz, Felsenbühne; júl. 24., 25., 31., aug. 1., 7., 8., 14., 15.
E. Rostand, Cyrano de Bergerac, dráma zenével – Haag, Hauptplatz; júl. 1–4., 9–11., 16–18., 22–25., 29–31.
L. Tolstoj, Krieg und Frieden, dráma zenével – Melk, Pionierhofen; jún. 24., 26., 27., júl. 3., 4., 9–11., 16–18., 23–25., 30., 31., aug. 1., 6–8.
H. Lang, K. Farkas, Hofloge, próza zenével – Weißenkirchen, Teisenhoferhof; júl. 29–31.
W. Shakespeare, Ein Sommernachtstraum, dráma – Rosenberg, Burg; júl. 3–5., 10–12., 17–19., 24–26., 31.,
O. Wilde, Ernst muss man sein, próza – Weitra, Schloss; júl. 29–31., aug. 1., 2., 6–9., 13–16., 20–23., 27–30.
C. Lauff, W. Jacoby, Pension Schöllner, komédia – Berndorf, Stadttheater; jún. 23–28., júl. 2–5., 9–12., 16–19.
N. Simon, California Suite, dráma – Mödling, Stadttheater; júl. 21–25., 29–31., aug. 1., 5–8., 12–15.
Nyári Ünnepi Játékok Reichenauban, drámák:
F. Dürrenmatt, Der Besuch der alten Dame,
Th. Bernhard, Die Macht der Gewohnheit, Heimito v. Doderer, Strudlhofstiege, M. Gorki, Kinder der Sonne, A. Schnitzler, Spiel im Morgengrauen – Reichenau, Theater, Südbahnhotel Semmering; júl. 3. – aug. 7.
Nyári Éj Gála, koncert – Grafenegg, Wolkenturm; jún. 19.
Haydn Napok, koncertek – Rohrau, Schloss Harrach, Haydn-Geburtschaus, Pfarrkirche; jún. 26–28.
Haydn gyermekeknek, koncert – Gerhaus, Haydnhalle; jún. 23., 24.
Mesterművek, kiállítás – St. Pölten, Landesmuseum; szept. 27-ig
Vágy a képmásra, kiállítás – Krems, Kunsthalle; júl. 26. – okt. 26.
Napoleon – hadvezér, császár és zseni, kiállítás – Schallaburg, Schloss; nov. 1-jéig
IRWIN, kiállítás – Krems, Kunsthalle; jún. 28. – okt. 18.
Állatián vicces, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; nov. 8-ig
Mesekert, vezetés – Straß, Marienschlössl; okt. 30-ig (www.marienschlössl.at)

Bécs

P. I. Csajkovszkij, Anna Karenina, balett – Staatsoper; jún. 8., 10., 12., 14., 15., 17.,
Impuls Tanz, modern tánc fesztivál – Museums Quartier, ...; júl. 16. – aug. 16.
G. Puccini, Madame Butterfly, opera – Staatsoper; jún. 8., 11., 14.
F. Lehár, A mosoly országa, operett – Volksoper; jún. 9., 11., 21., 23.
R. Cooney, Out of Order, dráma – Vienna's English Theatre; júl. 3-ig
A la Recherche de Josephine, Hommage Josephine Baker-re – Ronacher; jún. 6–27.
Haydn zongoraest, koncert – Universität f. Musik und darstellende Kunst; jún. 23.
Haydn és a pénz, koncert – St. Michael, Sommerrefektorium; jún. 18.
Hogy kezeljük a főnökünket?, koncert – St. Michael, Sommerrefektorium; júl. 2.
Franz Schubert & jiddische Lieder, koncert – Konzerthaus, Großer Saal; jún. 19.
Jazztime, dzsesszkoncert – Radiokulturhaus, Kulturcafé; jún. 26.
Ferdinand Georg Waldmüller, kiállítás – Belvedere, jún. 9. – okt. 11.
A nagy fellépés, divatkiállítás – Wien Museum; jún. 11. – nov. 1.
Tipikus! Klisék zsidókról és másokról, kiállítás – Jüdisches Museum; okt. 11-ig
A kép és a keret, kiállítás – Liechtenstein Museum; 2010. jan. 12-ig
Schubert dalest – Konzerthaus, Mozartsaal; jún. 21.

Burgenland
Ünnepi Játékok: musical: **F. Löwe, My Fair Lady**, koncertek: **S. Rossi, katonazene** – Mörbisch, Seebühne; júl. 9. – aug. 23.
J. Haydn, Il mondo della luna, opera – Neuhaus, Schloss Tabor; aug. 6–23.
Haydn világa a mi világunkban, kamarazene-fesztivál – Lockenhaus, Burg, Kirche; júl. 9–19.
Haydn a szimfónia feltalálója, koncertsorozat – Eisenstadt, Schloss Esterházy; jún. 18–21.
A Haydn-jelenség, kiállítás – Eisenstadt, Schloss Esterházy; nov. 11-ig

Felső-Ausztria

RUMOR, fesztivál, próza – Linz, Schillerplatz; jún. 18. – júl. 1.
80+1, egy világműről út, kiállítás – Linz, Ars Electronica Center; jún. 17. – szept. 5.
Természetí vágy. Európa tájai, kiállítás – Linz, Schlossmuseum; jún. 3. – okt. 26.
„Growing Union – Európai Botanikai Közösség”, kiállítás – Linz, Botanischer Garten; okt. 4-ig

Karintia

J. Harvey, Passion & Auferstehung, egyházi opera – Ossiach, Stiftskirche; júl. 10., 11., 23., 24.
C.-M. Schönberg, Les Misérables, musical – Klagenfurt, Stadttheater; júl. 23. – aug. 12.
L. Bricusse, Jekyll & Hyde, musical – Klagenfurt, Seebühne; aug. 6–8.
Wörthersee Classics Festivals: A. Berg, G. Mahler, J. Brahms, H. Wolf és A. Webern, – Klagenfurt, Konzerthaus
Gustav Mahler - Felfedezések, koncert – Klagenfurt, Konzerthaus; júl. 1.
Európa: A szó és a kép hatalma, kiállítás – St. Paul, Stift és Bleiburg; nov. 8-ig
„Karambolage 1809 – Karintia és a franciák császára”, kiállítás – Klagenfurt, Landesmuseum; nov. 26-ig
A német nyelvű irodalom napjai, felolvasás – Klagenfurt; jún. 24–28.

Salzburg

Salzburgi Ünnepi Játékok, opera, koncert, dzsessz, próza – Salzburg; júl. 22. – aug. 30.
Fürdőjelenetek, kiállítás – Salzburg, Residenzgalerie; júl. 10. – nov. 1.
175 éves a Játék Múzeum, kiállítás – Salzburg, Spielzeug Museum; 2010. jan. 9-ig

Stájerország

Styriarte, fesztivál, koncertek: J. Haydn, W. A. Mozart, F. Schubert, L. v. Beethoven, H. Purcell, G. Muffat, G. F. Händel, G. Gershwin – Graz, Stefaniensaal, Helmut-List-Halle, Minoritensaal, St. Veit am Vogau, Pfarrkirche, Stainz, Pfarrkirche, Eggenberg, Schloss, St. Lambrecht, Benediktinerstift; jún. 26. – júl. 26.
Centropalia, fesztivál – Straden, Stainz, Hof, Bad Radkersburg, Kapfenstein; jún. 14-ig
absolutley free, kiállítás – Graz, Landesmuseum, aug. 16-ig
Magyar művészet, kiállítás – Graz, Neue Galerie; jún. 26. – szept. 6.
Styrian Summer Art, workshop, symposium – Pöllau; júl. 4–26.

Tirol

Tánc Nyár Innsbruck, modern tánc fesztivál – Innsbruck; jún. 15. – júl. 9.
Horizont, klasszikus koncertek – Landeck, Theater, Stadtsaal; jún. 5–20.
Hofer Wanted, Andreas Hofer kiállítás – Innsbruck, Landesmuseum; nov. 11-ig
Nemzetközi Kneipp találkozó – Scheffau; jún. 11–14.
Napforduló ünnep és tűz – St. Johann; jún. 19–20.
Jézus-szíve-tűz – Tannheimer Tal; jún. 20–21. (www.tannheimertal.at)

Vorarlberg

Ünnepi Játékok: G. Verdi, Aida, opera; operett, koncertek – júl. 22. – aug. 23.
Feldkirch Fesztivál, koncertek – Feldkirch, Konservatorium, Montforthaus, Pförtnerhaus, Altes Hallenbad; jún. 10–21.
Hó. A művészet nyersanyaga, kiállítás – Bregenz, Landesmuseum; jún. 19. – okt. 4.
Válogatta HOMONNAY LEA

leg megfulladjanak? Állatkínzás a kötött szarvasmarha-tartás, ahol az állatok egész életüket egy helyben állva-fekve élnek!

Arcára kiül az undor.
Még hogy zsákvarró tüvel varrták össze a libák bőrét! Nos, a spanyolok még össze sem varrják a bikáikat. Svensonék sem kérnek bocsánatot az élve leforrázott ráktól. Szóval érted...

Nem értem. Ráadásul a szarka is visszamerészkedett a magvakhoz. No, ez már túl sok Kendi Amáliának.

- Akkor mondok a tanulságot: ebben a világban bolond az, aki hisz a szép szavakban, a nép tisztánlátó hatalomgyakorlásában s a cinkék és a szarkák egyenlő jogaiban. Én elhessegetem a szarkákat, te jársz nyitottabb szemmel a világban, a magyar ember pedig tanulja meg: maroknyi gyémánttal jobb üzletet lehet kötni, mint egy tonna lúdtólúval vagy egy hajórakomány dinnyével!

Gabriel Chifu

OLLÓ ALATT EURÓPA

Ollóval vágták ketté Európát
Egy darunak szárnyát
szelték ketté.
Egy ház falai egyik parton maradtak
s teteje a másikon.
Egy virág illatát veszítette
ily módon.
Valaki tekintetét veszítette
hangját s szívét
mely az olló másik oldalára
került.
Ahol az olló érte,
ó olló geometriája
ó olló igazsága
tégy az olló javára

Idő sírt erősen hogy külön folyjon
mindkét területen
/Mintha én előre lépnék
s bal felem
gyorsabban lépne – vagy lassabban
mint
jobb felem./ A nagy éj
mely a csendet hozza
vézödve sírna mint kettészelt test.
S a tiszta nap, szinte ilyenképpen.
Ám a fény
egy területen állt ijedten kettémetszve
hogy lépne át szakadékon
homályos
zárójelen hogy érne
másik partra? Ó igazság, olló igazsága
ollóé, mely derűsen gázolt keresztül
hegyeken, völgyeken, vizeken
gondolatokon

Fordította: Szlafkay Attila

Bencze Lajos

MINTHA
– MI SEM TÖRTÉNT VOLNA

(részletek)

Minden éjjel hétszer
halok meg, de reggel
mindig felkelek.

Mikor végtére felébredtek, mint ki
óriási hőstettet hajt végre,
kihívásnak tesz eleget, vagy
próbatétel felett diadalmaskodik,
elégedetten konstatom:
megint elmúlt egy halállal
megraktott éjszaka, s én
újra felébredtem, élek.

Élek! – üvöltöni volna
kedvem. Élek! – mondom
magamban, mert úgysem hallja
senki, meg hát kit is
érdekelne tusám, győzedelmem
a halál felett. Élek, élek, élek
– rebegem egyre lankadó
lelkesséssel sután.

Végtére nem is olyan
kis dolog minden reggel
a halálból visszatérni,
egy-egy hétprobás éjjel
után, felkelni, felöltözni,
s a szokásos reggeli teendőket
követően, változatlan
elánnal és bizalommal,
az ezerszer elpróbált koreográfia
és séma szerint folytatni ott,
ahol előző nap abbahagytuk,
változatlan hittel, s oly
buzgó iramban, mintha
mi sem történt volna...

Gömöri György

ÚJ HÍREK ITHAKÁBÓL

Nemrégén újra hír jött Ithakából.
A kérőkkel már nem lehet bírni. Mindent
felesznek, elísznak és a szolgálólányok
közül többet már lábukról lekapnak.
Ki hinné, hogy ezek előkelő urak?
Ugyan már! Mind elősködő zsványok!
Penelopé okos: próbára teszi őket
roppant újammal, amit felhúzni nem tud egy se -
várjunk tehát. Telemakhosz már készül
a leszámolásra. Sok kérő pusztul ott.
Így hát csakhamar megtérek Ithakába,
bár tudom, sokáig nem maradhatok,
hisz megjósolták: újra el kell mennem,
még tíz év, amíg Poszeidón haragja
megenyhül. Addig megint vándor leszek
és vágyódhatok újra Ithakára.

A SZÁMŰZETÉS KERTJE

Ez nem olyan kert, mint a többi:
angol, vagy ápolt francia, kecsesen japán,
nyitott vagy zárt, virággal-dús, vagy pászitos -
ez olyan kert, ahová a szám űzött,
a szájam, amit egyszer jól kinyitottam
és kimondtam valamit. Korántsem olyan
elzomorító ez a kert, mint sokan képzelik,
de nem is olyan színes, illatos, buja,
ahogy egy sivár bérházból tűnik.
Két gyümölcsfa díszíti ezt a kertet:
a szabadság fája, meg az emlékezeté.
Mindkettőről egyformán kell enned,
és sohasem lehet elfeledned,
hogy bár a kertet magadnak teremtet,
az a két fa azért az Istené.

A száműzetés kertje. Újabb versek Kaiser Ottó illusztrációival. Komp-Press Kiadó, Korunk, Kolozsvár 2009, 94 old.

Két verse közzélével köszöntjük a 75 éves költőt (szerk.)

Harmónia (bronz)

Médiakonferencia
Szabadkán

(Vajdaságma.info, 2009. május 15.) A magyarországi és a határon túli magyar nyelvű televíziózásról, annak jövőjéről tartottak egész napos tanácskozást pénteken Szabadkán.

A Magyar Nemzeti Tanács és a soknemzetiségű együttműködésért létrejött Sodalitas alapítvány által szervezett értekezleten szerbiai, horvátországi, szlovákiai, kárpátaljai, romániai, illetve Magyarországról és az Egyesült Államokból érkezett médiaszakemberek, politikusok, társadalomtudósok folytattak eszmecsereket.

Áttekintették a határon túli magyar nyelvű televíziózás helyzetét, a magyarországi nagy médiarendszerek jelenlegi állapotát és fejlődési lehetőségeit, a magyar médiatörvény tervezetét, valamint a határon túli magyar televíziózás jövőjét, a vele kapcsolatos terveket, megoldásokat.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

A bécsi Collegium Hungaricum és Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége 2009. április 22-én megnyitotta és június 30-ig tartó közös kiállításon mutatja be a szlovéniai Király Ferenc (Alsólakos, 1936) szobrász műveinek reprezentatív válogatását.

Aki a kapcsolódásból „kisebbségi” besorolásra gondol, annak eleve el kell tekintenie ettől a szemponttól, éspedig nem csupán a művészet etnikumokon és országhatárokon átnyúló egyetemessége miatt, hanem mindenképp azért, mert Király Ferencben nyoma sincs semmiféle „kisebbségi” megnyilvánulásnak. Éppúgy, ahogyan őt – talán éppen „táji-földrajzi” védettsége következtében – nem érintette meg semmi olyanféle irányzat, amely a dekadencia, nihilizmus, a kaotikus akcióművészet destruktív, mondhatnánk életellenes megnyilvánulásaira engedne következtetni. Az ő szimbólumokban-jelképekben beszélő alkotóereje olyan emberi alkatból fakad, amely nem ismeri vagy sikeresen leküzdö a depresszió, lemondás, pusztulás démonait. Szinte gyermeki önfeledtséggel formálja meg az élet elsődlegességét, ami folytonos dinamikájával feledtetni az elmúlást. Fiatal lendülettel tesz hitet az élet ősmozgatói mellett: mag, fakadás, rügyezés, születés. Mindez a nemiségben fogant szerelem „eleve elrendelés”-ében rejlik. Művészetének ez az alapja, táplálója és megvalósulása. Mindez a nőiség szimbólumainak jegyében. Nem ösztönösen, hanem hitvallásszerűen alkot, ahogyan vallja is: „Művészetem forrása a remény és a keletkezés, a szerelem.”

A Collegium Hungaricum-beli tárlaton sajátos „kompozíció” figyelhető meg: a belépőt mintegy az Erényöv (1992) fogadja és Európa megerőszkolása (1997) határolja be tekintetét. Elgondolkodtató kör: a passzivitás-tiltás az erőszakig ívelő vonzódás, vágyódás, csábítás szakaszain át fakasztható csirázásba, rügyezésbe, fogamzásba?

Kő kövön – Brassó megyében

Ezt a könyvet a két szerző „feledés és feladás ellen” írta. Balázs János újságíró, aki jelenleg a Barcaság legavatottabb helytörténésze, szerzőtársával, a fotográfus Petki Judit képiíróval együtt felleltározták, felkeresték és leírták, mi minden maradt ránk a megye építészeti örökségéből. Viharos évszázadokat élt meg a barcasági, fogarasföldi magyarság. Ezeknek a kő kövön maradt emlékeknek szavahihető krónikásai a szerzők, akik hitvallásként fogalmazták meg: „Német, illetve román nyelvű turistakalauzok, monográfiák léteznek ugyan..., ám e munkákból hogy, hogy nem, de valahogy kimaradt, illetve elsikkadt közös múltunk fennmaradt nyomainak magyar vonatkozása.” Ezért is tartották fontosnak, feltérképezni Dél-Erdély történelmi maradványait.

A kerki kolostor, a halmágyi, a brassói bertalani templom, a prázsmári vártemplom, a teuton lovagok (akiket II. András király hívott be 1211-ben) Földvár várának, a Fekete várnak, Keresztvárnak a bemutatása után egy pillanatra a 375 méterrel Brassó fölé magasló Cenck-csúcsra (tengerszint feletti magassága 960 méter) időzünk el, a középkori kővár romjainál. Erdély egyik legterjedelmesebb kővára lehetett, ugyanis a falak által közrezárt terület több mint két hektár. Apáca erődje, Krizba vára, Homoród templomerődje után Fogaras várával ismerkedhetünk: 1291-ből fennmaradt oklevél tanúsítja meglétét, eredetileg cölöpvár volt, amely a tatárdúláskor leégett. Nagy Lajos királyunk egy havaselvi vajdának adta hűbértokként, Mátyás király aztán a szász széknek adományozta. Folyamatosan cserélődtek a vár urai – Corvin János, Bornemisza János, Majláth István, János Zsigmond, az első erdélyi fejedelem, Bekes Gáspár, Báthory István fejedelem. A vár építését Bethlen Gábor fejedelem fejezte be, megerősítve a várerődöt. A várárok kiásatása egy másik fejedelem, Rákóczi György nevéhez fűződik. Fogaras vára fénykorát kétségtelenül Apafi Mihály fejedelem idején élte, aki sokat és szívesen időzött várában, innen intézte az ország ügyeit, 11-szer hívták össze ide a Diétát, pénzverde is működött itt. E történelmi

lajstromnak azonban nyomát sem leljük a hivatalos turistakalauzokban.

Továbbá itt sorakoznak Daróc templomerődje, a zsombori vár, Kőhalom vára, a jánosfalvi templom, az alsórákosi kastély, a kőbori templomerőd, a dombosi templom, a hévízi udvarházak, a bodolai udvarházak, a szombatfalvi templom és kolostor, a türkösi nemesi kúria – Erdély történelmének értékes, nagybecsű darabjai.

Töröcsvár Brassó megye leglátogatottabb műemléke, és a legtöbb tévhit is ehhez a várhoz kötődik, nevezetesen, hogy ez Drakula (Vlad Tepes fejedelem) vára lenne. A történészek állítása szerint Töröcsvár birtokosainak, várnagyaik névsorában ilyen név nem szerepel. Mind-az csak kitaláció, reklámfogás. A várat Nagy Lajos királyunk idején kezdték építeni 1377-ben, az első erdélyi fejedelem, János Zsigmond megerősítette a brassóiak tulajdonját. 1922-ben aztán a városi tanács a Gyulafehérvárt Nagy-Románia királyává megkoronázott Ferdinándnak ajándékozta. A vár egyébként nem nagy, 1848-ban a szabadságharc idején csupán 12 katonára védte, azaz őrizte. A Dietrich-sziklára épült görögök ékszer a hajdani brassói kőműveseket dicséri, akiknek tökéletesen sikerült a sziklára mintegy szerves egységként ráépíteni a várat. Töröcsvár szomszédságában, egy meredek oromra épült a XIV. század elején Rozsnyó vára, igazi szász parasztvár. Első írásbeli említése 1335-ből származik, amikor is a Barcaságon csak két vár tudott ellenállni a tatárok pusztításának, a Cenken levő Brassóvár és Rozsnyó vára. 1612-ben viszont Báthory Gábor erdélyi fejedelem egy hét alatt elfoglalta a korábban bevehetetlennek tartott erődítményt, alaposan megnyirbálva a szászok kiváltságait. A rozsnyóiak egyébként 1849-ben menekültek ide utójára, Bem csapatai elől.

Bodzavám a Bodzai-szorosban épült, győztes csaták és veszített ütközetek helyszínén. Három közigazgatási egység határvidékén feküdt századokon át. Itt ér véget a Barcaság, itt kezdődik Háromszék, a kettő közé ékelődött Felső-Fehér vármegye egy darabkája, a bodolai Béli-birtok.

Alsó- és Felsőtömös között, a szorosban, a patak jobb partján magasló dombháton, a Magyarváron a tömösi emlékmű őrzi emlékét egy emlékezetes csatának, amikor, 1849. június 19-én a Kiss Sándor ezredes vezette honvédek utolsó hadállása, 1300 székely megpróbált feltartóztatni 18.000 oroszot, akik a forradalom leverésére érkeztek.

Földvár nemcsak a középkor emlékeit őrzi – a második világháborúban Románia átállítását követően a szövetségesek bevonultak Észak-Erdélybe, és a frontvonal mögött összeszedték az általuk megbízhatatlannak minősített egyénket és internálták őket. A fogolytábor tömegsírjává változott, hadifoglyok, észak-erdélyiek internálótáborává.

A Kő kövön jól dokumentált, olvasmányosan megírt és művészi fotókkal illusztrált kötet, igazi időutazás, „Kárpát-medencei történelmünk keresztmetszete is.”

BOROS ERIKA (Budapest/Brassó)

Radnóti-év
Magyarországon

Radnóti Miklós születésének századik évfordulóját ünnepelte a magyar sajtó, rádió és televízió. Az M1-en márciustól májusig Bálint András műsorában nyolc részletben emlékeztek meg az 1944-ben meggyilkolt költőről, a többi közt életrajzírója Ferencz Győző és Lator László költő részvételével. A Magyar Rádió május 5-én hosszabb műsort sugárzott Radnóti-ról, amelyben szerepelt egy Gömöri György beszámolója Radnóti Miklós angolra fordított verseiről.

Az évfordulóra érdekes könyvet adott ki a Medicina Zrt. – Radnóti verseit Tóth József fényképeivel. A „100 vers 100 kép” című album május elején a Magyar Írószövetségben került bemutatásra. A Petőfi Irodalmi Múzeumban pedig érdekes kiállítással emlékeztek meg Radnóti Miklós életéről és költészetéről.

CELERITATIS CUM FORTITUDINE Bátorság szerencsével

Meghalt a „fizika egyik fejedelme”, így nyilatkozott a sajtónak Albert Einstein csaknem kilenc évtizede 1919-ben Eötvös Lorándról (1848–1919). Nevét feljegyezte a mindenkor tudós világ, a magyar, de közvetve a közép-európai történelem is. A városnaményi Habsburg-hű család felemelkedése Mária Terézia alatt kezdett felívelni, de annál kevesebb emberi szimpátiával a környezetében. Ennek vetett véget a család első érzékeny és finom lelkű híres tagja báró Eötvös József (1813–1871) író, liberális politikus valamint későbbi vallás- és közoktatási miniszter a kiegyezés utáni első Andrássy-kabinetben. Hogy milyen szellemi környezetben nőttek fel az Eötvös-gyermekek, azt többek között két apró utalással is alátámaszthatjuk. Eötvös közírói tevékenységének egyik bátor megnyilvánulása a Pesti Hírlap 1846. április 10-én megjelent cikkében az ún. Agricola levélben nyilatkozott megértékből és mondanivalójából nem veszítve csaknem 100 évvel később 1939. április 9-én újra megjelent az Esti Kurírban „Hogyan kerültek a népcsoportok Magyarországra?” címmel. Éleslátása és előrelátása meglepte az olvasókat más műveiben is: „Nem a kommunista elvek győzelme, hanem csupán az lehetetlen, hogy ezen elveket valaha más valósítsa, mint az abszolutizmus. S azért a kommunizmus győzelme mindenkor egyszersmind a despotizmusé leendő.” És ez mind a nyelvújítás, a kulturális, az oktatási és a tudományos reformok időszakában jelent meg.

A boldog családi légkör, a kritikus és liberális életfilozófia elkísérte Eötvös Lorándot élete végéig. Mint minden arisztokrata gyermek érettségi után utazással kezdte önálló életét. A jogi tanulmányokat igen hamar felváltotta a fizika és a kémia. Heidelberg és Königsberg egyetemén folytatott tanulmányai fényes karriert biztosítottak számára a pesti egyetemen. Eötvös fő munkásságát a fizika tudományágában két területre tehetjük: a folyadékok felületi feszültségének hőmérsékletfüggése – az ún. Eötvös-törvény – és a torziós ingával végzett kísérletei. Ezáltal Eötvös Loránd a fizika kultúrtörténetének nagy fordulópontján, nemcsak Jedlik Ányos méltó utóda lett, hanem a geofizika megeremtője, a relativitás elmélet szempontjából, a gravitáció és a tehetetlen tömeg azonosságát vizsgáló területen elért fundamentális fontosságú eredményeiért.

Személyisége, nem utolsósorban származása évtizedekre előreségitte a magyar tudományosságot. Szerepe a tudomány szervezésében, a tudománypolitikában mint a pesti egyetem professzora majd későbbi vallás- és oktatásiügyi miniszter elvülhetetlen érdemeit szerzett a magyar oktatásban. Tanítványait, munkatársait Franciaországba, Angliába, Amerikába küldte tanulmányútra, ismereteik bővítésére. Mivel nemzetközi elismerést hozott a magyar tudományos életbe és egyben hosszú távon lehetőséget nyújt

ott a viharos történelmü ország és kiemelkedő tudósainak és leendő tudósainak megismertetésére. Ösztönzésére megalakult a Matematikai és Fizikai Társulat – a mai Eötvös Loránd Fizikai Társulat és a Bolyai János Matematikai Társulat elődje – előmozdította tudományos folyóiratok beindítását, ezekben magyar tudósok munkáinak leközlését. Édesapja emlékére létesítették az Eötvös József Kollégiumot, mely még a huszadik század hatvanas éveiben is a leendő elit tudósok privilegizált otthona volt.

„Ha valaha miniszter lennél – mitől egyébiránt Isten őrizzen meg, főképp Magyarországon –, át fogod látni, hogy e helyzetben éppen azt nem tehetjük soha, mit legszívesebben tennénk, s hogy az egész hatalom, miért annyian irigyelnek, tulajdonképp csak szolgáltságnak legkellemetlenebb neme.” Ezeket a sorokat Eötvös József még 1867-ben írta fiának, ennek pályaválasztása előtt. Mai szemmel nézve tudománytörténeti fényes sikerei csaknem elnyomják politikai pályafutásának alig ismert erőfeszítéseit. Rövid, hat hónapi minisztersége alatt messzemenő bizalmat és támogatást élvezett úgy a politikai arénában mint az állampolgároknál, sőt külföldön is. Az ország széthúzott: a kedvezőtlen politikai helyzet – a kiegyezés szellemével ellenkező politikai belviszályok, a munkanélküliség, egy színleges gazdasági fellendülés – természetesen nem segítette a már előrehaladott előkészületeket az ország ezeréves fennállnak megünneplésére. Világot rengető eredményekre nem lehetett számítani. A parlamenti viták: a polgári házasság elismeréséről, a vallászabadság gyakorlásáról, a egyes házasságokból született gyermekek vallásáról, kozmopolitizmusról, a Műcsarnok építéséről, nemzetiségi kérdésekről és Eötvös gyengéd szeretettel támogatott témáiról a közoktatásról, mindenekelőtt a tanárképzésről szóltak. Csak nyilatkozatait, néhány jelentőset, tudjuk e szerény keretben arra felhasználni, hogy meglássuk és megértsük e ritka államférfi és tudós rendkívüli munkásságát és szellemét. Adalékok: A kozmopolitizmus a világban való helytállás feltétele, nem mint a nemzeti lét ellenségére kell tekinteni. A nemzetiségekre jó hatást gyakoroltak ezek a szavak: „Ezt nem lehet rendeletekkel megoldani, ehhez tapintat, megértés, a más fájalmába való beleérzés szükséges.” 1894. június 29-én tartott beszédeben megbélyegzi a zsidóüldözés minden formáját. Az emancipációs törvény elfogadásáért síkra szállt a vallászabadság és felekezeti egyenjogúsága mellett. Megértő támogatás csak akkor várható, ha munkatársaink szakmájuknak megfelelő helyen, rendezett anyagi és erkölcsi körülmények között tudnak dolgozni. Eötvös minisztersége alatt az egész tisztviselői kar előreléptetésben vagy jutalomban részesültek.

Sokoldalú és lenyűgöző egyénisége elbűvölte munkatársait, kortársait, mindenkit aki ismerte. Igen büsz-

ÚJ KÖNYVEK

ANDRÁS Imre SJ: Fél évszázad Bécsben a magyar egyház szolgálatában. – A Magyar Egyháztudományi Intézet 50 éve – Bécs – Csikszerecs 2008, 159 old.;

BÖRÖNDI Lajos – DEÁK Ernő (szerk.): A felszívódás veszélye – a fennmaradás esélyei. Magyar szórványok Európában, Amerikában, Ausztráliában. Felsőpulyai „Kufstein” X. Tanácskozás. Sodalitas, Wien/Bécs 2009, 291 old.; DOBOZI Eszter: Túl a rákbarakkon. Angelica naplójából (regény), Magyar Napló, Budapest 2008, 244 old.;

FUNDÁRKOVÁ Anna: Ein ungarischer Aristokrat am Wiener Hof des 17. Jahrhunderts. Briefe von Paul Pálffy an Maximilian von Trautmannsdorff (1647–1650) [Egy magyar arisztokrata a XVII. századi Bécsi Udvarban Pálffy Pál nádor levelei Maximilian von Trautmannsdorffhoz (1647–1650)]. Publikationen der Ungarischen Geschichtsforschung in Wien, I. köt., Wien 2009, LXXIV, 97 old.; GÖMÖRI György: A száműzetés kertje. Újabb versek Kaiser Ottó illusztrációival. Komp-Press Kiadó Korunk, Kolozsvár 2009, 94 old.;

ke volt sportteljesítményeire. Mint vérbeli hegymászó már fiatalemberként elismerő túrákat tett Svájcban. Rajongói, köztük leányai, turista teljesítményeire ért hegycsúcsot neveztek el róla az olaszországi Dolomitokban. Noteszába rajzolt hegyek mellett a következőket jegyezte fel: „Hiába, mindig vonzó az, ami nagy, még vonzóbb a nagyobb, ezért aki dombra hágtott, hegyre kívánczik, s aki hegyen volt, az égbetörő sziklába kapaszkodik.” Mint szenvedélyes fotós is hegycsúcsokat mászott meg: élményeit üveglemezre rögzített fényképeken örökítette meg, melyek szintén történelmi dokumentumoknak számítanak. Ily módon maradtak fenn utazásai, tudományos expedíciói, meleg bizalomtól és szeretettől sugárzó családi fotók. Természetesen a családi fotóár nem feledkezett meg sem kedvenc lováról sem kutyáiról.

Eötvös Loránd 1919 tavaszán, a tanácsköztársaság viharos időszakában, halt meg, ennek sajnálatos következménye lett hagyatékának fájdalmas pusztulása, szétszóródása. A tárgyi emlékek nagy része ma is az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet tulajdonában vannak. Csaknem 70 vers, Komáromi-Kacz Endre festménye, díszmagyarja, diákkori emlékek, számtalan jegyzetfüzet, levél, fotó maradt fenn tudományos és politikai tevékenységét tanúsító hivatalos okiratok mellett. De fennmaradt számunkra még egy igen értékes és nemes gondolatokat őrző dokumentum: Amikor a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és főtítkára Eötvös Loránd és Szily Kálmán 1905-ben közösen leköszöntek tisztségükről, eleget téve annak a kihívásnak amely szerint: „a pályafutók kidőlnek egymás után: csak a fáklya maradjon égve, ez a szent tűz, a magyar tudományosság és műveltség fáklyája, ez világoljon jobban és jobban és örökkön örökké!” szövegét Szily, aki a tudományos nyelv közérthetőségéért közkinccsé tételével tette magát méltó kortársává a „fizika fejedelmének”.

FAZEKAS KATALIN

40 éves a Garfield-i

Bodnár Gábor Cserkészház

A Garfield-i csapatok abban a szerencsés helyzetben vannak már négy évtizede, hogy egyszerű cserkészházban találkozhattak. Ezt a fontos évfordulót ünnepelték március 21-én, melyre több mint 130-an gyűltek össze a Bodnár Gábor Cserkészházban. Marshall Tamás csapatparancsnok köszöntötte az egybegyűlteket, és méltatta a volt parancsnokokat és fenntartó testületi vezetőket. Külön köszöntötte Bodnár Gáborné, Ági néni volt parancsnokot, aki 40 évvel ezelőtt szorgalmazta a ház megvételét.

A cserkészházat a II. világháború után építették lengyel származású amerikai veteránok és klubháznak használták. Az 1960-as évek végén vette meg a cserkészházat a Külföldi Magyar Cserkészszövetség és azóta folyik ott a 6-os és 38-as csapatok munkája. Az elmúlt 25 év alatt számtalan nevezetes magyar előadó volt vendége a háznak, köztük Balczó András olimpikon, Bródi János zenész, Bernád Ilona természetgyógyász.

1997-ben vette fel a ház a „Bodnár Gábor Cserkészház” nevet. Bodnár Gábor nemcsak a cserkészszövetség alapítója volt, de a csapatok szülője, nagyszülője és támogatója is. A ház neve állandóan emlékeztet arra, hogy ami munka itt folyik, az ő nevét öregbíti.

MARSHALL TAMÁS (Clifton, New Jersey)

Sörvita

Pali, a kis magyar mezsei polgár, meg Józsi, a kis magyar vállalkozó egykoron egy utcában laktak és együtt szidták a szocializmust. Aztán jött ez a ...no... szóval a rendszerváltás és elváltak útjaik. Az egyik alól elprivatizálták a gyárat, a másik segített privatizálni. Józsi egy idő után megunva a lakótelepi hagymaszagot fölpakolta a kis családját a négykerék meghajtású Mercedes terepjárójára és a dombra költözött egy kis biztonsági öröktől védett villácskába. Pali meg másfél szobásra cserélte a bazi nagy, két szoba, hallos kégljét, hogy még a fűtési számlát is ki tudja fizetni.

Már nem találkoztak olyan gyakran, mint egykoron, de ha ókor-ókor összefutottak az utcán, beültek valahová egy pofa sörre. Először még kőbányaira, aztán meg Dréherre. Mert hogy összeállt vele az a cafka, aztán fölvette az ura nevét.

A minap éppen olyan nap volt, hogy összefutottak. Pali ráébredésen ödögölt az utcán, mert nem volt hová sietnie, Józsi meg arra futott. Előtte az üzlet, mögötte az APEH. Randán néztek ki így hármasan de hát a divat az divat. Véletlenül gyalog futottak, mert szervízben volt a sofőr, így útbá esett Pali.

– Várj meg a krimóban – rikkantotta futás közben Józsi, s eltűnt egy bank bejáratánál.

Nem is lett volna semmi baj, ha nem jönnek szembe a választások. De bizony jöttek. Dübörgött a gazdaság, meg közelgett a vég, miközben osztották a birkapörköltet. Kapkodták is a fejüket hol jobbra, hol balra, de nem lettek okosabbak, csak elszédültek tőle.

– Té melyiket akarod? – kérdezte puhatólózva Pali.

– Én? – nézett a jövőbe Józsi. – Természetesen a barnát. Az Eu - kompatibilis.

– Világos – villant ellentmondást nem tűrően Pali szemé.

– Meg vagy te buggyanva? Te jobboldali demagóg multiproletár, te hímsoviniszta nacionalperverz autokláv panelproli. Világos? És ezt mered ide, a képembe mondani?

– Ezt - állt föl Pali, és úgy belevágta az asztal lapjába az utolsó piros nyelű horgász biciskáját, hogy az oldalára fordult. – Mi az, hogy barna? Tudod mire nyitod a szadát, te balliberális burzsoá szállásosináló, te mini globál kisinas, te antiszociál demokrata pennyhuszár!

– Én, pennyhuszár? Te költségvetési teher, te túl jól élő parazita munkanélküli, te Auchan nagyszerű minikufár. Rögjön lemagázlak!

– Ide figyeljen, maga ön! Amikor maga még azt se tudta, hogyan kell hortyantani, én már tiltakoztam.

– Maga? Hát voltam én három per hármas? – Hát voltam én vakvezető félszem? Láttam én az alagút végét?

Már - már kezdett tettelegessé fajulni a dolog, de szerencsére jött a család, meg a jóbarátok, hogy igazságot osszanak és megigyak a barnát és a világosat. Távasz volt, éppen a kerti munkából jöttek sztibten, még náluk volt az ásó. Elkezdtek hát árkot ásni, hogy levezzessék a vitát. No, de mielőtt az lefolyt volna, betört rajta az árvíz. Kénytelenek voltak a homokzsákokat is egymás fejébe húzni. Mígnem végül a sörpült mellől megszólalt a csapos:

– Értsünk szót, uraim! A helyzet egyre fokozódik, mondhatni, Mohács óta egyre több a Lajos. És nincs egy török, német, netán orosz, aki helyreállítaná a nemzeti egyetértést. Könyörgöm, hívja már be valaki a busmanokat, hogy eldöntsék, barna, vagy világos, mert különben még tönkremegy a nemzetközi söripar!

T. Ágoston László

GÖRÖMBEI András: Azonosság, nemzet, irodalom. Nap Kiadó, Budapest 2008, 376 old.; HAAS Alexandra: Ungarn in Tirol. Flüchtlingschicksale 1945-1956. Innsbrucker Forschungen zur Zeitgeschichte, 25. Studienverlag Innsbruck-Wien-Bozen 2008, 209 old.;

HUNCIK Péter, Határeset, Kalligram, Pozsony 2009, 454 old.

KÉZIKÖNYV a határon túli magyarokat érintő jogszabályi rendelkezésekről. Magyar Országgyűlés, Budapest 2008, 342 old. + CD;

SZENTKERESZTY György: A magyar Pax Romana történetéhez – személyek, gondolatok, adalékok – (egy nyugati paxrománus kortanú kutatásaiból és emlékeztéseiből). Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom – Pax Romana, München 2008, 100 old.;

SZOTÁK Szilvia (szerk.) Őrvidéki magyarokról őrvidéki magyaroknak – Über Warter Ungarn für Warter Ungarn. Városkapu Kiadó – Magyar Média és Információs Központ – Imre Samu Nyelvi Intézet, Kőszeg – Alsóőr 2008/2009, 302 old.;

SZÓCS Géza és FARKAS WELLMANN Endre: Amikor fordul az ezred. Beszélgetőkönyv és dokumentumgyűjtemény. Ulpius-Ház Könyvkiadó, Budapest 2009, 383 old.;

VARGA Gabriella – VENCSE László: Megalkuvás nélkül. Száz éve született Jakab Antal. Kairosz Kiadó, (h.n.) 2009, 324 old. + 56 old. képmelléklet

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.
Web: www.becsinaplo.eoldal.hu
www.fkkk.tvn.hu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49
E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 21/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (London), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszló Dezső (Bécs), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyas (London), Sulyok Vince (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Ferenczy Klára, Kántás János, Radics Éva, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.
IBAN: AT57201100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 12,- Euro, Magyarországon 1800,- Ft, Nyugat-Európában 18,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euro-nak megfelelő összeg, Szlovákiában egyes számok cladási ára: 1,- Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librottrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószám: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: B. Szabó Péter, Magyarház Alapítvány / Ungarnhaus Stiftung Buchmattweg 4, CH-8057 Zürich Bankszámla: UBS AG, 8098 Zürich Konto Nr. 100 100 01F EBAN: CH06 0023 0230 1001 0001F

Svédországban: Szöllösi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Nével vagy betűjellel megjelent cikkeikért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung
Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H.
A-1140 Wien, Sturzgasse 1a